
LEPAAN PUISTON KEHITTÄMISKONSEPTI

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Lepaa, kevät 2014

Kati Jukarainen

Lepaa
Maisemasuunnittelun koulutusohjelma

Tekijä	Kati Jukarainen	Vuosi 2014
Työn nimi	Lepaan puiston kehittämiskonsepti	

TIIVISTELMÄ

Lepaan puisto on historiallinen puisto, jolla on monta roolia opetusympäristönä, kasvitieteellisenä puistona ja arboretumina. Työn tavoitteena on luoda Lepaan puiston kokonaisuudelle työkalu, joka ohjaa puiston suunnittelua, käyttöä, ylläpitoa ja resurssien ohjaamista. Työn tilaaja on Hämeen ammattikorkeakoulun Lepaan yksikkö.

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä ohjaavan opettajan Outi Tahvosen kanssa. Työssä on käytetty kisällimenetelmää, jossa Tahvonen on osallistunut aktiivisesti työn suunnitteluun, ohjaamiseen ja työvaiheisiin. Teoriassa käydään läpi Lepaan puiston historia, maiseman elementit, tilan muodostuminen, kasvustorajat ja kasvillisuus eri vuosikymmenillä.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin osallistavan prosessin avulla. Osallistamisen tuloksia hyödynnettiin konseptin lopullisessa versiossa. Työ perustuu lisäksi Lepaan puiston historiaselvitykseen ja Lepaan puiston inventointiin.

Työn tuloksena valmistui Lepaan puiston kehittämiskonsepti, joka on tarkoitettu henkilökunnan toimintatapoja ohjaavaksi työkaluksi. Konsepti ottaa kantaa puiston osien tavoitetilaaan, hoitotoimenpiteisiin, tilakäsitykseen sekä kasvillisuuteen ja materiaaleihin.

Työ sisältää suunnitelman jalkautumisen onnistumiseksi. Osallistamis prosessin ansiosta opiskelijat ja opettajat ovat jo melko tietoisia kehittämiskonseptista. Jatkotoimenpiteenä suositan aktiivista ohjausta henkilökunnalle, jotta kehittämiskonseptista tulee käytettävä työkalu, jonka käyttöön on mahdollista sitoutua.

Avainsanat puisto, kehittämiskonsepti, inventointi, osallistaminen

Sivut 75 s. + liitteet 10 s.

Lepaa
Degree Programme in Landscape design

Author	Kati Jukarainen	Year 2014
Subject of Bachelor's thesis	The Development Concept of Lepaa Park	

ABSTRACT

Lepaa park is a historical park with many roles such as a learning environment, a botanical garden and an arboretum. The purpose of this thesis was to create a tool that guides the designing, utilization, maintenance and resource management of Lepaa park. A commissioner of this thesis is HAMK University of Applied Sciences' Lepaa unit.

The thesis is based on collaboration with Outi Tahvonen who is the supervising teacher of this thesis. Journeyman method was used in the process where Ms. Tahvonen took active part in planning, guiding and partly doing the actual work. The theory consists of the history of Lepaa Park, the visual elements of the landscape, formation of space, boundaries formed by vegetation and the vegetation in different decades.

Thesis was carried through by a collaborative process. The results of the collaborative process were utilized in the final version of the concept. The concept is also based on the history report and the inventory of Lepaa Park.

The main result of the thesis is the development concept of Lepaa park which is meant to be a tool that guides the procedures of the personnel. The concept takes a stand on the aspiration, management, view of space and vegetation and materials of the park.

The thesis includes a plan to succeed the implementation. Due to the collaborative process teachers and students are relatively aware of the development concept. As a further action active guidance of the personnel is recommended so that the development concept will become a usable tool people can commit.

Keywords park, development concept, inventory, collaborative process

Pages 75 p. + appendices 10 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TYÖN VAIHEET.....	3
3	HISTORIASELVITYS.....	4
3.1	HAMKissa tehdyt opinnäytetyöt koskien Lepaata.....	6
3.2	Lepaan historia.....	6
3.3	Lepaan kartanon historia.....	7
3.3.1	Puutarhaopiston perustaminen.....	10
3.3.2	Sodan jälkeen.....	16
3.3.3	1970- ja 1980-luvut.....	18
3.3.4	1990-luvulta nykypäivään.....	20
4	SIDOSRYHMIEN OSALLISTAMINEN.....	24
4.1	Opettajien osallistaminen.....	25
4.2	Opettajien käyttämät reitit Lepaalla.....	27
4.3	Opettajien mielikuvat Lepaan maamerkeistä.....	28
4.4	Opiskelijoiden osallistaminen.....	30
4.5	Opiskelijoiden käyttämät reitit Lepaan alueella.....	32
4.6	Opiskelijoiden mielikuvat Lepaan maamerkeistä.....	34
4.7	Opiskelijoiden ja opettajien mielipiteiden erot ja yhtäläisyydet.....	37
4.8	Opiskelijoiden ja opettajien kommentointitilaisuudet.....	39
5	INVENTOINTI JA ANALYSOINTI.....	43
5.1	Maiseman elementit.....	45
5.2	Kasvustorajat rajaamassa tilaa.....	48
5.3	SWOT analyysi.....	50
6	KEHITTÄMISKONSEPTI.....	54
6.1	Puiston osat.....	54
6.2	Puiston tavoitetila.....	56
6.3	Puiston tilat.....	57
6.3.1	Taustaa – tila ja tilan muodostuminen.....	57
6.3.2	Tilakäsityksen soveltaminen Lepaan puistossa.....	59
6.4	Puiston pitkän ja lyhyen aikavälin toimenpiteet.....	63
6.5	Puiston kasvillisuus.....	65
6.5.1	Taustaa - kasvien käyttö Suomessa eri vuosikymmeninä.....	65
6.5.2	Kasvillisuuden ja materiaalien soveltaminen Lepaan puistossa.....	67
6.6	Kehittämiskonseptin jalkauttaminen.....	69
7	POHDINTA JA KEHITYSEHDOTUKSET.....	73
	LÄHTEET.....	76
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Oppimisympäristönä toimivan, historiallisen puiston hallintaa on lähestytty luomalla kehittämiskonsepti, jota voi hyödyntää puiston suunnittelussa, käytössä, resurssien ohjaamisessa ja ylläpitämisessä. Konseptin suunnittelussa on otettu huomioon Lepaan puistoa oppimisympäristönä käyttävät Hämeen ammattikorkeakoulu ja Hämeen ammatti-instituutti.

Työ on tilattu Lepaan puiston muuttuviin tarpeisiin. Lepaan puisto elää murroskautta, jossa taloudelliset resurssit ovat vähentyneet ja opiskelijoiden työpanos Lepaan puistossa on vähentynyt, mikä on resurssien ohjauksessa otettu huomioon. Nykyajan opiskelijat ovat myös vähemmän motivoituneita hoitotöihin kuin aiempina aikakausina. Lepaan puistoa on rakennettu yhä isommaksi muuttuviin tarpeisiin ajan saatossa, mutta samaan aikaan se on luonut paineen ylläpitää yhä suurempaa aluetta.

Lepaan puistolle tilatussa työssä on haluttu ottaa huomioon puiston historiallinen arvo, käytännön ylläpito- ja kehittämistarpeet, puiston toiminen oppimisympäristönä ja nykyiset käytössä olevat resurssit. Isona motivaattorina työn tilaamiselle on ollut puiston hoitoluokkien alentaminen hallitusti.

Puistoille ja muille viheralueille tuotetaan tyyppillisesti yleissuunnitelma ja aikataulu tarvittaville muutoksille. Koska Lepaan puisto on epätyypillinen puisto oppimisympäristönsä takia, haluttiin puistolle luoda täysin uudenlainen työkalu. Työkalussa piti ottaa erityisesti huomioon HAMIn tarpeet. Opettajilla tulee olla mahdollisuus tehdä nopeita päätöksiä kasvien sijoittamisesta ja oppimistilanteen luomisesta. Jatkossa tämä halutaan tehdä hallitusta, jotta puisto ei näytä kauttaaltaan eri yksilöiden suunnitelmien tulokselta. Puisto on jaettu osiin, joille on annettu luonnehdinnat. Jatkossa opettajat voivat päättää omista oppimistilanteista edelleen, mutta työn täytyy tehdä puiston osan luonteen mukaillen. Tavallinen yleissuunnitelma rajoittaisi liikaa erityisesti HAMIn opettajia.

Työ on tehty yhteistyössä lehtori Outi Tahvosen kanssa, joka on ohjaamisen lisäksi osallistunut suunnitteluun, työvaiheisiin, sidosryhmien osallistamiseen ja valmiin kehittämiskonseptin toteuttamiseen. Tahvosen työpanos on ollut 80 tuntia. Yhteistyössä käytettiin kisällimenetelmää, jossa Tahvonen opetti ja ohjasi työn tekovaiheita, esimerkiksi inventointia. Kisällimenetelmä antoi tilaa itsenäiseen työskentelyyn, jonka suuntaa tarkasteltiin projektin etenemiseen soveltuvien väliajoin.

Työssä on hyödynnetty osallistavaa suunnittelua, jonka tavoitteena on laadukkaan sisällön aikaansaamisen lisäksi sitouttaa henkilökunta ja opiskelijat osaksi suunnitteluprosessia ja valmiin kehittämiskonseptin käyttöä. Opiskelijat ja henkilökunta ovat ilmaisseet mielipiteitään valmiiden kysymys- ja karttapohjien avulla. Molemmilla ryhmällä on ollut mahdollisuus kommentoida kehityskonseptin luonnosversioita. Osallistamistilaisuudet ovat olleet vapaaehtoisia. Valmiissa kehittämiskonseptissa on huomioitu kehittämis ehdotukset, mielipiteet ja kritiikki.

Osallistamisen lisäksi kehittämiskonseptia varten on tehty Lepaan historiaselvitys ja Lepaan puiston inventointi. Inventoinnilla tarkoitetaan tämän työn yhteydessä puiston tarkastelua sen nykytilassa. Inventointi ei pitänyt sisällään tarkkoja mittauksia tai yksittäisten kasvien merkitsemistä.

Työn viitekehys käsittelee kehittämiskonseptin suunnittelua ja toteuttamista ja työn raportti kulkee produktin seassa kronologisessa järjestyksessä. Työn teoria pohjautuu historiaselvityksen osalta Lepaan historiasta kertovaan kirjallisuuteen, jossa pääteoksena on käytetty Hännisen & Kailan Sata vuotta puutarhaopetusta Lepaalla. Produktin muu osa pohjautuu teoriaan, jossa käsitellään maisema käsitteenä, kasvustorajat, tila ja tilakokemus sekä kasvien käyttö puutarhassa eri aikakausina. Pääteoksina teoriasa on käytetty teoksia Rihtniemen Taajamametsän kasvustotilat ja metsäkuvatyyppit sekä Bellin Elements of visual design in the landscape.

Produkti on rajattu käsittelemään osallistamisen tutkimustuloksia ja kehittämiskonseptin ideaa, nyky- ja tavoitetilan kuvausta, puiston lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteitä, puiston kasvillisuutta ja materiaaleja. Kehittämiskonseptin käyttöönottoa varten on tehty jalkautumissuunnitelma.

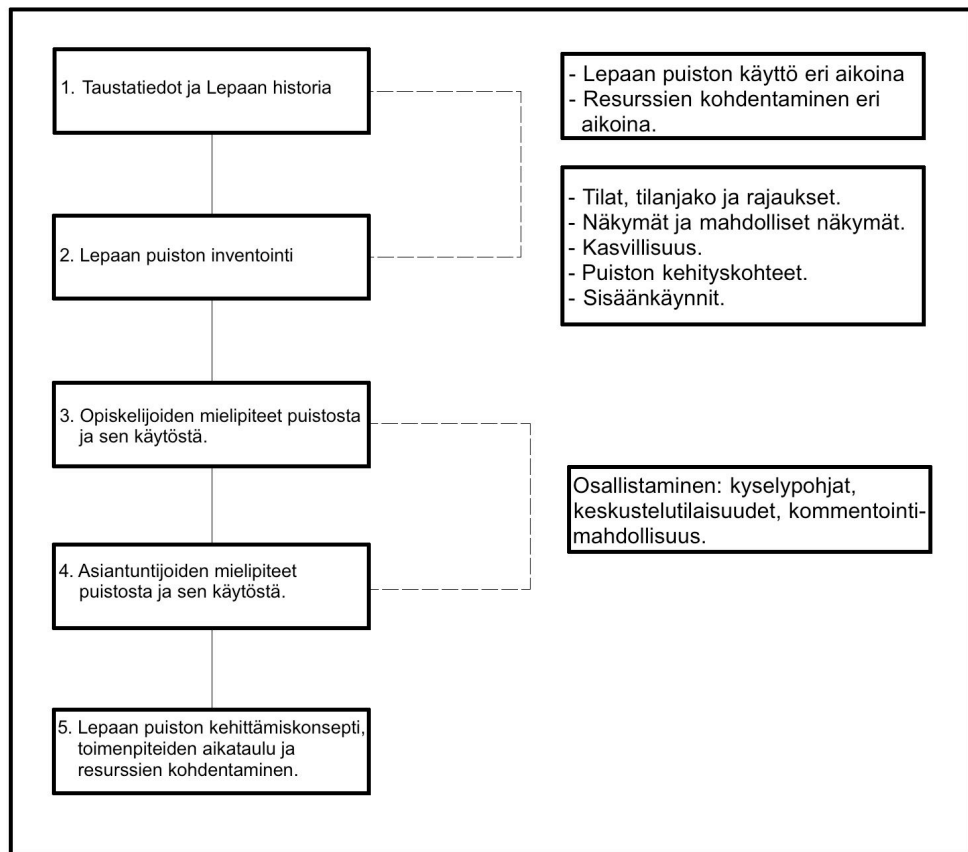
2 TYÖN VAIHEET

Tässä luvussa käsitellään työn vaiheet ja työn eteneminen.

Lepaan puiston kehittämiskonsepti toteutettiin yhteistyössä opinnäytetyön ohjaavan opettajan Outi Tahvosen kanssa. Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä on toimittu kisällimenetelmällä, jossa Outi Tahvonen on toiminut opinnäytetyön tekijän ohjaajana.

Kisällimenetelmän etuina ovat olleet mahdollisuus oppia uutta nopealla aikataululla, ajatuksien ja ideoiden peilaaminen, suuren kokonaisuuden hallitseminen ja työn kurssin säätely oikeaan suuntaan. Vaikka Tahvonen on osallistunut työn tekemiseen, on hän ennen kaikkea opettanut minulle uusia menetelmiä, joita opin omatoimisesti soveltamaan työssä.

Projektin kanssa on edetty kuvion 1. mukaisesti:

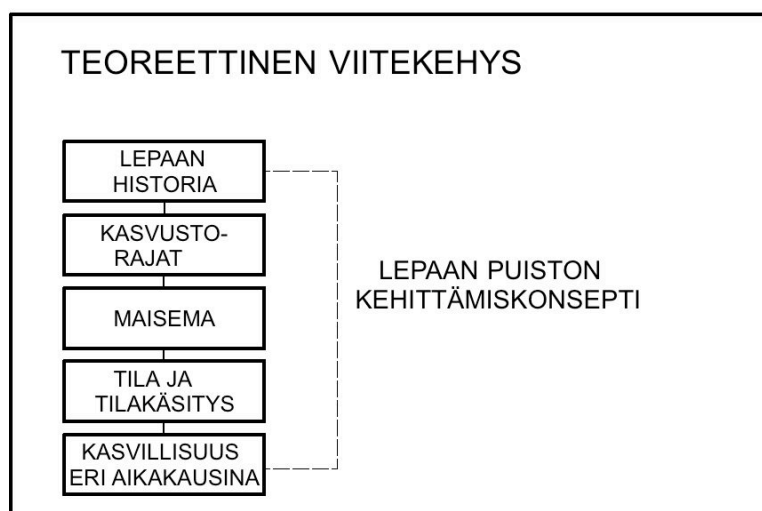
Kuvio 1. Projektin eteneminen.

Luku kolme sisältää historiaselvityksen, jota hyödynnetään inventoinnissa ja kehittämiskonseptin teossa. Luku neljä käsittelee sidosryhmien osallistamista. Se on tehty erikseen opettajille ja opiskelijoille. Molemmille ryhmille on tehty alkuvaiheen osallistamistilaisuus, jossa on ollut mahdollisuus ilmaista mielipiteitään ja näkemyksiään Lepaan puistosta. Toisen vaihe koostuu kehittämiskonseptin luonnoksen kommentoimisesta.

Luvut neljä ja viisi käsittelevät kehittämiskonseptin valmistumista, kuten inventointia ja analysointia. Varsinainen kehittämiskonsepti ja sen soveltaminen Lepaan puistossa esitellään luvussa viisi. Luku kuusi sisältää pohdintaa ja kehittämisehdotuksia.

Tutkimusongelmaa lähestytään seuraavan kysymyksen kautta: Millaisella työkalulla voi ohjata ja kehittää Lepaan puiston käyttöä, suunnittelua, resurssienohjausta ja ylläpitoa?

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys (kuvio 2.) lähestyy tutkimusongelmaa Lepaan puiston kehittämiskonseptin tuottamisen näkökulmasta. Teoria keskittyy konseptin osien tutkimiseen ja käsitteiden avaamiseen. Tutkimuksessa käydään läpi Lepaan historia, kasvustorajat, maiseman muodostuminen ja maisema käsitteenä, tila ja tilakäsitys sekä puutarhojen kasvillisuus eri aikakausina.

Kuvio 2. Teoreettinen viitekehys

Teoreettinen viitekehys kattaa kaikki produktin osat ja produkti on rajattu tarkasti viitekehysten mukaiseksi.

3 HISTORIASELVITYS

Tässä luvussa olennaisessa osassa on teoreettinen osuus, jossa käydään läpi Lepaan puiston historian kehitysvaiheet. Historiallisessa selvityksessä on syvennytty erityisesti Lepaan kartanon omistajuuden vaiheisiin, rakentamisen painopisteisiin ja muutoksiin puistossa.

Historiallista selvitystä käytetään pohjana Lepaan puiston inventoinnissa. Lepaan puiston alueen historian tuntemus auttaa havainnoimaan inventoinnissa puiston rakentamisen kerroksellisuutta, historiallisesti arvotuneiden alueiden huomioimista ja mahdollisten näkymälinjojen sulkemista ja avaamista. Koska puiston pinta-ala on suuri, täytyy pohjakartta on mielessä hyvin hallussa, jotta ymmärtää mihin suuntaa näkymälinjoja olisi tärkeää avata ja mihin sulkea. Inventoinnissa täytyy olla lisäksi hyvä

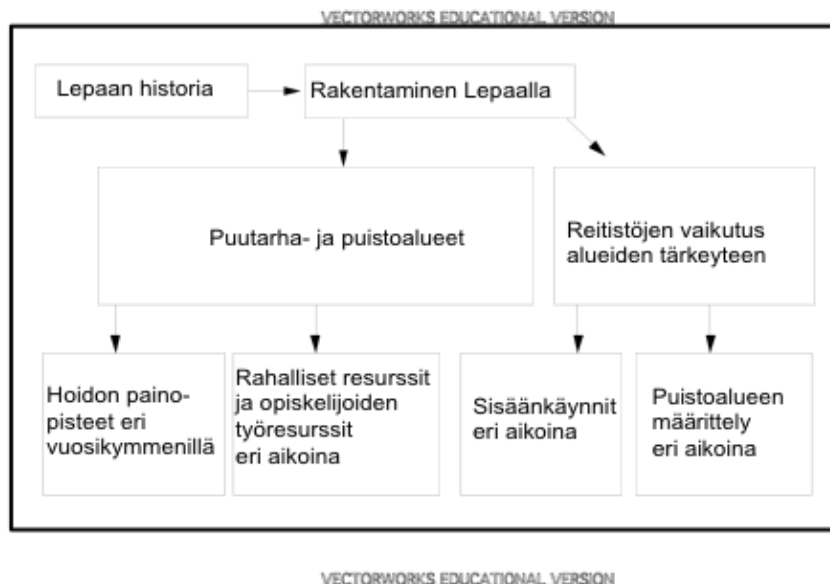
kulttuurimaiseman piirteiden tuntemus ja niitä täytyy osata soveltaa Lepaan puiston tapaukseen käytännössä. Rakentamisen painottumisen ymmärtämisen tueksi luvussa on tuotettu havainnoivaa karttamateriaalia, jossa painottumista voi tarkastella visuaalisesti.

Tapaaminen Outi Tahvosen kanssa 20.3.2013 tuotti tarkastelupisteitä projektin taustamateriaalia varten. Taustatietojen keräämisessä keskityttiin puiston kehitysvaiheisiin, sisääntuloihin ja resurssien kohdentamiseen. Suunnitteluun ja lähdemateriaalien tutkimiseen kului aikaa viisi tuntia, joka käytettiin tehokkaasti. Lepaan puiston taustatietoja hyödynnettiin puiston inventoinnissa ja osallistavan suunnittelun osioissa.

Lepaan puiston historia on hyvin dokumentoitu ja aiheesta on saatavilla helposti kirjoitettua tietoa sekä runsaasti kuvamateriaalia. Lisäksi puistosta ja sen osista on säilynyt useita yleissuunnitelmia.

Asiantuntijaryhmän kanssa työskentely vaatii ymmärrystä Lepaan puiston taustasta ja eri vaiheista. Taustatiedot auttavat myös ymmärtämään mielipiteitä ja näkemyksiä, jotka Lepaan puiston osalta voivat olla eriäviä eri asiantuntijoiden keskuudessa. Nykytilan inventointikartta suunniteltiin myös työkaluksi osallistavan suunnittelun tilaisuuksiin.

Keskityin historiaselvityksessä kuvion 3. mukaisiin painopisteisiin. Historiaselvityksen visuaalisissa teemakartoissa on painotettu erityisesti rakentamista Lepaan puistossa ja puutarha- ja puistoalueita. Tekstiosuudessa on avattu kuvion 3. muita painopisteitä.

Kuvio 3. Historiaselvityksen ja inventoinnin painopisteet

Historiaselvitystä varten kävin läpi HAMKissa jo tehdyt opinnäytetyöt koskien Lepaan puistoa sekä Lepaan puistoa koskevaa kirjoitettua ja kuvallista materiaalia. Hautamäen (2000, 9) mukaan selvityksen lähdeaineistoon kuuluvat historialliset kartat, suunnitelmat, valokuvat ja kirjalliset kuvaukset. Suurin osa lähteistä löytyy Lepaan kirjastosta, mikä tekee historiaselvityksestä kustannustehokkaamman ajallisesti.

Kirjalliset lähteet ovat tyypillisesti erilaisia selvityksiä, historiallisia yleisteoksia, paikallishistoriikkeja, puutarhakirjallisuutta, opinnäytetöitä ja sanomalehtiartikkeleita. Alueen asukkaiden tai työntekijöiden haastattelut ovat myös arvokkaita. Valokuvia on ollut saatavilla jo 1800-luvulta asti. Monet kuvista on muunnettu historiallisen arvon säilyttämiseksi digitaaliseen muotoon. Varhaisempia vaiheita varten on tulkittava suunnitelmia ja piirroksia, sekä verrattava tulkintoja jo tehtyihin selvityksiin. (Hautamäki 2000, 14).

3.1 HAMKissa tehdyt opinnäytetyöt koskien Lepaata

Projektin taustatietojen keräämistä varten etsin työt jotka on tehty 2000-luvulla HAMKissa.

Reeta Vahan tekemä Leif Simbergiä koskeva työ (Vaha 2000) tarjoaa hyvän lähdeluettelon projektin taustatietoja varten. Yhdessä Hanna Valmusen tekemän Lepaan historiaselvityksen (Valmunen 2007) kanssa, nämä kaksi opinnäytetyötä antavat paljon taustatietoa, jota tarvitaan kun mietitään puistoa nykyhetkessä. Lähdeluettelo nopeuttaa projektin etenemistä ja ohjaa suoraan olennaisille lähteille.

Anu Tapperin tekemä opinnäytetyö koskien Leif Simbergiä Lepaan puiston suunnittelijana (Tapper 2009) syventää Valmusen työn tavoin Lepaan historian tuntemusta kustannustehokkaasti. Tapperin lähdeluettelo poikkeaa suurelta osin Viitalan lähdeluettelosta ja lähteillä on enemmän yhteneväisyyttä Vahan opinnäytetyön lähteiden kanssa. Tapperin, Vahan ja Viitalan töiden lähdeluettelot ovat oikeita lähteitä projektille ja ne nopeuttavat taustatietojen kasaamisessa. Opinnäytetöitä ei voi käyttää työvälineenä täysin sellaisenaan tarkastamatta lähteitä.

Teemu Vaasvainion tekemä opinnäytetyö mediatekniikan koulutusohjelmassa koskee Lepaan puiston dokumentointia. Työssä keskitytään puiden ja pensaiden paikkatietoon. (Vaasvainio 2004). Työn aiheen eriävyyden takia sen anti tutkimukselle on vähäinen.

Maria Viitalan tekemän Lepaan puiston viheralueiden yleinen hoitoluokitus ja hoitosuunnitelma (Viitala 2008) opinnäytetyön pohjalta voi miettiä Lepaan puistoa hoidon ja resurssien ohjaamisen kannalta. Työ on tehty huolellisesti, mutta sen teoria on perustettu melko kevyelle pohjalle. Lähteinä on käytetty suomalaista kirjallisuutta työn laajuuteen nähden suhteellisen niukasti ja mikään tieto ei ole ihan tuoretta.

3.2 Lepaan historia

Perimätiedon mukaan Lepaalla sijaitisi uhrilehto, jonka paikalle Lepaan ensimmäinen kirkko myöhemmin rakennettiin, mahdollisesti jo 1200-luvulla. Lepaan kirkon tarkkaa sijaintia ei kuitenkaan tiedetä ja se on saattanut sijaita nykyisen puukirkon paikalla, sakastin paikalla tai jossain muualla kuten Hinnonmäessä. (Hänninen & Kaila 2010, 13).

Lepaan historiaan läheisesti liittyvä Hinnonmäki on ollut mahdollisesti kylän yhteinen kalmistosaari ja Lepaan virta on ollut kylän yhteismaata. (Hänninen & Kaila 2010, 14). Uhrilehto ja sijainti Lepaan virran varrella ovat tehneet Lepaasta tärkeän kokoontumispaikan jo pakanuuden aikana (Ojanen 2002, 49). Lepaalla vieläkin sijaitseva kivinen sakasti on mahdollisesti rakennettu jo keskiajalla pian kristinuskon Hämeeseen levittyä. Kivisakastin vieressä sijaitti 1700-luvun loppuun suurempi muinaisen Kulsialan varsinainen kirkko. Se oli rakennettu puusta ja kirkon ympärillä oli seurakunnan hautausmaa. (Collan, Haapanen & Salmenlinna 1935, 1).

Lepaa ei itsessään ole missään vaiheessa ollut kylä vaan Lepaa on todennäköisesti ollut osa Suontaan kylää, joka oli alueen suurimpia kyliä rautakaudella ja keskiajalla. Ensimmäiset todisteet ovat varhaiselta kivikaudelta noin 7500 vuoden takaa, jolloin Hattulan vanhin muinaisjäännö löytyi Lepaanvirrasta. (Hänninen ym. 2010, 13).

3.3 Lepaan kartanon historia

Kartanon nykyaikaan säilyneen rungon arvellaan olevan 1600-luvulta, mutta varmuutta asiasta ei ole (Hänninen ym. 2010,16). Nykyisen, empiiretyylisen ulkoasunsa kartano sai todennäköisesti 1800-luvun keskivaiheilla. Pihamaan sivulla oleva pyknikkirakennus on peräisin 1800-luvulta. (Putkonen & Ivars 2003, 18). Kartanoa ei pidetty kartanomaisena enää 1900-luvulla, mutta alkuaikoinaan rakennus on ollut pitäjänsä hienoimpia. Kartanon päärakennus on pitkänomainen, satulakattoinen yksikerroksinen rakennus, jossa on korkea ullakkokerros. Empiren leima tulee esille erityisesti pitkien sivujen puoliympyränmuotoisissa ullakon ikkunoissa ja niiden runsaissa listoituksissa. Kartanosta kuitenkin huomaa, että se on monen rakennusvaiheen tulos. Tämä ilmenee lukuisista väliseinien salvosnurkkia peittävästä seinäpilastereista. Tieto joka tukee empireilmeen olevan peräisin 1840-luvulta on kivipiirros, joka esittää Lepaan kartanon empireasussaan. (Jutikkala & Nikander 1945, 340).

Lepaan kartano todennäköisesti perustettu Suontaan vanhoille alueille ja ainakin osittain vanhoille yhteismaille 1400-luvun puolivälin paikkeilla. Suontakaan viittaa myös 1481 vuodelta löydetty asiakirjamaininta Lepaan kartanosta. Kartanon omisti silloin Hans Pedersson, jonka puoliso peri laajoja maaomistuksia Suontaasta. Tätä aikaisemmin Lepaa esiintyy asiakirjoissa ensimmäisen kerran 1460-luvulla, jolloin Lepaa oli nimetty nimellä Lepays Hämeen linnanpäällikön Olof Tavastin omaisuusluettelossa. Luettelosta ei käy ilmi millaisia omistuksia Tavastilla oli. (Hänninen ym. 2010, 14).

Lepaan kartano sai rälssisäterioikeudet 1400-luvulla. Rälssi merkitsi verovapautta aateliselle tai talonpojalle, joka suoritti ratsupalvelusta. Säterillä tarkoitetaan rälssin asuma- tai kotitilaa. Myös tila vapautui tilapäisistä veroista. Myöhemmin rälssisäterillä tarkoitettiin maanluontojen korkeinta ryhmää. (Poropuhdas 1987, 8).

Tyrvännön historiasta käy ilmi, että 1460-luvulla asiakirjoissa mainitaan ensimmäisen kerran Lepaan rälssisäteri asuinkartanona. Silloiseksi omistajaksi oli merkitty Lejon-sukuun kuuluva Pietari Hannunpoika ja Lepaan kartano oli suvun omistuksessa vuoteen 1572 asti. Lepaan kartanon varhaiset vuodet Lejon-suvun omistuksessa kerrotaan olleen kartanon kulta-aikaa. (Ojanen 2002, 94). Kartanon omistajina oli Lepaan tuolloin useita seudun merkittäviä henkilöitä kuten Hannu Pietarinpoika ja Klaus Hannunpoika. Lejon-suvulla oli muitakin merkittäviä omistuksia seudulla, kuten Björn Klaunpojan laajat maa-alueet Etelä-Hämeen pitäjissä. Näistä merkittävimpiä omistuksia olivat muun muassa Harviala, Äikäälä, Suontaka ja Lammin Vanhakartano. Björn Klaunpoika nautti myös Kustaa Vaasan luottamusta. Tästä todisteena oli se, että Klaunpoika nimettiin valtaneuvokseksi ja hän oli useita kertoja mukana rauhanneuvotteluissa Venäjän kanssa. (Collan ym. 1935, 1-2).

Kartano siirtyi avioliiton kautta Beurrauksen suvulle, Lejon-suvun perijätär Anna Björnintyttären avioituessa Thomas Beurrauksen kanssa. Suku hankki omistukseensa myös Lahdentaan kylän. 1500-luvun kulta-aikaan verrattuna 1600-luku oli Lepaan kartanolle vaikeampi. Vaikka Lepaa menetti poliittisen asemansa, säilytti Lepaan kartano asemansa kylän keskeisenä paikkana. (Hänninen ym. 2010, 16).

Vuonna 1676 Lepaan kartano siirtyi jälleen avioliiton kautta uuden suvun omistukseen. Boijen suvun omistuksessa kartano säilyi 1700-luvun alkupuolelle. Kartanon kuntoon vaikutti 1700-luvulla Isonvihan aika. Vainovuosien aikana kartano kärsi vaurioita ja oli huonossa kunnossa. (Hänninen ym. 2010, 16).

Vuonna 1727 kartanon osti Ruotsista muuttanut, Hämeen ja Uudenmaan läänin tuore maaherra Stjärncranz. Lepaan kartanon nimi muuttui uuden suvun nimen mukaisesti Stjärnsundiksi ja suvun kerrotaan istutettaneen kartanon maille marjapensaita ja hedelmäpuita. (Hänninen ym. 2010, 16-17). Suvun nimestä on eri lähteissä eri kirjoitusasuja. Tuoreimmissa lähteissä, kuten 'Sata vuotta puutarhaopetusta Lepaalla –teoksessa, kirjoitusasu on Stiencranz. (Hänninen ym. 2010, 16). Vanhoissa lähteissä, kuten Lepaan puutarhaopisto 1910-1935- teoksessa, kirjoitusasu on Stjärncranz. (Collan ym. 1935, 2).

1700-luvulla Lepaalle saavuttiin Vanajaveden puolelta. Kesäisin kulkivat veneet ja talvisin Lepaan ohi kulki Hämeenlinnan talvitie jäätynyttä Vanajavettä ja sen rantoja pitkin. Stjärnsundissa oli myös krouvi, jossa matkalaiset pysähtyivät. Kartanossa saattoi majoittua pitkän matkan aikana. 1700-luvun lopulla tapahtui myös merkittävä painopisteen siirtyminen, kun Lepaa lakkasi olemasta seurakunnallinen keskus. Uusi Tyvännön kirkko rakentui Suontaan kylään. Lepaan puistossa sijaitseva, vanhan sakastin ympärillä oleva hautausmaa, jäi Lepaan ja Lahdentaan kartanon omistajasukujen yksityiseksi hautapaikaksi. (Hänninen ym. 2010, 17).

Stjärnsundin kartano oli edelleen huonossa kunnossa, kun se taloudellisten vaikeuksien myötä myytiin nuorelle leskirouva Marie Antoinette Sommerille 1820-luvulla. Sommer avioitui pietarilaisen tehtailijan Philipp Heimburgerin kanssa. Heimburgerin aikana kartano koki parannuksia ja laajennuksia. Lepaalle merkittävä mamsellityyppinen tuulimylly on Heimburgerin ajoilta asti. Myös hautausmaan kivinen aita portteineen on luultavasti näiltä ajoilta (Hänninen ym. 2010, 17). Kirkkotarhaan johtavassa tiiliportissa on messinkinen kilpi, johon on kaiverrettu teksti: ”Ne autuaat asujat kartanois Herran, ei kuole; he nukkuu ja nousevat kerran”. Lause on luultavasti hänen toisen vaimonsa kunniaksi kirjoitettu lause. (Ojanen 2002, 314).

Heimburgerin aikaan ei enää uudistorppia perustettu, koska metsien arvo kohosi koko ajan. Sen sijaan Heimburger otti palvelukseensa palkkatyövoimaa. Rengeilleen Heimburger rakennutti vuonna 1830 väenrakennuksen. Sama rakennus palveli puutarhaopiston oppilasrakennuksena vuosia. Rakennus tunnetaan yhä nimellä Kotila. Heimburgerin rakennuttamia rakennuksia ja puutarhan osia on jäljellä muitakin. Näitä ovat entisen päärakennuksen monisataruutuinen lasikuisti ja vanhassa puistossa säilyneet Heimburgerin vaimojen kunniaksi rakennetut Sofianlehto ja Marianlehto. Heimburger ja hänen molemmat puolisonsa on haudattu Lepaan vanhaan kirkkomaahan. (Pankakoski 1960, 6-7).

Heimburgerin toisen vaimon Marie Antoinetten jäätyä leskeksi, nai hän tilanhoitajaksi tulleen Carl Packalénin. Yhdessä uuden aviomiehensä kanssa Marie Antoinette hankki takaisin myös Heimburgerin pojille isänsä perintönä menneet osuudet. Packalénista tuli tätä kautta koko talon omistaja vuonna 1850. Avioliiton ollessa lapseton, Packalén mietti Lepaan tulevaisuutta ja päätyi testamenttaamaan Lepaan kartanon valtiolle. Ehtona testamentissa oli puutarhaopiston perustaminen Lepaalle. Packalén oli itse kiinnostunut puutarhanhoidosta ja Lepaan mailla mainitaan olleen hänen aikanaan muun muassa 70 omenapuuta. (Hänninen ym. 2010, 17).

Packalénin kuoltua 1889 Lepaan omisti hetken aikaa hänen naimaton veljensä, kenraali Nils Packalén. Hänen kuolemansa jälkeen Lepaasta tuli valtion omaisuutta. 1900-luvun alussa Lepaan kartanon pinta-ala oli yli 1100 hehtaaria. (Hänninen ym. 2010, 17). Lepaan kartanon tarkka pinta-ala oli 1141,52 hehtaaria, josta osa oli kuitenkin torpparien hallussa. Talon viljelyksessä oli 236,52 hehtaaria peltoa. (Collan ym. 1935, 3).

Kuviossa 4. on käyty läpi Lepaan omistajasuvut kronologisessa järjestyksessä.

LEPAAN OMISTAJASUVUT			
Kartanon kulta-ai- ka Lejon-suvun o- mistuksessa 1572 asti	Beurraus-suvun omistuksessa 1572-1676	Boijen suvun omistuksessa 1676-1727	Stjencratz- suvun omis- tuksessa 1727- 1826
1572	1676	1676	1727
Leskirouva Marie Rosenthal ostaa kartanon	Rosenthal nai pietarilaisen Peter Heimbur- gerin	Carl Fredrik Packalén huutaa kartanon pakko- huutokaupasta	Packalén testamenttaa Lepaan val- tiolle
1826	1826	1826	1884

Kuvio 4. Lepaan kartanon omistus eri aikakausina. (Collan ym. 1935, 1-3, Hänninen ym. 2010 14-17, Ojanen 2002, 93, 101, 206-207, 313).

3.3.1 Puutarhaopiston perustaminen

Hieman ennen Packalénin testamenttia, oli Suomessa alettu kiinnittää huomioita puutarha-alan vaatimattomaan opetuksen tilaan. 1.3.1898 annettiin Keisarillisen Majesteetin Armollinen Julistus puutarhanhoidon opetuksen järjestämisestä Suomessa. Julistuksen mukaan puutarhanhoidon opetuksen tasoa tuli parantaa Suomessa. Ehdotuksena oli ylemmän puutarhakoulun perustaminen ylemmän maanviljelyskoulun yhteyteen Tammelan Mustialaan. Puutarhakoulun pelättiin kuitenkin saavan alistettu asema verrattuna maanviljelyskouluun. Lisäksi Mustialan sijaintia pidettiin syrjäisenä. Päätös uuden puutarhakoulun sijainnista viivästy riistiriitaisten mielipiteiden takia, koskien koulun sijaintia. 6.8.1902 valtio sai tiedon Stjärnsundin eli Lepaan kartanosta, joka oli testamentattu valtiolle. Testamentin keskeisin vaatimus oli maanviljelys- tai puutarhurikoulun perustaminen Lepaalle. Senaatti perui päätöksen ylemmän puutarhakoulun sijoittamisesta Mustialaan Lepaan hyväksi. Lopullisen päätöksen voimaan tuleminen kesti lopulta vuosia. (Hänninen ym. 2010, 19).

Perustettavasta puutarhakoulusta käytettiin jo vuonna 1908 nimeä puutarhaopisto. Lopullisen vahvistuksen puutarhaopiston perustaminen sai vuonna 1909, jolloin tsaarin kesälinnassa Tsarskoje Selossa allekirjoitettiin ”Armollinen asetus ‘Carl Fredrik Packalénin säädös’ nimisen puutarhaopiston perustamisesta Tyrvännön kappelissa olevalle Stjärnsundin eli Lepaan tilalle. (Pankakoski 1960, 12). Puutarhaopisto perustettiin 1910, mutta ensimmäiset opiskelijat otettiin vastaan vasta 1912. Ennen koulun varsinaista aloittamista aloitettiin Lepaan tiluksien muuttaminen opettamiseen soveltuvaksi ja vuonna 1904 alkoi taimituotanto. (Ojanen 2002, 313-316).

Seuraavan vuonna senaatti antoi esityksen, että kaksi puutarhaopetuskomitean jäsentä, Gustaf Iganatius ja Walter Heikel, laatisivat ehdotuksen Lepaan tilalla erotettavasta maa-alueesta ja sen suuruudesta. Kaksikon tehtävänä oli myös laatia kustannusarvio tarvittavista ojitus- ja maanparannustöistä. Kartanon vanhaan hedelmätarhaan varrennettiin seuraavana keväänä toista sataa omenalajiketta. Walter Heikelin työnä oli nimenomaan ”kerätä ympärys-oksia sellaisista Suomessa kasvavista hedelmäpuulajeista, jotka ansaitsevat tulla huomioon otetuiksi Lepaan tilalle vastedes perustettavassa hedelmäpuutarhassa”. Vuonna 1910 Lepaasta erotettiin 17,9 hehtaarin suuruinen alue Vanajaveden rannalta, josta 9,6 hehtaaria oli viljeltyä. Tällä alueella ryhdyttiin maanparannus- ja ojitustöihin. Puistot raivattiin huonokuntoisista puista ja pensaista, joiden tilalle istutettiin uusia. Lisäksi perennoja hankittiin toistasataa lajia. Testamentissa olleen ehdon hautausmaan säilyttämisen ja hoitamisen myötä hautausmaa kunnostettiin täydellisesti. Hautausmaata leimaava vanha kiviaita kunnostettiin tässä vaiheessa täydellisesti. (Hänninen ym. 2010, 23).

Hautausmaalta poistettiin vanha syreeniaita ja tilalle istutettiin ruusupensaita, sekä uusittiin sammaloitunut nurmi ja runsas määrä puita ja pensaita (Collan ym. 1935, 14). Peltoalueilta poistettiin rikkakasveja puutarhakasvien tieltä ja peltoaukioiden reunoille istutettiin kaksinkertaiset kuusiaidat tuulensuojaksi. Hevosentatarpeeseen perustettiin Vanajaveden rannalle Virvelin lanta-asema. (Hänninen ym. 2010, 23).

Opetusta varten rakennettiin uusi päärakennus ja kasvihuoneet. Vanhat rakennukset saivat uuden tarkoituksen. Vanhasta renkien asunnosta, Kotilasta, tuli opiskelija-asuntola jossa toimi myös uudisosana rakennettu ruokala. Vanha kartano kunnostettiin johtajan asunnoksi ja kartanon pää- ja vierasrakennukset korjattiin opettajien asunnoiksi. Vanhasta vilja-aitasta tuli Marjala ja Kotilan vieressä ollut sikala siirtyi puistoalueen länsireunalle. Puiston laidassa sijainneeseen pehtoorin rakennukseen laitettiin kaksi asuntoa, joista suurempi oli varattu puutarhurille. Vanha navetta otettiin käyttöön tallina, vihanneskellarina, pesulana, leipomona ja tallimiehen asuntona. Navetassa oli myös kurssilaishuoneita. Navetta, eli Taltela, oli pitkään moninaisessa käytössä kunnes se yli sadan vuoden iässä paloi. (Pankakoski 1960, 16-17). Navetasta on nykyisin jäljellä enää lounaispääty, josta on tehty pergola (Hänninen ym. 2010, 24).

Kaikki korjaus- ja uudisrakennustyöt tehtiin vuosina 1911-1912. Arkkitehtinä toimi H.R. Helin. Lepaalle rakennettiin ainoana uudisrakennuksena Opistola, joka on nykyinen Toimisto. Opistolan alakerta rakennettiin graniitista ja yläkerta, valtakerrok, rakennettiin vaatimattomammasta pystyyn savetuista vanhoista hirsistä sekä ullakkokerros laudoista. Opistola, Marjala ja Kotila sijaitsivat avoneliössä, jonka avoin sivu on lounaaseen, virralle päin. Näiden kolmen rakennuksen keskelle rakentuivat vuonna 1912 kasvihuoneet jotka olivat käytössä vuoteen 1955 asti. Kasvihuoneiden rakennusta varten tehtiin jopa matka Berliiniin, jotta kasvihuoneista saataisiin mahdollisimman ajanmukaiset. (Pankakoski 1960, 13-14).

Kasvihuoneiden rakennukseen hyödynnettiin myös puutarhuri Edvard Steniusta Helsingistä, joka teki kuusi matkaa Lepaalle ohjatakseen kasvihuoneiden rakentamista. (Pankakoski 1960, 15).

Valtio jakoi alueen kahteen yksikköön; puutarhaopistolle 10 hehtaaria ja Lepaan tilalle valtaosa alueista. Oppilaitoksen alue oli Lepaan ydinaluetta. Lepaan tila jatkoi valtion omistamana tilana vuoteen 1920 saakka. (Ojanen 2002, 314). Vaikka suurin osa kunnostus- ja perustamistöistä tehtiin vuosien 1911-1912, jatkuivat perustamistyöt opiston alueella tämänkin jälkeen. Näitä olivat muun muassa Kotilan ja hautausmaan väliselle alueelle perustettu nurmikko ja sen laidoille istutetut Lehmukset. Alueelle istutettiin lisäksi pyökkejä, pähkinäpensaita ja hevostastanjoita. Viljelykset olivat hyvin taloudellisia, joka näkyi runsaana keittiökasvien viljelynä kuten tomaatin ja kurkun kasvatuksena. Vuosi 1914 toi mukanaan Hinnonmäen ja hevoshan raivauksena. Erilaisia polkuja ja teitä kunnostettiin ja uusia rakennettiin. (Pankakoski 1960, 20).

Puisto laajentui kohti rantaa, kun rannan isoa kiviröykkiötä alettiin vuoden 9011 tienoilla muuttaa kivikoksi. Kivikasa on peräisin 1900-luvun alkuun asti sijainneen rakennuksen paikalta. Kivikon istutuksista on kuvia vuodelta 1920. (Collan ym. 1935, 22) Kivikko on alkuperäisellä paikallaan vielä nykyäänkin. Isoimpia muutoksia vuosilta 1917-1919 olivat Collanin ja muiden (1935, 20) mukaan hedelmätarhan perustaminen Kotilan ja rantasaunan väliselle alueelle, jossa se on yhä vuonna 2014. Hedelmätarhan uudelleen perustaminen johtui edellisen hedelmätarhan rajusta paleltumisesta vuosien 1915-1916 ja 1916-1917 kovina pakkastalvina. Hedelmätarhan uusi paikka oli myös soveltuvampi maaperänsä vuoksi ja uuden sijaintinsa ansiosta myös suojassa pohjoistuulelta, koska aluetta kiersi suoja-aita.

Opetuksen lisäksi Lepaalle syntyi koetoimintaa. Hedelmäpuiden ja marjapensaiden koeasema perustettiin Hinnonmäkeen vuonna 1919. Se toimi erillisenä paikkana vuoteen 1926 asti. Koeasemalle istutettiin omenapuita ja erityisesti karviaisia. 'Hinnonmäen keltainen' ja 'Lepaan punainen' ovat tunnetuimpia Lepaalla kehitetyistä lajikkeista. Hinnonmäen asema yhdistettiin Lepaaseen ja koetoiminta jatkui siellä samaan tapaan. Oppilaitos toi mukanaan myös uusinta tekniikkaa, kun Lepaalle perustettiin säähavaintoasema. (Ojanen 2002, 317).

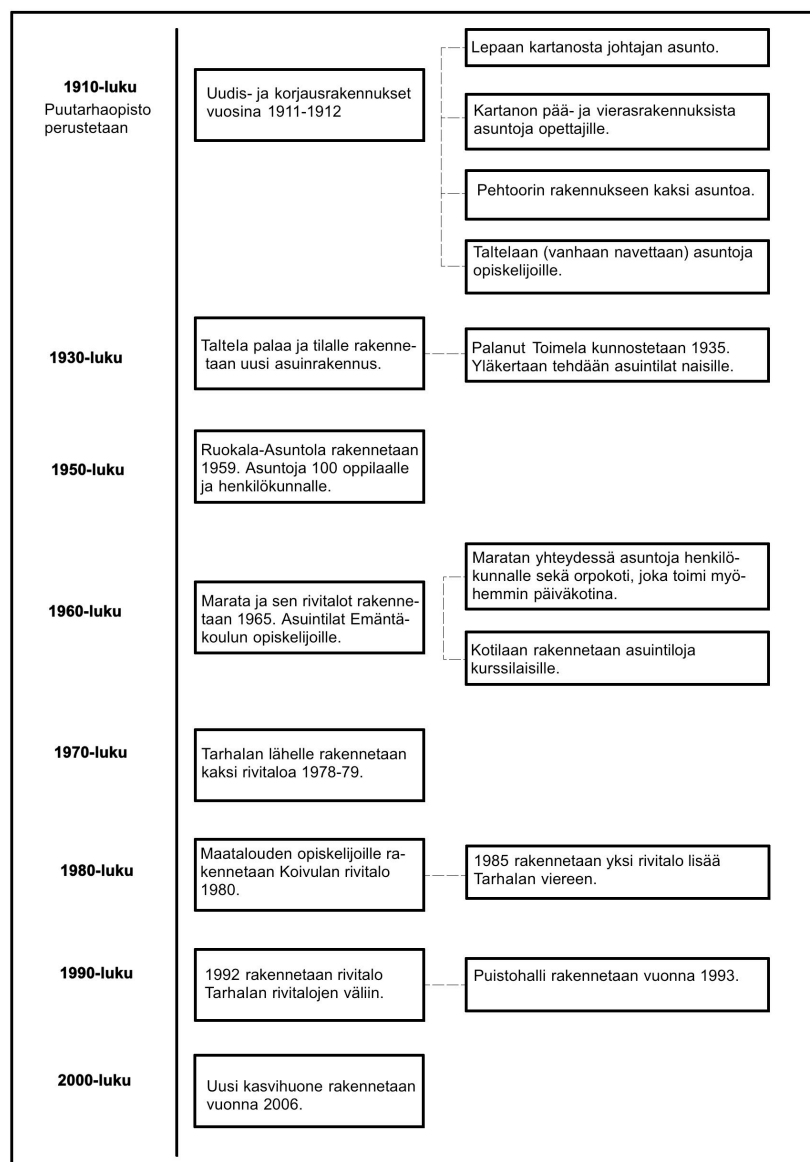
Ojasen (2002, 314) ja Pankakosken (1960, 15) mukaan puutarhaopisto oli alkujaan pieni. Opiskelijoita oli alussa 12 ja opettajia kolme. Opettajanvirkoihin palkattiin yleisen puutarhanhoidon opettajaksi ja opiston johtajaksi Gustaf Ignatius, hedelmäviljelyksen opettajaksi B.W. Heikel sekä ylipuutarhurin tehtäviin Olavi Collan.

Ignatius oli suorittanut tutkinnon Kööpenhaminan maatalouskorkeakoulussa. Puutarhuri Heikel oli opiskellut Proskaun puutarhaopistossa Saksassa. Heikel nimettiin hedelmäviljelyksen opettajan viran lisäksi valtiopomologiksi. Collanilla oli pitkä kokemus ylipuutarhurin tehtävistä. Kartanon entinen puutarhuri Johan Stenman aloitti työt opiston talonmiehenä. (Hänninen ym. 2010, 23; Collan ym. 1935, 20-21).

Kouluun lienee alun perin ollut tarkoitus ottaa uusia opiskelijoita joka syksy. 1950-luvun lopulle saakka kouluun otettiin kuitenkin uusi luokka vain joka toinen syksy. 1920 koulussa vaihtui johtaja ensimmäisen kerran, kun Gustaf Ignatius jäi pois tehtävistään. Koulun johtoon valittiin Yrjö Hellemaa. (Hänninen ym. 2010, 23; Collan ym. 1935, 21).

Lepaalla järjestettiin vuonna 1925 koulun 15-vuotis juhlan kunniaksi Suomen puutarhaviljelijäin päivät. Tapahtuman juuret kantavat pitkälle, sillä tapahtumassa perustettiin Suomen puutarhaviljelijäin liitto, nykyinen Puutarhaliitto. Liitto otti vastuulleen vuodesta 1898 asti, Tampereella paikallisen puutarhayhdistyksen toimesta ilmestyneen, puutarhalehden kustantamisen. Toimitus toimi aluksi Lepaalla. (Hänninen ym. 2010, 28).

Kuviossa 5. on kuvattu kronologisesti Lepaalla tapahtunut rakentaminen 1910-luvulta 2000-luvulle asti.

Kuvio 5. Rakentamisen vaiheita Lepaalla vuodesta 1910. (Hänninen ym. 2010, 23-25, 29, 62, 64, 71; Ojanen 2002, 93-94, 313-314, 316-317, 360).

Vuosi 1929 on Lepaan suunnittelun opettamisen kannalta merkittävä, koska opettajista löytyi nyt myös suunnittelun opettamisen taitavia opettajia. Puiston suunnitteluun alettiin kiinnittää enemmän huomiota, kun Lepaan opettajat Puutarha-arkkitehti Bengt Schalin ja sekä puutarhateknikot Veli Sorma ja Ola Mannström osallistuivat aktiivisesti puiston suunnitteluun. He piirsivät useita suunnitelmia Lepaan puistoalueesta. (Pankakoski 1960, 30).

Samoihin aikoihin Lepaalla alkoi uusien kasvihuoneiden rakentaminen Lehtori Collanin piirustusten mukaan. Uudet kasvihuoneet valmistuivat vuonna 1930, silloisten henkilökunnan puutarhapalstojen paikalle. Vanhat kasvihuoneet toimivat uudempien rinnalla vuoteen 1955 asti. Niiden rinnalla oli rakennettu muotopuutarha, joka oli loisteliaimmillaan vuosina 1910-1930. Lavatarhat jäivät edelleen Taltelan viereen ja ne siirrettiin vuosien 1935-37 uusien kasvihuoneiden viereen. (Pankakoski 1960, 31).

Kehitys 1930-luvusta oli muutenkin myönteistä. Opetustilat ja asuinrakennukset olivat paremmassa kunnossa tulipalojen jälkeisten muutosten myötä ja yhdessä uuden opettajavoiman kanssa ne mahdollistivat useampien opiskelijoiden ottamisen. (Hänninen, Kaila 2010, 31). Lepaan puiston ilmeeseen merkittävästi vaikuttava opistorakennus valmistui vuonna 1934. Vuonna 1935 korjattiin palanut Opistola. Sen kivijalan päälle rakennettiin kaksi kerrosta. Rakennuksessa toimi ruokala, keittiö ja leipomo sekä ylemmissä kerroksissa naisten asuinhuoneet. Silloinen Opistola tunnetaan nykyisin nimellä Toimisto. Molemmat rakennukset suunnitteli arkkitehti Jalmari Peltola. (Pankakoski 1960, 33-34). E. Laurilan vuonna 2007 antaman henkilökohtaisen tiedonannon mukaan, rakennuksia varten otettiin soraa Kotilan ja hautausmaan väliseltä alueelta, jonne muodostui kaksi maisemaa rumentavaa soranottokuoppaa. (Valmunen 2007, 23).

Opistoalueen taakse valmistui vuonna 1935 Ola Mannströmin suunnittelema koristetarha joka nykyisin tunnetaan Barokkipuistona. Alue koostuu neljästä symmetrisestä parterrista, jotka ympäröivät suihkulähdettä. Opisto ja Toimela muodostivat Kotilan ja Marjalan kanssa klassistisen rakennuskokonaisuuden. (Pankakoski 1960, 34). Barokkitaide perustuu ranskalaisen myöhäisrenessanssin puutarhataiteen saavutuksiin. Barokkitaide on aatemaailmaltaan ja muotokieleltään yksinkertaista ja selkeää. Barokissa on harvoja pääteemoja, joita käytetään hyvin harkiten. Nämä neljä pääteemaa ovat: maaston käsittely, parterrin hahmottelu, kanava-aiheen kehittäminen ja perspektiivi. (Sinisalo, 99). Lepaan puiston Barokkipuutarha on edustava tyylinäyte barokkitaiteesta.

Kuva 1. Näkymä barokkipuiston suihkulähteeltä Opistolle vuonna 2013. Kati Jukarainen

Tilanne muuttui 1939, kun suurin osa miesvoittoisesta opiskelijamäärästä kutsuttiin ylimääräisiin kertausharjoituksiin. Mukaan lähti myös kaksi opettajaa. Koulua yritettiin jatkaa huonolla menestyksellä talvisodan alkuun asti. Sodan puhjettua Lepaalle muutti Helsingin yliopiston lastensairaala ilmapommituksia pako. (Hänninen ym. 2010, 31).

Opetus jatkui vuonna 1940 ja säännölliseen koulutyöhön päästiin kiinni vuonna 1941. Jo puolen vuoden kuluttua tilanne muuttui uudelleen, uuden liikekannallepanon myötä. Jatkosotaan lähti suurin osa opiskelijoista ja kolme opettajaa. Opiskelua jatkettiin kuitenkin asemotavaiheen alettua, kun osa opettajista kotiutettiin tai he saivat työloimia. Sodan aikana Lepaalla opiskeli pääasiassa naisia miesten ollessa rintamalla. (Hänninen ym.2010, 32).

Kuvassa 2. on esitetty visuaalisesti Lepaan puiston rakentamisen ja viher-
rakentamisen painopisteet 1900-luvun alusta 1930-luvun loppuun.

Rakennustyöt toivat paineita myös piha-alueiden kunnostamiselle. Vanhojen kasvihuoneiden purkamisen myötä keskipiha piti kunnostaa. Uuden oppilasasuntolan ympäristöön perustettiin nurmikot ja istutuksia sekä vanhoja kunnostettiin. Oppilasasuntolan ympärille perustettiin yli hehtaarin kokoinen puistoalue. Näiden muutosten suunnittelusta vastasi suunnitteluopettaja Leif Simberg. (Pankakoski 1960, 57).

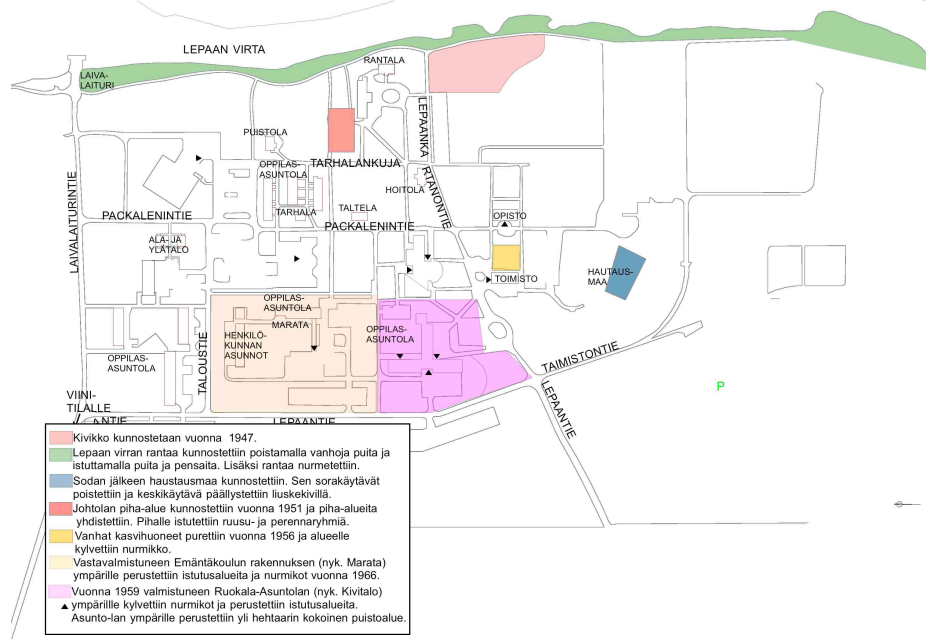
Ojasen (2002, 360) mukaan 1960-luku toi mukanaan yksivuotisen puutarhurikoulun, kun kaksivuotisesta erikoistavasta koulutuksesta luovuttiin. Lepaalla toiminut maatalouskoulu lopetettiin 1953, mutta Lepaa toimi yhä harjoittelutilana. Lepaalla aloitti toimintansa kodinhoitajakoulu vuonna 1956 ja sen jatkajaksi tuli Lepaan emäntäkoulu vuonna 1959. Emäntäkoulu sai omat tilat vuonna 1965. Arkkitehti Erkki Karvisen suunnittelemat rakennukset valmistuivat Ruokala-Asuntolan kaakkoispuolelle. Koulurakennuksen lisäksi emäntäkoululle valmistui asuntola 60 opiskelijalle. Rakennuksessa oli asunto talonmiehelle, rivitalo opettajille ja lastenkoti, joka myöhemmin toimi päiväkotina. (Hänninen, Kaila 2010, 68).

Lepaalla oli merkittävä rooli koulutilana Tyrvännön paikkakunnalla. 1960-luvulla oppilasmäärä Lepaan kouluilla oli yhteensä noin 200, mikä oli lähes yhtä paljon kuin vakituisten asukkaiden määrä Lepaan kylässä. Koulun johtajilla, erityisesti Arvo Haapasella ja Antero Pankakoskella, oli näkyvä rooli Tyrvännön kunnassa. Lepaa teki Tyrvääntä tunnetuksi myös paikkakunnan ulkopuolella. Lepaa houkutteli matkailijoita ja retkiseurueita kesäisin runsain määrin jo 1950- ja 60-luvuilla. (Ojanen 2002, 360).

Sotavuosien jälkeen Vanajaveden käyttö liikenneyhteytenä Lepaalle oli aktiivisessa käytössä. Sodan jälkeinen rakentaminen oli voimakasta ja tavara liikkui usein laivojen kyydissä. 1950-luvulla olivat käytössä Hopealinjan vesibussit jotka kulkivat Hämeenlinna-Tampere väliä. Vesibussit pysähtyivät Lepaalla ja ne kuljettivat lähinnä matkailijoita. Paikallista kuljetusliikennettä vesibussit eivät palvelleet entisaikojen höyrylaivojen tapaan. Autoliikenteen kasvu Lepaalle alkoi 1950-luvulla, kun Peltokyläntie uusittiin ja Kankaanpäälle rakennettiin silta. Lepaan suunnalta tuli parempi yhteys Tampereen valtatielle ja yhteydet pitäjän keskuksiin paranivat. Matka keskuksiin oli silti yhä hankala tässä vaiheessa. Lepaalle pääsi linja-autolla. Tyrvännön ensimmäinen taksi toimi Lepaalla jo 1940-luvulla. (Ojanen 2002, 365-366). Saapuminen Lepaalle on muuttunut 1950-luvulta täysin puiston toiselle laidalle.

Kuvassa 3. on kuvattu visuaalisesti rakentamisen ja viherrakentamisen painopisteitä sodan jälkeisinä vuosina.

LEPAAN PUISTON KESKEISIÄ VAIHEITA SODAN JÄLKEISINÄ VUOSINA

Kuva 3. Keskeiset uudistukset Lepaalla sodan jälkeisinä vuosina.

3.3.3 1970- ja 1980-luvut

Laurilan aikana 1970-luvulla Lepaalla rakennettiin paljon ja puiston ilme muuttui merkittävästi. Työtiloja uudistettiin ja koulutusta kehitettiin käytännönläheisemmäksi. Rakentaminen oli vilkkainta vuosina 1975-1985. (Hänninen ym. 2010, 68).

Koulutuksen muuttuessa käytännönläheisemmäksi tarvittiin uusia työtiloja. Alueen etelälaidalle valmistuivat Kauppapuutarhaliiton suunnitelmien mukaan kolme lasikatteista kasvihuonetta vuosina 1974-1976. Pinta-ala kasvihuoneilla oli runsas 5000 m². Huoltorakennukseen valmistuivat tekniset tilat, taimikasvatushuone, luokka ja myymälä. Vihannesvarastossa, joka valmistui Ylätalon ja Alatalon itäpuolelle, pystyttiin kuivaamaan sipulit ennen säilyttämistä. Aiemmin tätä varten käytössä ollut riihi voitiin nyt siirtää uimarannalle pukeutumistilaksi. Vihannesvaraston lähelle valmistui vuonna 1978 asianmukainen opetustyöpaja ja vuonna 1981 konehalli lämpökeskuksen viereen. Vuotta aikaisemmin oli jo valmistunut maatilatalouden koulurakennus, jossa oli koneopetustilat luokkahuoneiden lisäksi. (Hänninen ym. 2010, 68).

Opiskelijoiden määrää haluttiin kasvattaa 1970-luvulla, minkä myötä kasvoi paine rakentaa asumistiloja koulutilalle. Puutarhakoulun ja maamieskoulun aloittaminen, niin sanottuna väliaikaisena koulutuksena, auttoivat rahoituksen järjestymisenä. (Hänninen ym. 2010, 68).

32 opiskelijan rivitalot valmistuivat Puistolan ja Tarhalan väliin vuosina 1978-1979. Kolmas asuntola valmistui 1985. Maatilatalouden opiskelijoille valmistui Koivulaksi nimetty rivitalo vuonna 1980. (Hänninen ym. 2010, 68).

Lepaalle rakennettiin myös ilman valtion varoja. Vuonna 1984 Oy Hortus Ab rakennutti yhdessä kymmenen muun yrityksen kanssa teräsrunkoisen kasvihuoneen ja Liitto-muovihuoneen. Kasvihuoneissa esiteltiin uusimpia rakenneratkaisuja ja teknisiä varusteita. Kasvihuone toimi tarjosi oppilaille ja vierailijoille mahdollisuuden tutustua vuosittain vaihtuviin uutuuksiin. (Hänninen ym. 2010, 68).

Uudisrakentamisen lisäksi lähes kaikki vanhat tilat kokivat peruskorjauksen. Tästä esimerkkinä Opiston ja Toimelan uudistetut luokkatilat. Kotilaan tehtiin myös tilat ATK-opetusta varten. Lepaan vanhimpia osia kuten sakastia ja tuulimyllyä entistettiin uusilla, hautatervassa keitetyillä paanuilla ja punamultapinnalla. (Hänninen ym. 2010, 71).

Kuva 4. Mamselli vuonna 2013. (Kati Jukarainen).

Lepaan puiston rannan uudistus tapahtui 1970-luvulla. Valmusen (2007, 37) kirjoittaa Erkki Laurilan (henkilökohtainen tiedonanto 2.3.2007) kertoneen, että rantapuiston kunnostaminen oli mittava projekti joka eteni rantaviivaa noin 100 metriä vuodessa. Rantapuiston kunnostaminen alkoi huonokuntoisten puiden poistamisella ja uimarannan rakentamisella. Aiemmin pelloilta tuodut kivikasat poistettiin ja rikkakasvit hävitettiin torjunta-aineella. Alue myös tasattiin mullalla, jota oli saatu kasvihuonelaitoksen rakentamisen yhteydessä. Vesiallas rakennettiin rantapuistoon vuonna 1985. 1980-luvulla Kotilan ja hautausmaan välinen alue kunnostettiin poistamalla 1950-luvulla istutetut ruusut, leimut ja iirikset. Alueelle kylvettiin nyt nurmikko ja oikeaan laitaan istutettiin uusi, entistä pienempi ruusutarha.

Kuvassa 5. on kuvattu visuaalisesti rakentamisen ja viherrakentamisen painopisteitä 1970- ja 1980-luvuilla.

Koulurakennus saneerattiin vuosina 1993-1994, kuten myös Ruokala-Asuntolan ruoka- ja juhlasiiivet. Juhlasiipeen sijoitettiin Auditorio, Rikala-sali, joka on yhä käytössä vuonna 2014. Näillä muutoksilla valmistauttiin muutoksiin koulutuksen puolella, kun käyttöön otettiin ammattikorkeakoulu ja ammatti-instituutti. HAMK vakinaistettiin vuonna 1995 (Hänninen ym. 2010, 71).

Laki ammattikorkeakoulukokeilusta annettiin vuonna 1991 ja niiden joukossa oli Hämeen ammattikorkeakoulu, joka muodostui kahdeksasta oppilaitoksesta. Nämä olivat: Evon metsäoppilaitos, Lepaan puutarhaoppilaitos, Mustialan maatalousoppilaitos, Wetterhoffin kotiteollisuusopettajaopisto sekä Forssan, Hämeenlinnan, Riihimäen ja Valkeakosken teknilliset oppilaitokset. Lepaa oli ainoa ammattikorkeakoulukokeiluluvan saanut puutarha-alan oppilaitos. (Laurila 1995, 311, 313).

Muutoksen myötä oppilaitoksen kiinteistöt luovutettiin Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymälle ja oppilaitos kunnallistui vuonna 1997. Ammattikorkeakoulun tullessa Lepaalle, työvoima väheni samalla kun Lepaan puiston pinta-ala oli kasvanut tiiviin rakentamisen myötä. Ennen rakennuksien luovutusta valtio huolehti siitä, että rakennukset korjattiin hyvään kuntoon. Opisto- ja Toimistorakennukset kunnostettiin perusteellisesti ammattikorkeakoulun tarpeita vastaaviksi ja rakennuksiin tehtiin laiteinvestointeja. Lepaan entisen emäntäkoulun kaikki tilat siirrettiin HAMKin ja HAMIn käyttöön emäntäkoulun opetuksen siirryttyä koulutuskeskus Tavastiaan. Vapautunut rakennus sai nimen Marata. Nimi tulee siellä toimineen matkailu-, ravitsemus- ja talousalan lyhenteistä. (Hänninen ym. 2010, 77).

Kuva 7. Toimisto vuonna 2013. Kati Jukarainen.

Ensimmäiset ammattikorkeakouluopiskelijat aloittivat Lepaalla 1991 kokeiluluvan saaneessa Hämeen ammattikorkeakoulussa. Ensimmäiset opiskelijat olivat Puutarhatalouden opiskelijoita. Maisemasuunnittelun koulutusohjelma luotiin 1995 ammattikorkeakoulujen vakinaistamisen yhteydessä. Vakinaistamisen yhteydessä rakennukset luovutettiin Hämeen kuntayhtymälle, mutta valtio piti maa-alueet yhä omistuksessaan. (Hänninen ym. 2010, 76).

Vuonna 1996 Lepaalla aloitti toimintansa Hämeen ammatti-instituutti (HAMI). Oppilaitos antaa opetusta monialaisesti toisen asteen opetusta luonnonvara- ja ympäristöaloilla sekä elintarvike- ja matkailualoilla. Keskeisimpiä toimintamuotoja ovat nuorisolle ja aikuiselle suunnatut linjat jotka johtavat perustutkintoihin. HAMI:ssa annetaan myös ammatillista lisä- ja täydennyskoulutusta. (Hänninen ym. 2010, 76).

Lepaalla on jatkettu nykyaikaan asti tutkimustoimintaa. Isoin parannus toimintaan oli 2007 valmistunut uusi kasvihuone, jossa oli viisi tutkimustyöhön tarkoitettua osastoa. Niissä toteutetaan sekä lyhyt- että pitkäkestoisia tutkimuksia joista vastaavat opettajat. Tutkimukset ovat usein työelämälähtöisiä ja niitä on yhdistetty opetukseen sekä opinnäytetöihin. (Hänninen ym. 2010, 87).

Lepaalla toimii viinitila joka ollut alusta asti aktiivinen tilaviinituotannon kehittämisessä. Vuonna 2003 Lepaalle valmistui golfkenttä joka tarjoaa opetukselle koulutusmahdollisuuden ja lisäksi kenttä toimii tutkimusalueena. Vuonna 2001 alkoi Lepaalla Golfkentänhoitajan ammattitutkintoon valmistama koulutus HAMI:ssa. (Hänninen ym. 2010, 88).

Puutarhaoppilaitoksen siirtyminen Kuntayhtymälle toi Lepaalle muutoksia, kun rakennuksien ja oppilaitosten myötä Kuntayhtymän vastuulle siirtyi myös taloudenhallinta. Kannattavuutta alettiin kohentamaan 1990-luvulla. Kasvihuoneissa keskityttiin ainoastaan tuotantoon ja myymälä siirrettiin viinitilalle. Tuotantoa järjeistettiin ja sopeutettiin vähentyneeseen työvoiman määrään. Kaksi muovikattoista salaattihuonetta purettiin kasvihuoneiden yhteydestä. Lepaalla oli tuotantoa varten tässä vaiheessa käytössään 1970-luvulla valmistunut kasvihuonelaitos, erillisessä rakennuksessa sijaitseva pakkaamo, kaksi kylmiötä, kasvatuskammio, toimisto, myymälä sekä oppilaiden puku- ja luokkahuoneet. (Hänninen ym. 2010, 99).

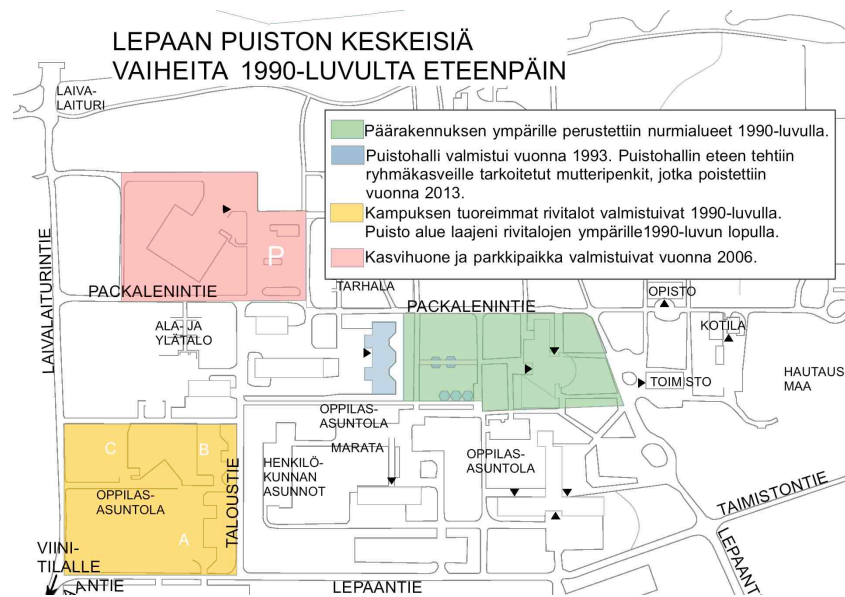
Kasvihuoneiden käytössä oli myös näyttelyitä varten pystytetyt mallihuoneet eli Hortus-huoneet. Hortus-huoneet ovat yhä käytössä, mutta kasvihuonelaitos purettiin 2006 uuden kasvihuoneen tieltä. Syksyllä 2007 valmistui Venlo-tyyppinen blokkihuone, eli kasvihuone, jonka urakoinnista vastasi Schetelig Oy. Kasvihuoneen pinta-ala on 2000 m² ja urakkaan kuului myös 300 neliön huoltorakennus. Lepaan suurimmat tuotot tulevat kasvituotannosta, minkä vuoksi tehokkaampi ja järjeistetty kasvintuotanto on perusteltua. (Hänninen ym. 2010, 101).

Muita uusia alueita kasvituotannon puolella oli 2002 valmistunut lajikenäyttely opiston pohjoispuolella. Näyttelytarhassa pyritään säilyttää vanhoja ja kestäviä, suomalaisia paikallislajikkeita. 1987-2007 kestänyt laaja-alainen herukoiden viljely lopetettiin lopulta, kun herukat todettiin rikkaruohottumisen ja tuholaisten torjunnan hankaluuden vuoksi kannattamattomaksi. Taimiston lohkolle perustettiin tämän jälkeen vuonna 2008 uusi, noin hehtaarin kokoinen herukkaviljelmä.

Lepaalla on runsaasti myös näytemaita joissa viljellään esimerkiksi vademaalaa ja pensasmustikkaa. Lajikenäytealueille on istutettu päärynöitä, luumuja ja kirsikoita. Näytealueet palvelevat neuvontaa, opetusta ja tutkimusta sekä matkailua. (Hänninen ym. 2010,105-106).

Lepaan puisto antaa hyvät puitteet puutarhapuolen ja matkailun opiskelijoille. Aluetta käytetään esimerkiksi kasvintunnistukseen, lajikkeiden seurantaan ja mittausharjoituksiin. Viheralueita Lepaan puistossa on 22 hehtaaria. Ylläpidosta viheralueilla vastaa Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymän kiinteistöpalvelu. Sen tehtäviin kuuluu puiston ulkoalueiden hoidon ja ylläpidon tehtävät. Viheralueiden hoidossa sovelletaan hoitoluokitusta, jonka avulla priorisoidaan hoidettavat alueet. Myös opiskelijat osallistuvat ylläpitotöihin oppimistapahtumien puitteissa. Ylläpidon resursseissa on tapahtunut merkittävä vähennys, koska kesäkaudella opiskelijoita on resurssina aiempaa huomattavasti vähemmän. (Hänninen ym. 2010, 95, 108).

Kuvassa 8. on kuvattu visuaalisesti rakentamisen ja viherrakentamisen painopisteitä 1990-luvulta nykyaikaan.

Kuva 8. Keskeiset uudistukset Lepaalla vuosina 1990-2014.

4 SIDOSRYHMIEN OSALLISTAMINEN

Tässä luvussa käydään läpi osallistaminen menetelmänä suunnittelutyössä ja Lepaalla toteutetun kehittämiskonseptin osallistamisen tulokset.

Tämän opinnäytetyön produktina tuotetaan Lepaan puiston kehittämiskonsepti, jonka tarkoituksena on ohjata puiston käyttöä, suunnittelua ja hoitoa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Kehittämiskonseptin suunnittelussa ja toteuttamisessa on haluttu huomioida HAMIn ja HAMKin opiskelijoiden ja opettajien mielipiteet sekä käyttökokemukset koskien Lepaan puistoa. Lepaalla toimii kaksi oppilaitosta jotka käyttävät aktiivisesti Lepaan puistoa. HAMKin eli Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijat voivat opiskella Lepaalla maisemasuunnittelua ja puutarhataloutta. HAMKin rinnalla toimii Hämeen ammatti-instituutti, jossa voi suorittaa toisen asteen perustutkinnon. Opiskelijat käyttävät Lepaan puistoa opiskelu- ja vapaa-ajallaan. Useat opiskelijat asuvat kampuksella opintojensa aikana.

Osallistamisen tavoitteena on ollut saada useampia näkökulmia työhön sekä antaa halukkaille mahdollisuus vaikuttaa mielipiteillään kehittämiskonseptin lopputulokseen. Sidosryhmien mielipiteiden lisäksi työssä on hyödynnetty opettajien asiantuntijuudesta syntyvä substanssiosaaminen. Työtä on muokattu prosessin eri vaiheissa mielipiteiden ja kommenttien pohjalta.

Osallistaminen on toteutettu kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa Opiskelijat ja opettajat ilmaisivat mielipiteitään ja näkemyksiään karttapohjien avulla. Toisessa vaiheessa ryhmät saivat kommentoida kehityskonseptin luonnosta. Näiden kommenttien pohjalta kehityskonseptia muokattiin asiantuntijoiden ja opiskelijoiden kommenttien ja toiveiden pohjalta. Ristiriitatilanteissa työtä on kehitetty enemmistön mielipiteiden mukaan. Työtä on muokattu osittain myös yksittäisten, hyvin perusteltujen kommenttien pohjalta.

Opettajille järjestettiin ensimmäinen mahdollisuus vaikuttaa kehittämiskonseptin suunnitteluun lokakuussa 2012. Outi Tahvosen järjestämässä tilaisuudessa kerättiin karttapohjien (liitteet 1,2 ja 3) avulla mielipiteitä ja käyttäjäkokemuksia koskien Lepaan puistoa.

Järjestimme Outi Tahvosen kanssa HAMKin ja HAMIn opiskelijoille huhtikuussa 2013 avoimen tilaisuuden jossa oli mahdollisuus päästä vaikuttamaan Lepaan puiston kehittämiskonseptin suunnitteluun. Tilaisuudessa haluttiin saada käsitys Lepaan opiskelijoiden mielipiteistä ja mielikuvista koskien Lepaan puistoa. Mielipiteet ja käyttökokemukset kerättiin karttapohjiin (liitteet 4,5 ja 6), joita varten oli valmiit tehtävänannot ja kysymykset. Vastauksista haluttiin saada käsitys erityisesti aiheista, jotka oli ennalta valittu suunnitteluprojektin painopisteiksi. Tilaisuus järjestettiin keskellä päivää lounastauon aikaan.

Ajankohdassa oli huomioitu se, että koulussa opiskeli tapahtuman aikaan HAMIn ja HAMKin nuoriso- ja aikuispuolen opiskelijoita. Suurin osa kiinnostuneista oli HAMKin opiskelijoita.

Opettajien ja opiskelijoiden tilaisuudet olivat vapaaehtoisia, koska työhön haluttiin kerätä mielipiteitä henkilöiltä, joilla on intressi vaikuttaa työn lopputulokseen. Haluttomien pakollinen osallistaminen olisi voinut vääristää työn lopputulosta.

Osallistava suunnittelu tarkoittaa käytäntöä jossa sidosryhmät pyritään sitouttamaan suunnitteluprosessiin. Osallistavassa suunnittelussa pyritään ottamaan jo suunnitteluvaiheessa huomioon sidosryhmien käsitykset ja ehdotukset konfliktien sekä ongelmien välttämiseksi. Mahdollisuus osallistua suunnitteluprosessiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on olennainen osa osallistavaa menetelmää. Sen kantavia periaatteita ovat avoimuus, rehellisyys ja yhteistyöhakuisuus. Lopputuloksen yhteydessä tulee avata sidosryhmien vaikutus suunnitelmaan ja sekä perustella tehdyt päätökset. (Hemmi 2005b, 488-490).

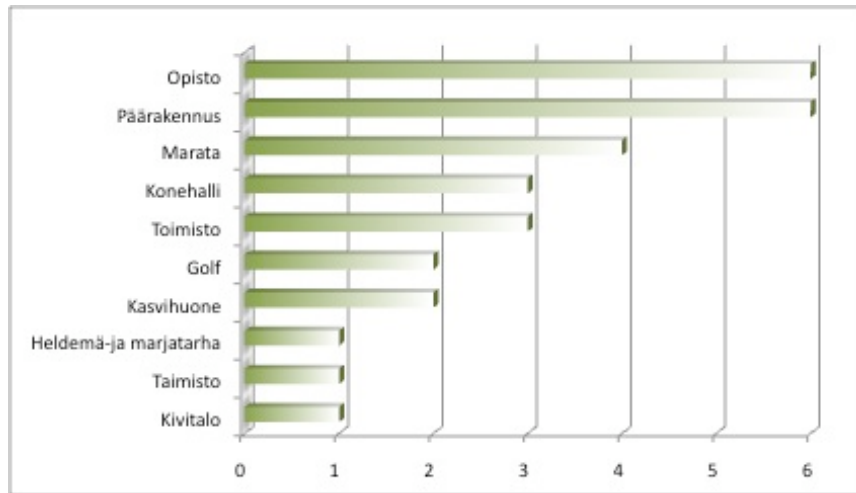
Lepaan puistolla on pitkä historia ja monilla työntekijöillä pitkään kestäneet työsuhteet, mikä lisää tunnesidettä puistoa kohtaan. Tarjoamalla mahdollisuus esittää henkilökohtainen mielipide koskien Lepaan puistoa, haluttiin auttaa sidosryhmiä hyväksymään kehittämiskonsepti työkaluksi Lepaan puistolle.

4.1 Opettajien osallistaminen

Outi Tahvonen järjesti opettajien osallistamistilaisuuden henkilökunnan kokouksen perään, jotta mahdollisimman moni olisi tilaisuudessa läsnä. Olin paikalla seuraamassa tilaisuutta ja tekemässä muistiinpanoja opinäytetyötä varten. Minä purin ja koostin vastaukset. Opettajat pääsivät ilmaisemaan mielipiteitään ja käsityksiään karttapohjien avulla, jotka oli jaettu kolmeen osaan:

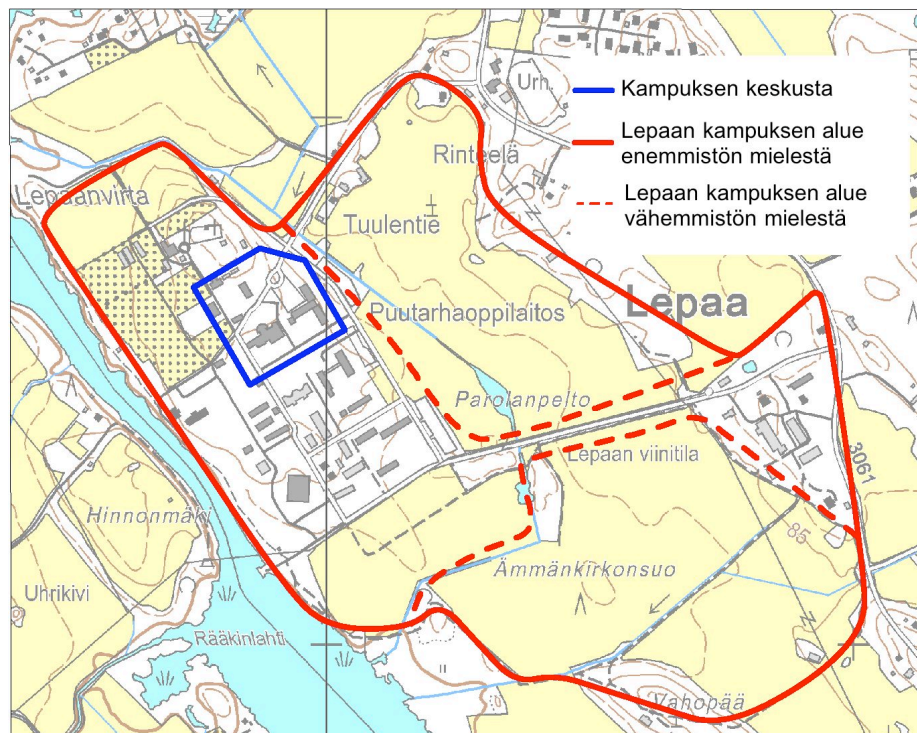
- A. Alueet. Opettajilta kysyttiin työpistettä jossa useimmiten työskentelee. Lisäksi heitä pyydettiin piirtämään kartalle oma mielikuva Lepaan kampuksen alueesta ja Lepaan kampuksen keskustasta. (liite 1).
- B. Reitit. Opettajilta kysyttiin millä he kulkevat työmatkat pääsääntöisesti. Heitä pyydettiin piirtämään työmatkaa kuvaava reitti, tyypillisin pysäköintipaikka ja tyypillisin päivän aikana käytetty reitti. (liite 2)
- C. Maamerkit. Opettajilta kysyttiin kolmea tärkeintä maamerkkiä Lepaan kampuksella. Lisäksi heitä pyydettiin piirtämään kartalle Lepaan kampuksen surkeimmat ja hienoimmat alueet. (liite 3)

Osa opettajista mainitsi yleisimpänä työpisteenään kaksi vaihtoehtoa ja osa opettajista yhden. Suurin osa opettajista työskenteli Opistolla (6 kpl) tai Päärakennuksessa (6 kpl). Työpisteet jakautuivat seuraavan kuvion 6. mukaan:

Kuvio 6. Opettajien tyypillisimmät työpisteet

Opettajat piirsivät karttapohja A:lle käsityksensä Lepaan kampuksen alueesta ja sen keskustasta. Tyypillisimmät vastaukset on kuvattu kuvaan 9.

Kuva 9. Opettajien käsitys Lepaan kampuksesta ja sen keskustasta

Selkeästi suurin osa opettajista piirsi Lepaan kampuksen alueen yhtenäisen punaisen viivan alueelle. Alue rajautui pohjoisessa lähelle Lepaan virtaa ja jatkui etelässä Vahopäähän asti. Suurin osa mielsi Rinteelän kuuluvan kampukseen. Selkeä vähemmistö piirsi enemmistön tavoin kampukseen kuuluvaksi asuntoloiden ja oppilaitoksen rakennuksien alueen ja lisäksi Viinitilan. Vähemmistön mielikuvan raja on merkitty kuvaan 10. punaisella katkoviivalla. Yksi vastaajista oli lisännyt kampuksen alueeseen lisäksi Hinnonmäen. Lepaan kampuksen keskusta oli selkeän enemmistön mukaan sinisen viivan rajaaman alueen sisällä.

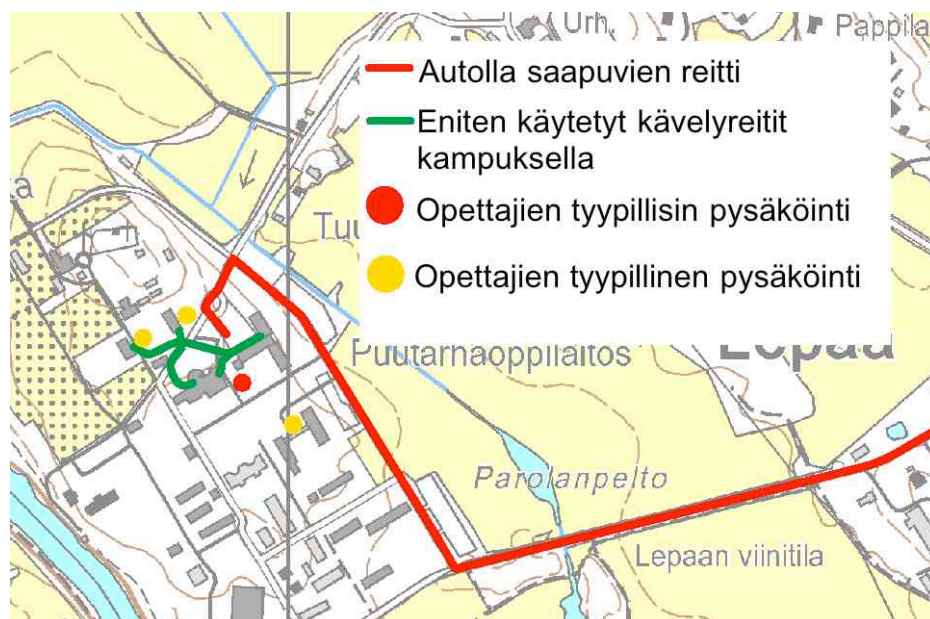
Huomioitavaa vastauksissa on yhteneväinen mielipide Lepaan kampuksen keskustasta. Työntekijöillä ei ole kuitenkaan yhtäläistä mielipidettä siitä mitkä alueet kuuluvat Lepaan kampukseen. Osa pelloista jotka miellettiin osaksi Lepaan puistoa, eivät kuulu Lepaan puistoon.

Tämän perusteella voisi sanoa, että kun opettajat puhuvat Lepaan puistosta, saattavat heidän määritelmänsä puistosta olla toisistaan eroavia. Tämä voi luoda väärinkäsityksiä ja lisätä erimielisyyttä koskien Lepaan puiston kehittämistä.

4.2 Opettajien käyttämät reitit Lepaalla

Opettajista selkeä enemmistö saapuu Lepaan kampukselle autolla. Osa saapuu ainoastaan kävellen ja mainintoja saivat myös pyörällä tai liftaten saapuminen Lepaalle. Opettajat piirsivät karttapohja B:lle (liite 2) tyypillisimmän saapumisreitinsä Lepaalle ja tyypillisimmän kävelyreitinsä Lepaan alueella.

Opettajien vastaukset saapumisreitistä, kävelyreitistä ja pysäköintipaikasta on kuvattu kuvaan 10.

Kuva 10. Opettajien reitit ja pysäköintipaikat Lepaan kampuksella.

Opettajat saapuvat tyypillisimmin autolla Tyrvännöntieltä Lepaantien kautta kampukselle. Tyypillisin pysäköintipaikka on merkitty kuvaan 10. punaisella pallolla. Eniten mainintoja sai Päärakennuksen kupeessa oleva pysäköintipaikka. Pysäköintipaikoista oli useita eri mainintoja eri rakennusten läheisyydessä. Mainintoja oli esimerkiksi Toimiston, Opiston, Maratan, Kasvihuoneen, Konehallin ja Viinitilan läheisyydessä olevilla parkkipaikoilla. On todennäköistä, että pysäköintipaikka selittyy työpisteen sijainnilla.

Myös opettajien kävelyreitit olivat monenkirjavia. Ainoastaan Kivitalolta Opistolle kulkeva reitti sai selkeästi enemmän ääniä kuin muut reitit.

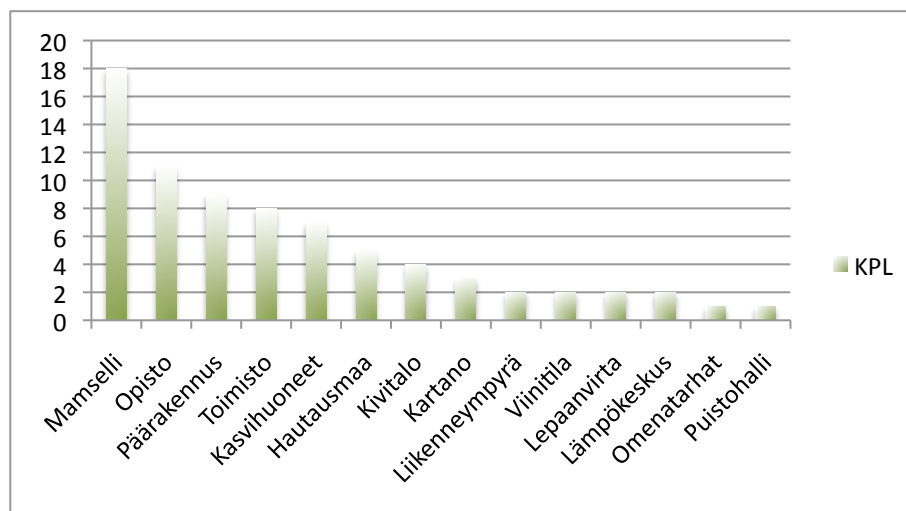
Tyypillisimmät reitit risteilivät Kivitalon, Päärakennuksen, Toimiston ja Opiston välissä.

Huomioitavaa on että opettajat kulkivat päivän aikana hyvin monipuolisesti Lepaan kampuksen alueella. Kävelyreittejä kulki esimerkiksi Kasvihuoneelle, Viinitarhalle, Taimistolle, Marataan, Konehalliin ja Puistohalliin. Opettajat pysäköivät mielellään sen rakennuksen viereen josta tyypillinen kävelyreitti lähti.

4.3 Opettajien mielikuvat Lepaan maamerkeistä

Opettajat nimesivät mielestään kolme tärkeintä maamerkkiä Lepaan kampuksella. Selkeimmin erottui tuulimylly eli Mamselli. Muita tyypillisimpiä vastauksia olivat Toimisto, Opisto ja Päärakennus. Maamerkeiksi miellettiin eniten rakennuksia, mutta joukossa oli myös alueita ja paikkoja kuten Omenatarhat tai Lepaanvirta.

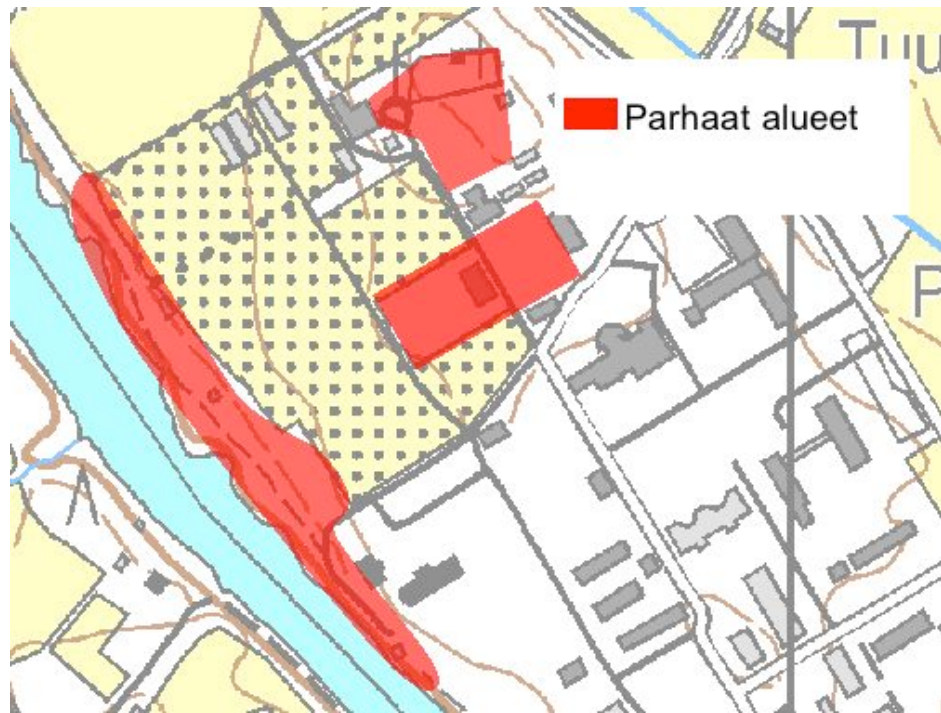
Opettajien vastaukset maamerkeistä on kuvattu kuvioon 7.

Kuvio 7. Opettajien mieltämät maamerkit Lepaan kampuksella.

Opettajat piirsivät karttapohja C:lle (liite 3.) mielikuviaan Lepaan kampuksen parhaista alueista. Karttapohjassa ei ollut rajausta tietystä määrästä, vaan alueita sai merkitä oman mieltymyksen mukaan. Tällä haluttiin varmistaa se, että jokainen sai ilmaista oman mielikuvansa.

Opettajien vastaukset parhaista alueista on kuvattu kuvaan 11.

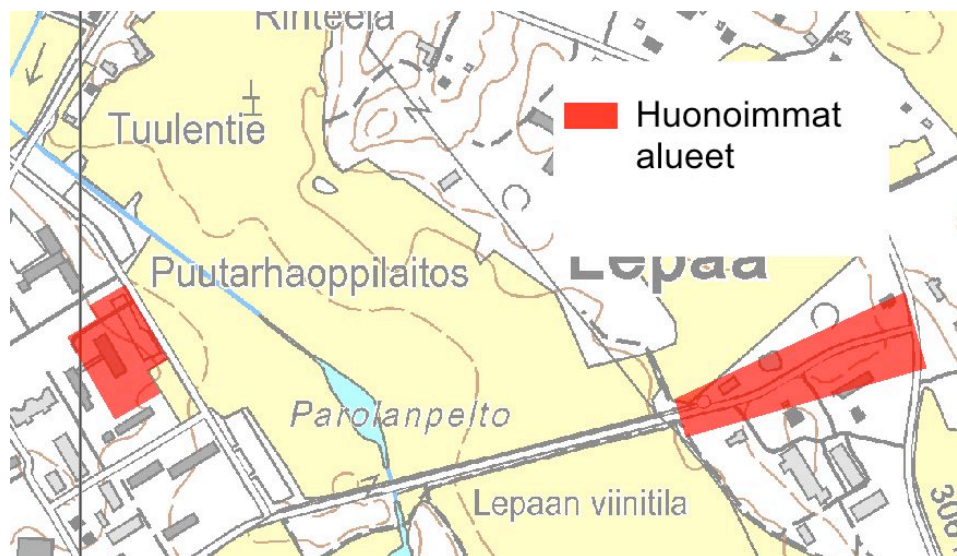

Kuva 11. Opettajien mielikuvat Lepaan kampuksen parhaista alueista.

Opettajien selkeimmät suosikit parhaista alueista ovat Barokkipuisto ja sisäpiha Opiston ja Toimiston välissä. Lähes yhtä suosittuja alueita olivat hautausmaanmäki ja Kivikko. Useita ääniä tuli myös rantapuistolle ja Mamsellille. Mainitsemisen arvoinen on myös omenatarhat joka sai viisi mainintaa.

Opettajat piirsivät karttapohja C:lle (liite 3.) myös mielikuvansa Lepaan kampuksen huonoimmista alueista. Myöskään tässä vastauksessa ei ollut rajoitusta alueiden määrästä yksilöllisten mielipiteiden varmistamiseksi.

Opettajien vastaukset Lepaan kampuksen huonoimmista alueista on kuvattu kuvassa 12.

Kuva 12. Opettajien mielikuvat Lepaan kampuksen huonoimmista alueista

Opettajien mielipiteet kampuksen huonoimmista alueista vaihtelivat paljon. Vastauksista löytyi kaksi aluetta, joista selkeä enemmistö opettajista oli samaa mieltä. Eniten ääniä sai Maratan alue ja sen vieressä oleva parkkipaikka. Toiseksi eniten ääniä sai ”sisääntulo” Lepaantien alussa. Alue on tiiviisti Viinitilan kupeessa ja tällä hetkellä sitä leimaa auto omakotitalo, sen villiintynyt puutarha ja umpeen kasvanut lampi sekä huonosti kasvavat saanet. Myös opiskelijoiden asuntolan piha Viinitilan alueella on osa tätä aluetta. Hajanaisia ääniä tuli esimerkiksi Kivitalon ympäristölle, Puistohallin ja Päärakennuksen väliselle nurmialueelle, vanhoille kasvihuoneille ja opiskelija-asuntoloille.

4.4 Opiskelijoiden osallistaminen

Opiskelijoiden avoimessa kuulemistilaisuudessa opiskelijat ilmaisivat käsityksiään ja mielikuviaan pääasiassa piirtämällä karttapohjien avulla. Kolme karttapohjaa oli jaettu seuraavasti:

- A. Alueet. Opiskelijoilta haluttiin kuulla kolme yleisintä ajanviettopaikkaa Lepaalla. Lisäksi opiskelijat piirsivät kartalle oman mielikuvansa Lepaan kampuksen alueesta ja Lepaan keskustasta. (liite 4).
- B. Reitit. Opiskelijoilta kysyttiin millä he pääsääntöisesti saapuvat Lepaalle. Opiskelijat piirsivät karttapohjaan pääsääntöisen saapumisreitinsä, sekä reitin jota he Lepaalla ollessaan eniten käyttävät. (liite 5).
- C. Maamerkit. Opiskelijat kirjoittivat mielipiteensä Lepaan puiston kolmesta tärkeimmästä maamerkidestä ja pääsisäänkäynnistä. Opiskelijat piirsivät karttaan omasta mielestään Lepaan hienoimman sekä surkeimman alueen puistossa. Opetukseen liittyen opiskelijat piirsivät karttaan missä he olivat osallistuneet opetustilaisuuksiin ja mitkä olivat opiskelijoiden omia, keskeisiä omaehtoisen oppimisen paikkoja. (liite 6).

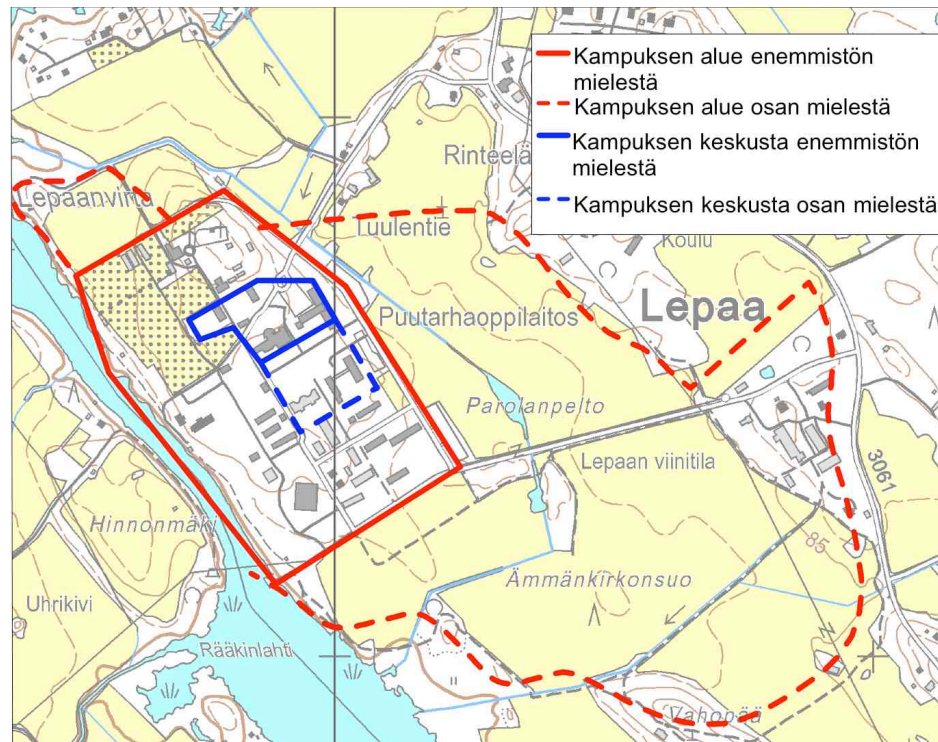
Opiskelijoita osallistui mielipidetilaisuuteen 88. Määrä antaa ainakin karkean käsityksen nykytilanteesta. Tutkimustulosta ei voi täysin yleistää tieteellisen tutkimuksen mittareilla Lepaan opiskelijoiden mielipiteeksi, koska osallistujien määrä ei ole riittävä suhteessa opiskelijoiden määrään. Toisaalta osallistamistilaisuuden vastaukset ovat merkittäviä, koska tilaisuus oli vapaaehtoinen ja siihen osallistuivat opiskelijat joilla oli halu vaikuttaa Lepaan puiston käyttöön ja suunnitteluun. Vaikeudeksi muodostui HAMIn opiskelijoiden saaminen tilaisuuteen. Pelkkä sähköpostikutsu ja vaikuttamismahdollisuus eivät motivoineet heitä riittävästi. Kyselyyn osallistui 2 opiskelijaa HAMista.

Tilaisuus oli toteutettu resursseihin nähden tehokkaasti ja tilaisuudella tarjottiin opiskelijoille tasavertainen mahdollisuus osallistua Lepaan puiston suunnitteluun. Vastajien määrä on kuitenkin merkittävä ja tutkimustuloksista saatiin käsitys opiskelijoiden tämän hetkisistä mielikuvista koskien Lepaan puistoa.

Opiskelijoiden osallistamistilaisuuden pohjassa A (liite 4.) esitettiin vaihtoehtoja paikoille joissa opiskelija viettää useimmin aikaansa Lepaalla. Vaihtoehtoja olivat: golf, viinitila, kasvihuoneet, konehalli, Marata, Päärakennus, Opisto, Toimisto, Kivitalo (ruokala), taimisto ja muu paikka (missä?).

Selkeä enemmistö viettää aikaansa Päärakennuksessa, Opistolla ja Kivitalossa. Opetuksesta suurin osa tapahtuu Opistolla ja Päärakennuksessa ja ruokailu on järjestetty Kivitalossa. Nämä seikat todennäköisesti vaikuttavat vastauksiin. Lisäksi hajaääniä tuli Toimistolle, asuntolalle, olkkarille ja studiolle. Projektin osalta tärkein tieto on se, että opiskelijat liikkuvat pääsääntöisesti Kivitalon, Päärakennuksen ja Opiston läheisyydessä.

Opiskelijoilta kysyttiin pohjassa A (liite 4.) käsitystä Lepaan kampuksen alueesta ja kampuksen keskustan alueesta. Opiskelijoiden vastaukset alueista on kuvattu kuvaan 13.

Kuva 13. Opiskelijoiden käsitys Lepaan kampusalueesta.

Opiskelijoiden selkeän enemmistön mielikuva Lepaan kampuksesta on merkitty kuvan 13. karttaan yhtenäisellä punaisella viivalla. Vähemmistö opiskelijoista mielsi kampuksen alueeksi yhtenäisen punaisen viivan alueen lisäksi punaisen katkoviivan alueen. Opiskelijat mielsivät vahvasti kampuksen alueen pohjoisosaksi alueen, jossa sijaitsevat esimerkiksi tuulimylly ja taimisto. Vähemmistö mielsi alueen jatkuvan Lepaan virrälle asti. Alue rajautui Lepaan rantapuistoon ja Lepaantiehen sekä eteläisessä osassa Lepaan asuntoiloihin. Vähemmistö mielsi kampukseen kuuluvan myös alueet viinitilalle asti.

Opiskelijoiden mielikuvat Lepaan kampuksen keskustasta vaihtelivat hieman enemmän. Enemmistön mielikuva Lepaan kampuksen keskustasta oli piirretty yhtenäisen sinisen viivan sisälle. Osa mielsi kampuksen keskustaksi ainoastaan Opiston, Toimiston ja Päärakennuksen keskelle jäävän alueen. Osalla vastaajista painotus oli Kivitalon ja päärakennuksen suunnalla. Osalla vastaajista myös barokkipuisto kuului mielikuvaan kampuksen keskustasta. Selkeä vähemmistö lisäsi kampuksen keskustaan sinisen katkoviivan alueen, joka sisältää puistohallin ja Maratan.

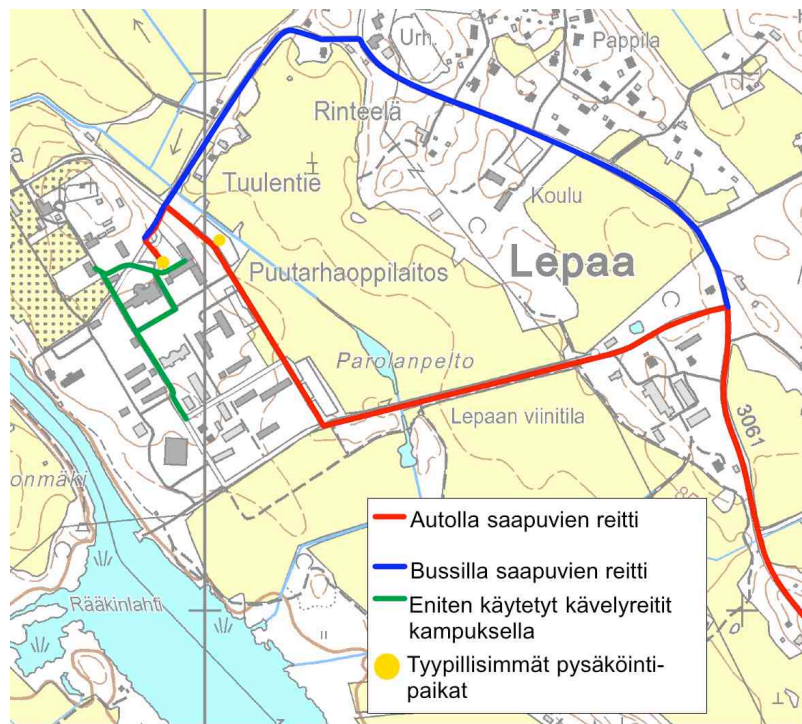
Kehittämiskonseptin kannalta olennainen tieto on se, että Lepaan kampukseksi mielletään melko selkeästi punaisella yhtenäisellä viivalla rajattu alue. Toinen olennainen tieto on, että opiskelijat mieltävät lähes yksimielisesti Lepaan kampuksen sijaitsevan lähellä rakennuksia joissa opiskelijat eniten viettävät aikaansa. Näitä rakennuksia ovat Opisto, Päärakennus ja Kivitalo.

4.5 Opiskelijoiden käyttämät reitit Lepaan alueella

Opiskelijoiden osallistamistilaisuuden pohjassa B (liite 5.) kysyttiin millä opiskelija kulkee pääsääntöisesti Lepaalle. Vaihtoehtoja vastaukselle olivat: kävellen, pyörällä, bussilla, autolla, muuten (miten?).

Vastaajista yksi ilmoitti kulkevansa Lepaalle kävellen ja loput vastaajista kulkivat Lepaalle autolla tai bussilla. Suurin osa moottoriliikennettä käyttävistä kulki Lepaalle autolla. Oleellinen tieto on se, että Lepaalle saavutaan pääosin autolla tai bussilla. Lepaan syrjäisen sijainnin vuoksi, jalan kuljetaan tyypillisesti silloin kun asutaan Lepaan kampuksella.

Pohjassa B (liite 5.) pyydettiin opiskelijoita piirtämään karttaan reitti jota pitkin saapuu yleisimmin Lepaalle. Vastatut reitit on kuvattu kuvaan 14.

Kuva 14. Opiskelijoiden Lepaalla yleisimmin käyttämät reitit.

Kaikki opiskelijat saapuivat Lepaalle Tyrvännöntietä ja kääntyivät kampukselle johtavalle Lepaantielle. Autolla saapuvien reitti on merkitty kuvan 6 karttaan punaisella yhtenäisellä viivalla ja bussilla saapuvien reitti sinisellä yhtenäisellä viivalla.

Opiskelijoita pyydettiin merkitsemään pohjan B. (liite 5.) karttaan pysäköintipaikka mikäli he saapuivat kampukselle pyörällä tai autolla. Tyypillisimmät pysäköintipaikat on merkitty karttaan keltaisella pallolla. Suurin osa autoilijoista parkkeerasi autonsa parkkipaikalle Kivitalon eteen. Vähemmistö parkkeerasi autonsa Lepaantien varrella olevalle parkkipaikalle. Vastausten joukossa oli myös merkintöjä asuntoloiden pihossa. Pysäköintipaikat on merkitty keltaisilla palloilla kuvaan. 14.

Kolmantena asiana opiskelijoita pyydettiin merkitsemään pohjan B. (liite 5.) karttaan reitti jota he käyttävät yleisimmin Lepaalla ollessaan. Selkeä enemmistö käytti yleisimmin reittiä Kivitalolta opistolle. Vastauksissa oli erilaisia variaatioita, jotka risteilivät Kivitalon, Opiston ja Päärakennuksen välillä. Vastausten joukossa oli mainittu muutama otteeseen myös reitti asuntoloilta Päärakennuksen kulmalle. Kävelyreitit on merkitty vihreällä viivalla kuvaan 14.

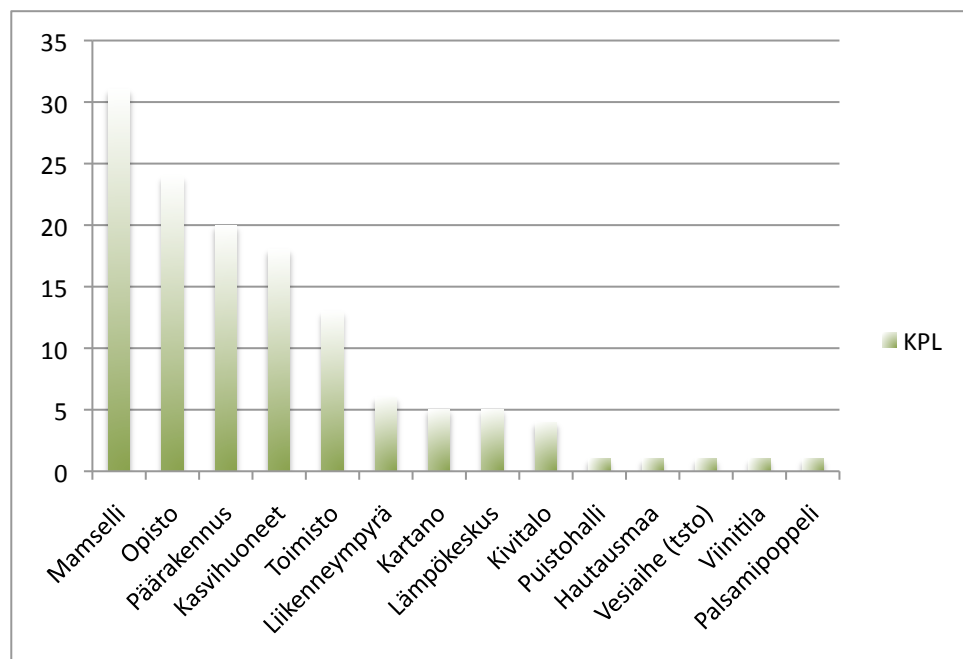
Suunnitteluprojektin kannalta olennainen tieto on kuvaan 14. punaisella ja sinisellä merkityt reitit Lepaalle, jotka molemmat johtavat liikenneymppyrään. Opiskelijat näyttävät myös suosivan parkkipaikkaa, jossa on kyltti ”Ei oppilaille”. Vastauksista voi päätellä, että opiskelijat käyttävät mieluiten parkkipaikkoja jotka ovat lähellä rakennuksia, joissa opiskelu pääosin tapahtuu.

Myös vastauspohja B:n vastaukset tukevat käsitystä siitä, että opiskelijat kulkevat eniten Kivitalon, Opiston ja Päärakennuksen välillä. Reitit Kivitalolle selittyvät todennäköisesti sillä, että rakennuksessa on ruokala.

4.6 Opiskelijoiden mielikuvat Lepaan maamerkeistä

Opiskelijoiden osallistamistilaisuuden pohjassa C (liite 6.) kysyttiin opiskelijoiden mielikuvia Lepaan maamerkeistä. Opiskelijoita pyydettiin nimeämään vapaasti kolme Lepaan tärkeintä maamerkkiä. Vastauksista nousi esiin selkeimmin kolme maamerkkiä, jotka olivat Tuulimylly eli Mamselli, Päärakennus ja Opisto. Lähes jokaisessa vastauksessa yksi kolmesta oli Opisto, jonka opiskelijat vastausten perusteella mielsivät tärkeimmäksi maamerkiksi. Melko hyvin esiin nousivat Toimisto ja Kasvihuone. Hajanaisia ääniä tuli linja-autopysäkille, Toimiston edustalla olevalle vesiaiheelle, tammelle, viinitilalle, Kivitalolle, Lepaan virralle, Kartanolle ja taimistolle.

Opiskelijoiden vastaukset maamerkeistä on kuvattu kuvioon 8.

Kuvio 8. Opiskelijoiden mielikuvat Lepaan kampuksen maamerkeistä.

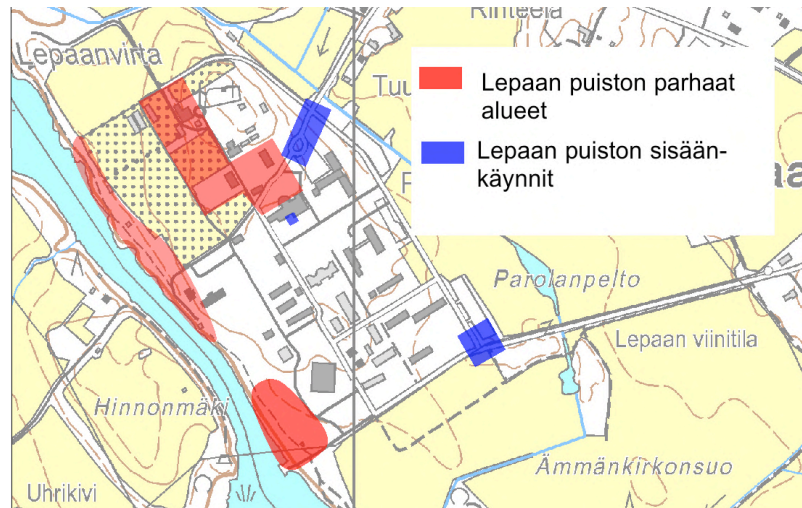
Suunnitteluprojektin kannalta tärkein tieto liittyi siihen, että suurin osa ehdotetuista maamerkeistä sijaitsi alueella jonka opiskelijat mielsivät Lepaan kampuksen alueeksi. Selkeästi vahvoja mielikuvia maamerkkeinä herättävät yksittäiset rakennukset.

Vahvat mielikuvat Tuulimyllystä saattavat liittyä siihen liittyvään historiaan, legendoihin ja taruihin. Tuulimylly sijaitsee Lepaan kampuksen pohjoispuolella, mutta siihen on hyvä näkyvyys jo Opiston edestä. Lisäksi Mamselli sijaitsee vahvan näkymäakselin päässä, mikä lisää sen näkyvyyttä.

Vahvimpia mielikuvia maamerkkeinä herättävät Opisto, Tuulimylly ja päärakennus sijaitsevat lähes samalla linjalla ja ne ovat kaikki näköetäisyydellä toisistaan.

Opiskelijoilta kysyttiin pohjassa C (liite 6.) mielipidettä Lepaan kampuksen hienoimmista alueista. Lisäksi heitä pyydettiin merkitsemään Lepaan kampuksen pääsisäänkäynti kartalle.

Opiskelijoiden vastaukset parhaista alueista ja pääsisäänkäynneistä on kuvattu kuvassa 15.

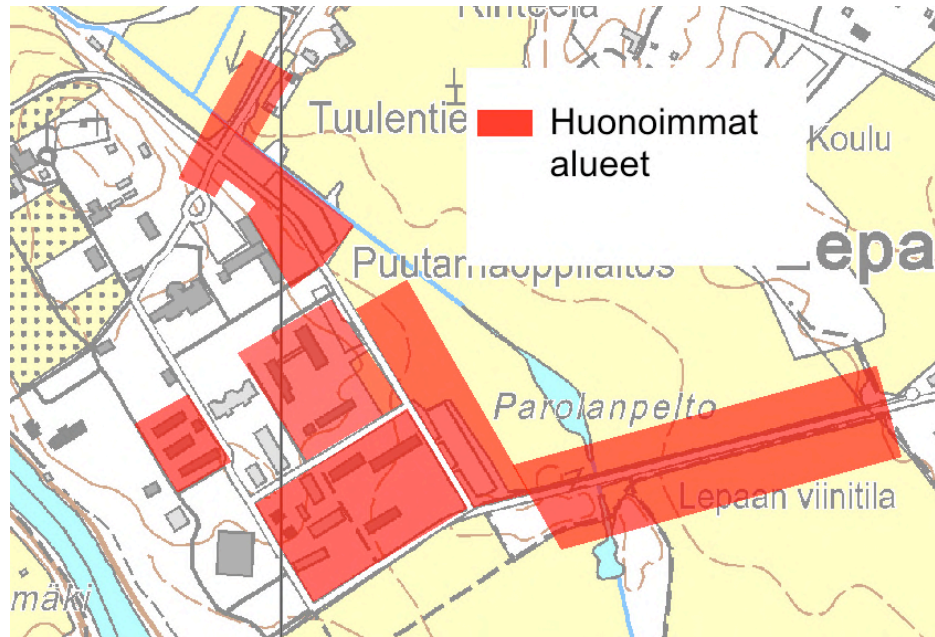
Kuva 15. Opiskelijoiden mielipide hienoimmista alueista Lepaalla ja mielikuva sisäänkäynnistä.

Opiskelijoiden mielestä hienoimmat alueet on merkitty karttaan (kuva 15.) punaisella. Selkeästi erottuvimmat alueet olivat rantapuisto ja kivikko, Toimiston, päärakennuksen ja Opiston sisäpiha sekä Barokkipuisto ja taimitarha. Enemmistö piti Lepaan kampuksen hienoimpana alueena rantapuistoa tai osaa siitä. Ehdotuksia tuli myös venelaiturille ja Viinitilan edustalle.

Opiskelijoiden mielikuvat Lepaan kampuksen pääsisäänkäynneistä olivat hyvin selkeitä. Sisäänkäynnit on merkitty karttaan sinisellä alueella. Selkeä enemmistö merkitsi pääsisäänkäynniksi liikenneympyrän alueen. Merkinnyt vaihtelivat liikenneympyrän molemmin puolin. Toiseksi eniten pääsisäänkäynniksi miellettiin Lepaantien mutka Asuntoloiden kohdalla. Osa mielsi kampuksen pääsisäänkäynniksi myös Viinitilan kohdalla alkavan Lepaantien. Selkeä vähemmistö koki pääsisäänkäynniksi Päärakennuksen pääoven.

Suunnitteluprojektin kannalta olennainen tieto on se, että opiskelijat mieltävät hienoimmiksi alueiksi Toimiston, Päärakennuksen ja Opiston välisen alueen. Suunnittelun ja resurssien ohjaamisen kannalta olennainen tieto on se, että opiskelijat mieltävät rantapuiston ja taimiston hienoimmaksi alueeksi. Huomioitavaa on myös se, että perinteisesti Lepaan puiston tärkeimpänä alueena pidettyä hautausmaata ei oltu mainittu kuin yhdessä vastauksessa.

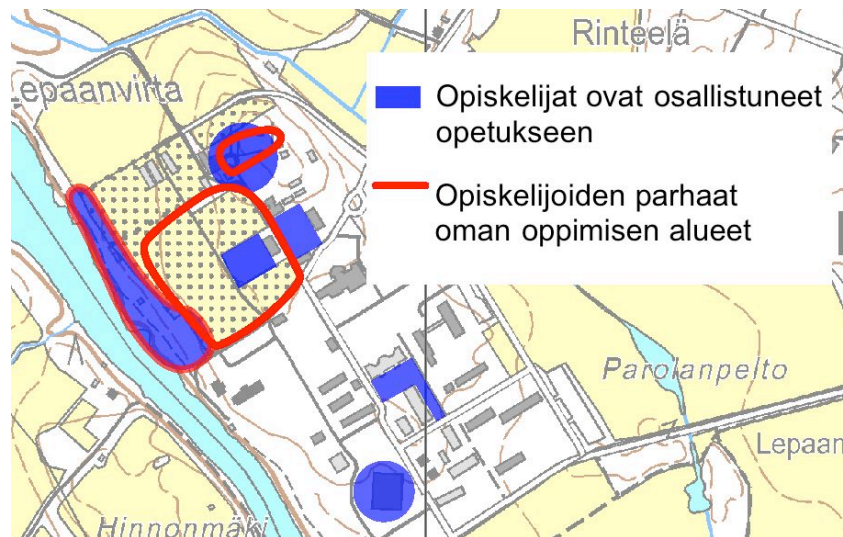
Opiskelijat piirsivät pohjaan C (liite 6.) myös huonoimmiksi kokemansa alueet Lepaan kampuksella. Vastaukset alueista on kuvattu kuvaan 16.

Kuva 16. Opiskelijoiden mielipide Lepaan huonoimmista alueista.

Näissä vastauksissa hajonta oli suurempaa, mutta vastauksien painotus sama. Huonoimmat alueet on piirretty kuvan karttaan punaisilla palkeilla. Projektin kannalta huomioon otettava seikka on se, että suurin osa vastausten huonoista alueista oli piirretty kampuksella alueille, jotka samat vastaajat kokivat myös Lepaan kampuksen pääsisäänkäynniksi. Selkeästi eniten vastauksia tuli Maratan ympäristölle, rivitaloalueille, opiskelijoiden parkkipaikoille ja Kivitalon pääsisäänkäynniksi kaavailulle alueelle. Päärakennuksen ympäristö sai myös joitakin ääniä.

Opiskelijat vastasivat pohjassa C opetusta koskeviin kysymyksiin. Opiskelijoita kehoitettiin piirtämään karttaan alueet Lepaan kampuksella, joissa he ovat saaneet opetusta sekä alueet, jotka he kokivat oman, omaehtoisen opiskelun kannalta hyviksi paikoiksi. Vastaukset alueista on kuvattu kuvaan 17.

Kuva 17. Opiskelijoiden oman oppimisen alueet ja järjestettyjen oppimistilaisuuksien alueet.

Paikat joissa opiskelijat ovat saaneet opetusta on merkitty kuvan 17. karttaan sinisillä kuvioilla. Jokainen opiskelijoista merkitsi useamman kuin kaksi rakennusta joissa he ovat osallistuneet järjestettyyn opetustilaisuuteen. Näitä rakennuksia olivat Opisto, Kivitalon Rikala-sali, Konehalli, Puistohalli, Kasvihuone ja taimisto.

Kuvaan 17. on merkitty ainoastaan puiston alueet joissa opiskelijat olivat osallistuneet järjestettyyn opetukseen sekä alueet, jotka opiskelijat kokivat parhaiksi oman oppimisen alueiksi. Opiskelijat olivat osallistuneet opetukseen alueilla lähellä Kasvihuonetta, Opistoa, Toimistoa, Puistohallia ja Konehallia. Useita mainintoja saivat alueet Puistohallin molemmiin puolin. Myös rantapuisto ja taimitarhat olivat mainittujen alueiden joukossa. Piha-alueilla järjestetään opetusta esimerkiksi kasvikierrosten ja mittausharjoitusten muodossa sekä käytännön harjoitusten parissa taimistolla ja Kasvihuoneella. Opiskelijoiden oman oppimisen paikoista eniten mainintoja sai rantapuisto ja siellä erityisesti Kivikko. Muita usein mainittuja paikkoja olivat Barokkipuisto ja sen ympärillä oleva taimitarha sekä Mamsellin ja hautausmaan ympärillä oleva alue.

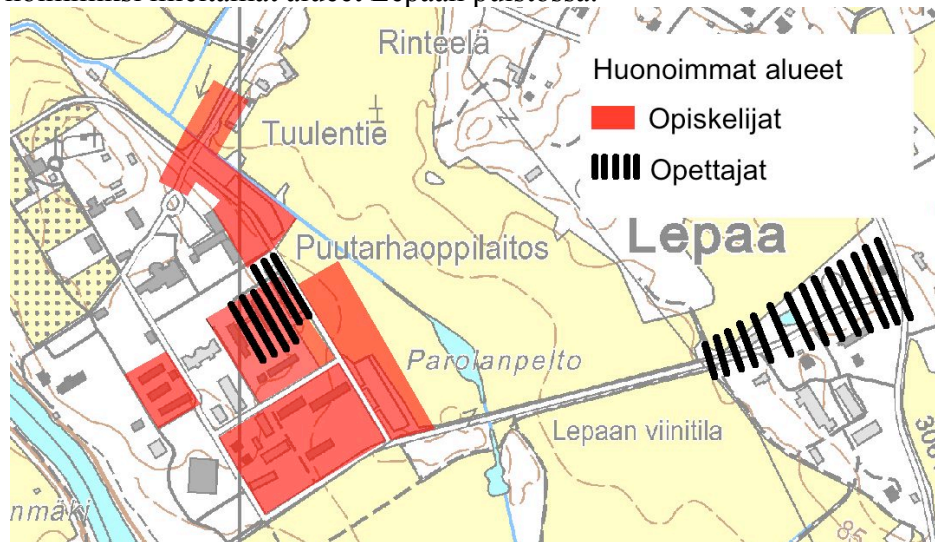
Kehittämiskonseptin alueiden arvottamisen kannalta huomionarvoinen seikka on se, että opetusta annetaan muuallakin kuin opetukseen tarkoitetuissa rakennuksissa ja taimitarhoissa. Oman oppimisen paikat painottuvat paljolti alueille, jotka opiskelijat kokivat puiston hienoimmiksi alueiksi. Huomioitavaa on myös se, että kampuksen huonoimmiksi mainitut alueet eivät olleet oman oppimisen tai opetustilanteiden mukaisia paikkoja.

4.7 Opiskelijoiden ja opettajien mielipiteiden erot ja yhtäläisyydet

Opettajien ja opiskelijoiden vastauksissa oli yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Merkittävimmät erot löytyivät mielipiteistä koskien puiston huonoimpia ja parhaita alueita. Tarkastelussa tulee ottaa kuitenkin huomioon se, että opettajat ja opiskelijat tarkastelevat puistoa vain osit-

tain samasta tarkastelupisteestä. Molemmat käyttäjäryhmät voivat tarkastella puiston visuaalista ja elämyksellistä puolta samoista lähtökohdista. Puisto on kuitenkin monille opettajille työympäristö, jonka kehittämiseen he osallistuvat. Opiskelijoille puisto on oppimisympäristö ja oppimisväline. Puiston tulee vastata molempiin tarpeisiin.

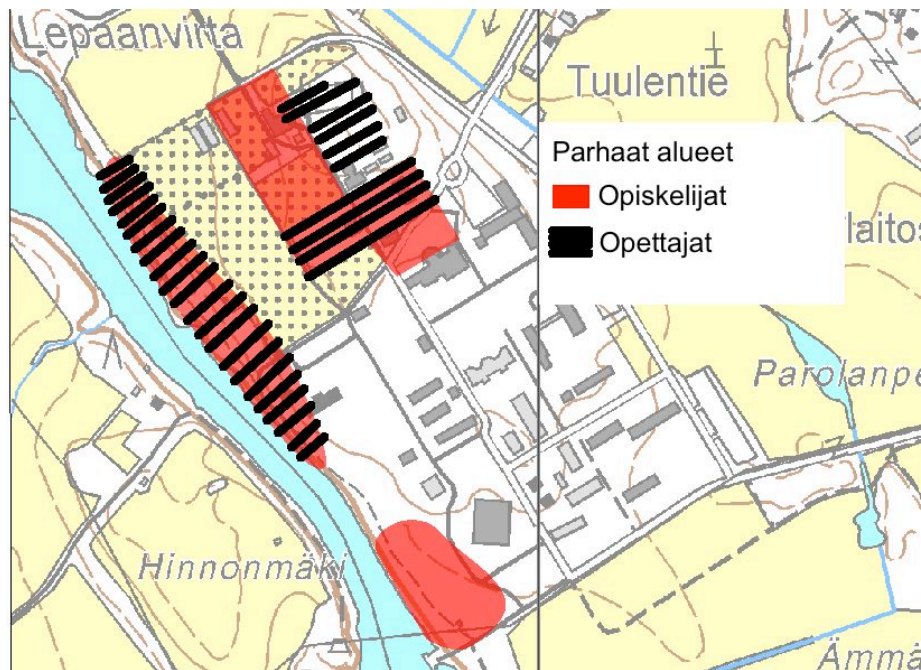
Kuvassa 18. on merkitty rinnakkain opettajien ja opiskelijoiden huonoimmiksi mieltämät alueet Lepaan puistossa.

Kuva 18. Mieli-pide-erot Lepaan kampuksen huonoimmista alueista.

Opiskelijoiden enemmistö oli merkinnyt useita kampuksen huonoimpia alueita, minkä takia opiskelijoilta on nostettu useita huonoimmaksi alueiksi miellettyjä alueita. Opettajat olivat yksimielisimpiä kahdesta suppeammasta alueesta ja lisäksi opettajilta tuli hajanaisia yksittäisiä mielipiteitä huonoimmista alueista. Kuvassa 18. on merkitty vain merkittävät, usean ihmisen mielipiteet. Opiskelijat kokivat huonoiksi alueiksi lähes kaikki kampuksen opiskelija-asuntoalueet, Maratan ympäristön ja ”sisääntulojen” alueet. Opettajien mielipide poikkesi opiskelijoista kaikilla muilla alueilla paitsi Maratan ympäristössä. Opettajien mielipide erosi opiskelijoista myös Lepaantien alusta, jonka opettajat kokivat puiston huonoimmaksi alueeksi, mutta opiskelijat eivät.

Opettajien ja opiskelijoiden mielikuvat Lepaan puiston parhaista alueista on merkitty rinnakkain kuvaan 19.

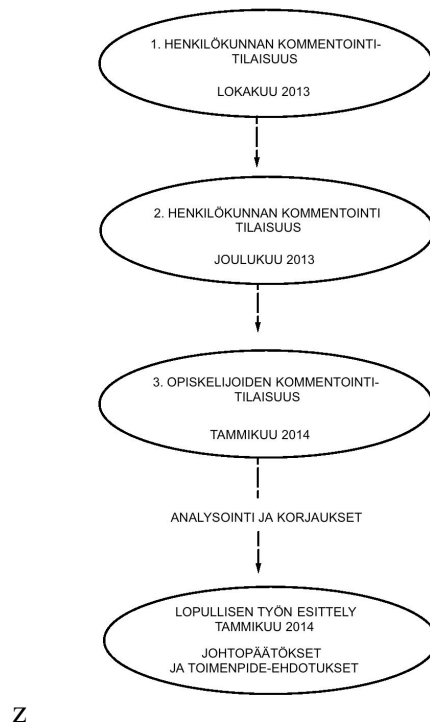

Kuva 19. Mieli-pide-erot Lepaan kampuksen parhaimmista alueista.

Opiskelijoiden ja opettajien mieli-piteet koskien Lepaan kampuksen hienoimpia alueita olivat osin yhteneväisiä ja osin eriäviä. Opettajat ja opettajat arvostivat molemmat rantapuistoa, kivikkoa, Barokkipuistoa sekä Toimiston ja Opiston välistä sisäpihaa. Opiskelijoista poiketen opettajat pitivät lisäksi hautausmaanmäkeä yhtenä hienoimpana alueena Lepaan puistossa. Opiskelijat arvottivat hienoimmiksi alueiksi opettajista poiketen lastauslaiturin, Päärakennuksen pääoven puolella olevan aukion ja taimiston alueet.

4.8 Opiskelijoiden ja opettajien kommentointitilaisuudet.

Kehittämiskonseptin luonnoksen työstäminen valmiiksi konseptiksi tapahtui kuvion 9. mukaisella tavalla.

Z

Kuvio 9. Kehittämiskonseptin vaiheet.

Kommentointitilaisuudessa haluttiin testata erityisesti sitä, onko kehittämiskonseptin käyttö realistista. Lisäksi asiantuntijoilta haluttiin kommentteja puiston osista, niiden käyttötarkoituksista, rajoista ja nimistä.

Ensimmäinen versio kehittämiskonseptista esiteltiin osalle henkilökunnasta lokakuussa 2013. Paikalla oli minun ja Outi Tahvosen lisäksi viisi henkilöä henkilökunnasta. Tilaisuus oli avoin koko henkilökunnalle. Tilaisuudessa esiteltiin projektin etenemistä, osallistamistilaisuuksien tuloksia ja alustava versio kehittämiskonseptista. Kommentointi oli hyvin vapaamuotoista, suullista ja runsasta. Kehittämiskonsepti koettiin käyttökelpoiseksi.

Kehitysehdotuksia tuli lähinnä koskien puiston osien rajoja ja nimiä. Puiston vanha osa oli alun perin nimetty Arvopuistoksi. Nimeen reagoitiin voimakkaasti sanan 'arvo' takia. Sana koettiin liian arvottavaksi ja sen koettiin nostavan tämän puiston osan muita paremmaksi. Tämän vuoksi nimi muutettiin Sydänpuistoksi.

Työtä edistettiin ja viilattiin ennen toista henkilökunnan kommentointitilaisuutta. Toinen kommentointitilaisuus järjestettiin joulukuussa 2014. Tilaisuus järjestettiin henkilökunnan kokouksen jälkeen, jotta paikalla olisi mahdollisimman moni henkilökunnan jäsen. Heitä oli paikalla useita, mutta osallistujista puuttui esimerkiksi useita puistotiimin jäseniä. Kommentteja tuli jälkikäteen lisäksi sähköpostitse.

Toinen kommentointitilaisuus oli hyvin paljon ensimmäisen kommentointitilaisuuden kaltainen ja se piti sisällään osallistamistilaisuuksien tuloksia ja kehityskonseptin toisen version esittelyä.

Myös toisessa kommentointitilaisuudessa nousi esiin toiveita ja ehdotuksia puiston osien rajoista. Erityisesti kommentointia herätti vanha puiston osa, niin sanottu sydänpuisto. Voimakkaimmin siihen haluttiin liittää Kivikko ja viinitilan sisäpiha viinitilan ja savipajan välissä.

Tilaisuudesta nousi myös hyviä kehitysehdotuksia, jotka palvelisivat erityisesti oppimisympäristöä. Kasviantuntemuksen opetusta varten toivottiin eri vaihtoehtoja aluskasvillisuudesta nurmea korvaamaan sekä joidenkin kasvilajien opetukselliset istutukset, joita olisivat leikkaamaton, istutuksen yhteydessä leikattu, vuosi istutuksen jälkeen leikattu ja leikkaamaton. Näiden lisäksi kaivattaisiin myös näyttöjä erilaisista hoitoleikkaustavoista. Kasvipuolelle kaivattaisiin myös mikrolisättyjen taimien ja uutuuskasvien havaintoaluetta.

Myös opiskelijoita hyödyttävä ehdotus oli omena-, päärynä- ja luumu-puiden ja marjapensaiden istuttaminen lähelle asuntoloita, jolloin opiskelijat saisivat vapaasti kerätä puista ja pensaista satoa. Tässä ajatuksessa yhdistyisi myös kaupunkiviljelyn idea.

Puiston ja taimiston yhteistyön vahvistumista peräänkuulutettiin. Puiston pitäisi ennakoita taimitarvettaan ja tehdä tilaus taimistolta ajoissa. Tässä tapauksessa pitäisi miettiä tarvitaanko taimistolle puupankkia. Yhteys taimistoon ei pakottaisi ostamaan mitään tiettyä kiintiötä, mutta yhteys olisi kuitenkin erikseen sovittu ja olemassa oleva asia. Tämä vahvistaisi puiston ja taimiston yhteistyötä.

Huolenaiheita koskien kehittämiskonseptia olivat konseptin jalkautuminen, mahdollisuus tehdä nopeita päätöksiä, osallistuminen puiston suunnitteluun, mahdollisuus tehdä omia suunnitelmia omin päin sekä Kivikon tulevaisuus. Henkilökunnasta osa pelkäsi, että kivikon kuuluminen rantapuistoon tarkoittaisi kivikosta luopumista kokonaan. Tilaisuudessa nousi kritiikkiä myös kommentointitilaisuuksien ajankohtia kohtaan. Osa henkilökunnasta koki, että tilaisuudet oli järjestetty väärään aikaan ja niihin ei ollut mahdollisuus osallistua. Ensimmäinen kommentointitilaisuus järjestettiin HAMIn syysloman aikaan, mikä vähensi tilaisuuden osallistujien määrää. Toinen kommentointitilaisuus järjestettiin koko henkilökunnan kokouksen jälkeen, minkä olisi pitänyt mahdollistaa kaikkien osallistumisen.

Itse koin, että suuresta henkilökunnan määrästä ja vapaaehtoisesta osallistumisesta johtuen kaikille sopivaa yhteistä ajankohtaa tuntui mahdottomalta löytää. Samaan aikaan oli paine edistää opinnäytetyötä. Toisella kommentointitilaisuudella haluttiin myös paikata mahdollisuutta osallistua kommentointiin. Molemmat kommentointitilaisuudet olivat hyvin samankaltaisia. Tilaisuuden sijoittaminen henkilökunnan kokouksen yhteyteen takasi parhaan osallistujamäärään kommentointiin. Tästä huolimatta paikalta puuttui monta puiston asioihin olennaisesti vaikuttavaa ihmistä. Kehittämiskonseptin kannalta kommentointiin osallistui useita asiantuntijoita, joilta tuli hyviä kehitysehdotuksia ja kritiikkiä.

Resursseihin nähden koen kommentoinnin määrän toteutuneen hyvin kustannustehokkaasti ja kommentoinnin laadun olleen eteenpäin vievää ja laadukasta.

Opiskelijoille järjestettiin osallistamistilaisuus loppuseminaarin yhteydessä tammikuussa 2014, jonka jälkeen työtä muokattiin vielä kerran kaikkien kommenttien perusteella. Opiskelijoille oli lähetetty kutsu sähköpostitse ja osa opettajista kertoi opiskelijoille tilaisuudesta tunneillaan. Sähköpostissa toivottiin erityisesti HAMIn opiskelijoiden osallistumista. Opiskelijoita oli paikalla 35, jotka kaikki olivat HAMKin nuoriso- ja aikuisopiskelijoita. Paikalla oli myös pari opettajaa ja HAMKin rehtori, jotka eivät olleet päässeet opettajien osallistamistilaisuuteen.

Komentointi ja keskustelu oli runsasta. Kehittämiskonsepti työkaluna ja lähestymistapana koettiin hyvänä. Myös osallistaminen osana jalkauttamista sai hyvää palautetta.

Eniten pohdintaa ja kritiikkiä herätti opettajien tapaan kivikon tulevaisuus. Myös opiskelijoiden keskuudessa heräsi pelko siitä, että kivikko poistuu kokonaan, jos se olisi osa Rantapuistoa. Osa opiskelijoista ei ollut valmis antamaan mahdollisuutta sille, että kivikon runsas perennavaliokoima löytyisi jostain muualta puistosta. Viittausäänestyksessä hieman reilu puolet koki, että kivikon kuuluisi kuulua Sydänpuistoon. Lähes puolet opiskelijoista koki että kivikon tulisi kuulua Puutarhamaisiin alueisiin ja selkeä vähemmistö koki, että kivikko voisi kuulua Rantapuistoon. Opettajista nousi tässä tilaisuudessa jo aiemmin esitetty ehdotus, jonka mukaan puistosta pitäisi löytyä kasvien opetusta varten alue, jossa olisi rivissä kasvien eri lajikkeita vertaamista varten. Ehdotus sai selvää kannatusta sekä opettajien että opiskelijoiden joukossa.

Kommenteista nousi eräältä HAMIn opettajalta hyvä huomio Sikalanmäestä, johon on suunniteltu Sulkeutuva metsä. Alueella on 70-luvulla ollut kaatopaikka, minkä takia alueen Sembramännyt kuolevat. Ennen istuttamista alueelle tulisi tehdä tutkimus maapohjasta. Toinen hyvä huomio koski Rantapuistoa, jossa maa on ravinneköyhää ja erittäin tiivistynyttä. Tämä tulisi ottaa huomioon kasvualustassa jalopuita istuttaessa.

Koen hyvänä että molemmat sidosryhmät saivat mahdollisuuden ilmaista näkemyksiään karttapohjien avulla ja osallistua kommentointiin koskien kehittämiskonseptin luonnosta. Tilaisuudet vakuuttivat työn tilauksen tarpeellisuudesta ja onnistuneesta lähestymistavasta. Molemmat sidosryhmät antoivat ajattelun aihetta ja onnistuivat nostamaan mielipiteillään kipukohtia esiin. Koen, että erityisesti näiden kipukohtien käsittely vähensi muutosvastarintaa onnistuneesti ja antoi hyvän pohjan työn jalkauttamiselle.

5 INVENTOINTI JA ANALYSOINTI

Tässä luvussa käydään läpi Lepaan puiston inventointi ja alueen analysointi. Produktin tueksi luvussa käsitellään teoreettisesti maisemaa, kasvustorajoja ja eri aikakausien tyypillistä kasvillisuutta.

Selkeä käsitys Lepaan puistosta on saatu inventoimalla alue. Inventoinnilla tarkoitetaan tämän työn yhteydessä puiston alueen tarkastelua sen nykytilassa. Maastokäynnit on tehty kävelen, jolloin näkymiä on mahdollista tarkastella läheltä ja kaukaa. Työtapa mahdollistaa kuvaamisen, muistiinpanojen tekemisen ja karttapohjaan piirtämisen. Inventointiin osallistui lisäksi Outi Tahvonen. Lepaan kampusalueen inventointi kesti yhden päivän. Lisäksi inventoin viinitilan alueen yksin, johon kului aikaa puoli päivää. Tein myös satunnaisia täydennyskäyntejä maastossa jälkikäteen tarkastaakseni epäselväksi jääneitä kohtia. Inventointityö koostui seuraavista vaiheista:

1. Valmisteluvaihe, jossa valittiin sopiva karttapohja ja sovittiin inventointitapa. Valmisteluvaiheessa Outi Tahvonen ohjasi mitä inventoinnissa tulisi erityisesti ottaa huomioon. Näitä asioita olivat erilaiset näkymät, tilat sekä rajaavat kasvustotilat ja rakennukset. Inventointitarkkuudeksi sovittiin mahdollisimman tarkasti kaikki kasvillisuus mikä muodostaa rajoja. Inventoinnissa annettiin tilaa käsivaralla tekemiseen, jossa kasvustojen koot saattavat hieman heittää todellisesta.
2. Inventoinnin harjoitteluvaihe, jossa inventoin Outi Tahvosen kanssa samaa aluetta omaan tahtiini. Työn tulos purettiin ja analysoitiin yhdessä. Tahvonen ohjasi ja tarkensi työtapaani, jonka jälkeen saatoin inventoida alueita yksin.
3. Puiston inventointivaiheessa jaoimme Outi Tahvosen kanssa puiston osiin ja inventoimme alueet itsenäisesti. Työn tulokset piirrettiin käsin puhtaaksi yhteiselle A0 kokoiselle kartalle. Puhtaaksi piirtäminen mahdollisti myös alueen analysoinnin ja mielipiteiden vaihtamisen.
4. Piirsin käsin piirretyn pohjan Vectorworks ohjelmalla puhtaaksi.

Lepaan puiston inventointi syksyltä 2013 löytyy liitteenä (liite 7).

Inventointi jalkaisin mahdollisti koko Lepaan puiston hahmottamisen kerralla. Alueita oli helpompi analysoida jo inventointivaiheessa, koska saatoin peilata alueita Lepaan historiaan. Suurin hyöty oli rakentamisen vaiheiden ymmärtäminen. Puiston aikakausien kerroksellisuus oli helpompi havaita historiaselvityksen ansioista. Samasta syystä ymmärsin paremmin puiston rakentamisessa tehtyjä valintoja. Myös ristiriitaisuudet näkyivät selvemmin. Huomioni kiinnittyi esimerkiksi rakennusten läheisyydessä olevaan kasvillisuuteen ja tyyliuntaan, jotka oli valittu ja toteutettu eri aikaan kuin rakennus oli rakennettu. Erityisesti tämä näkyy Maratan läheisyydessä.

Inventoidessa huomio kiinnittyi puiston hoitoon ja sen hoidettavuuteen. Puistossa on paljon hajanaisia nurmialueita, joiden koko hoidettava pinta-ala on puiston resursseihin nähden suuri.

Iso osa nurmialueista sijaitsee pensaiden ja puiden välittömässä läheisyydessä, jolloin nurmikον siistiminen onnistuu ainoastaan siimaamalla. Inventointipäivänä opiskelijoita siimaleikkurin kanssa näkyi useita.

Huomion arvoisia potentiaalisia näkymiä avautuisi virralta Opiston suuntaan erityisesti opiskelijoiden saunan kulmalta. Näkymä virralle saisi sulkeutua ja avautua harkitusti. Näkymiä voisi ajeta esimerkiksi kartanon ohi kulkevalta tieltä ja opiskelijoiden saunan läheisyydestä. Puiston sisältä voisi olla pari selkeää näkymälinjaa virralle asti.

Saapumista Lepaan puistoon vahvistaisi pari selkeää näkymälinjaa puistolle, jolloin sulkeutuva ja avautuva metsikkö muodostaisi tilasarjan. Puisto näkyisi silloin Tyrvännöntieltä asti. Näkymälinjan voisi avata lisäksi Golfn sisäpihan läpi, jolloin kasvihuoneen valot näkyisivät pimeällä. Saapuminen kampukselle selkiytyisi, kun näkymälinja osuisi Lepaan tieltä Kivitaloon ja mahdollisesti Toimistoon.

Hautamäen (2000, 9) mukaan inventoinnissa tulee ottaa huomioon rajallinen aikataulu. Tämän vuoksi historiaselvitys tulee tehdä kustannustehokkaasti ja silloin se ei edellytä perusteellista kirjallisuuslähteiden selvittämistä. Historiallisen selvityksen tavoitteena on saada yleiskuva kohteen tärkeimmistä kehitysvaiheista, jotka helpottavat inventoinnissa ja kohteen ymmärtämisessä. Historiatutkimus voidaan kohdeinventoinnissa teettää halutessaan esimerkiksi historioitsijalla. Historiaselvityksen ollessa erittäin laaja tai kustannustehokkaasti suppeampi, on tärkeintä että se on tehty ennen inventointia.

Sopivan nopea tahti inventointipäivänä auttoi koko alueen haltuun otossa. Jos inventointi olisi suoritettu mittatarkasti, olisi kokemukseni ollut pienten osien summa. Nyt saatoin jakaa Lepaan puiston kahteen selkeään alueeseen, jotka ehti käydä kahden päivän aikana läpi. Koin, että tämä oli myös parempi tapa aistia puiston elämyksellisyys, kun saattoi kulkea eri aikakausien kerrostumien läpi puiston tilasta toiseen.

Maastoinventoinnin tarkoituksena on dokumentoida ja kartoittaa kohteen nykytila ja keskeiset piirteet. Inventointi ei ole samanlainen luonteeltaan tai tarkkuudeltaan, kuin ennen suunnitelmaa tehtävä inventointi. Tavoitteena ei ole tehdä mittauksia tai yksittäisten puiden kartoitusta. Ideaalitapauksessa inventointi suoritetaan eri vuodenaikoina, esimerkiksi lehdetömänä aikana, keskikesällä ja syksyllä. Maastoinventoinnissa dokumentoidaan kartalle ja kuvataan tärkeimmät näkymät, pinnoitteet, rakenteet, kasvustot ja vesiaiheet sekä luonnonkohteet ja esineistö. Inventoinnissa tulisi kiinnittää huomiota nykytilaan, kohteen käyttöön, kuntoon ja mahdollisiin häiriö- ja uhkatekijöihin. Tarkempia tutkimuksia saattavat tarvita kadonneiden rakenteiden paikantaminen tai kasvillisuusselvitys. Inventoitaessa on tärkeää luonnehtia vapaamuotoisesti omia näkemyksiä ensi- ja yleisvaikutelmasta ja paikan tunnelmasta. (Hautamäki 2000, 13).

Lepaan puiston inventointi on tärkeää myös siksi, että Vanajaveden laakso on luokiteltu merkittäväksi suomalaiseksi maisemakokonaisuudeksi. Alue kuuluu Hämeen viljely- ja järviin maisemamaakuntaan.

Se edustaa hyvin koko Järvi-Suomen melko yhtenäistä laakeaa aluetta, jossa maasto on vaihtelevaa. Hämeen alue poikkeaa Itäisestä Järvi-Suomesta, koska Hämeessä asutusta on ollut paljon pidempään. Hämeessä on paljon matalia järviä ja vesireittejä, jotka ovat melko tasaisen, mutta ruhjelaaksojen särkemän kallioperän aiheuttamia. Kallioperää peittävät pohjamoreenikerrostumat ja paikoitellen kumpumoreenit ja drumliinit. Hämeen etelä ja keskiosassa on runsaasti maisemassa erottuvia harju- ja reunamuodostumia. Aluetta leimaavat myös laajat ja viljavat savikkoalueet. Ilmasto on leuto, mutta mantereisempi kuin rannikkoalueilla. Hämeen viljely- ja järvimaa kuuluu eteläboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen. Alueelle ovat tyypillisiä kuusisekametsät, kuivahkot kangasmetsät sekä satunnaiset lehtoiset alueet. Maakunta on ollut kauan asuttua. Rautakautinen asutus on ollut keskittynyt erityisesti vesistöjen lähelle. (Maisema-alueityöryhmän mietintö I 1993, 23-24).

Kulttuurimaiseman saattoi aistia inventoidessa. Veden läheisyys ja avara näkymä pelloille, on tätä maisemaa tyypillisimmillään. Inventoidessa huomasi myös, että selkeitä näkymiä virralle pitäisi olla pari ja peltojen läheisyys puiston reunamilla tulisi ottaa paremmin huomioon.

Kulttuuriperimä kantaa Hämeessä kauas. Talonpoikaista asutusta on seudulla ollut jo vuosisatoja ja kartanokulttuuri on osassa Hämettä leimaavaa. Lepaan alue kuuluu alueisiin joissa kartanokulttuurilla on pitkät perinteet. Huomattava osa Suomen esihistoriallisesta rautakautisesta asutuksesta on sijainnut Vanajaveden ja Kokemäenjoen reitin alkupäässä. Pitkäaikaisesta asutuksesta ja pitkistä kulttuuriperinteistä kertovat keskiaikaiset kirkot ja suuri määrä vanhoja talonpoikaista- ja kartanorakennuksia. Kartanot ovat sijainneet hyvien viljelysmaiden läheisyydessä. Kylämaisemille on tunnusomaista kiemurtelevat tiet ja pitkät, matalahkot talonpoikaistyyliset rakennukset. (Maisema-alueityöryhmän mietintö I 1993, 24).

5.1 Maiseman elementit

Bellin (2008, 19-23) mukaan maisema koostuu kolmesta erilaisesta osatekijästä, joita ovat perus elementit, muuttujat ja rakenne. Erilaisia perus-elementtejä ovat esimerkiksi piste, viiva ja tasot. Maisemassa tekstuurin tai värin vaihtuminen luo viivan, ja myös kasvillisuuden vaihtuessa toiseen syntyy rajaan viiva. Viivoja syntyy maisemaan lukemattomia ja niitä voi nähdä puiden rungoissa, kasvien reunoissa ja horisontissa. Ihmisen aivot toimivat siten, että aivot rekisteröivät viivan vaikka sitä ei olisi piirretty tai viiva olisi vain pienen informaatiomäärän synnyttämä. Kun aivot rekisteröivät viivan, on sitä hyvin vaikea olla enää näkemättä.

Jatkamalla yksiulotteista viivaa syntyy kaksiulotteinen tasopinta. Tasopintojen reunat näyttävät viivalta maisemassa ja pisteestä eroten, viivalla on ulottuvuus. Suurin osa maiseman tasopinnoista on ihmisen luomia ja luontaisesti tasopintoja esiintyy vain hyvin harvoin. Peilityni järven pinta on harvoja luontaisia, heijastavia pintoja. (Bell 2008, 25-26).

Selkeitä tasopintoja saattoi havaita Lepaan puistoa inventoidessa isoilla nurmialuilla, pelloilla ja erityisesti Golf-kentällä, joka muodostaa pinta-alaltaan laajan tasopinnan.

Bellin (2008, 20) mukaan pisteellä ei välttämättä ole ulottuvuutta, mutta se kuitenkin merkitsee paikkaa tilassa. Pistettä kuvaa usein kaksi ristikkäin menevää tai päässä yhdistyvää viivaa. Myös pienet tai kaukana olevat objektit näkyvät maisemassa pisteinä. Pisteinä voivat näkyä yksittäinen puu tai erillinen rakennus.

Muuttujia ovat määrä, suunta, suuntautuneisuus, koko, määrä, muoto, tekstuuri, väri, aika ja tiheys. Rakennetta kuvaavat rakenteelliset elementit, kolmiulotteisuus ja järjestys. Näitä ovat esimerkiksi rytmi, tasapaino ja mittasuhteet. Kolmiulotteisuus voi näkyä läheisyydessä, suljetuissa alueissa, lomittuneisuudessa, jatkuvuudessa ja skaalassa. (Bell 2008, 19).

Jatkuvuus ja rytmi toistuvat Lepaan puistossa esimerkiksi hedelmätarhoissa ja puukujanteissa. Kun pinta-alaa on paljon voivat isot elementit, kuten puut toistua monta kertaa. Isot elementit sopivat usein isoille aluille myös mittasuhteidensa puolesta. Lukuisat rakennukset puistossa muodostavat kolmiulotteisia objekteja. Myös selkeästi rajautuvat tilat kykenee havaitsemaan kolmiulotteisena. Selkeitä rajaavia elementtejä Lepaan puistossa ovat kuusi- ja pensasaidat ja rakennukset sekä havumetsiköiden reuna.

Maisemaa voidaan tarkastella suunnittelua varten Bellin esimerkin mukaan edellä mainittujen peruselementtien, muuttujien ja rakenteen mukaan. Bellin teorian mukaan maisema pilkkoutuu pieniin osatekijöihin. Jalkasen ja kumppaneiden (1997, 103) lähestyminen maiseman merkitystä ja sen tarkastelua kohtaan on Bellin lähestymistä kokonaisvaltaisempaa. Jalkanen tarkastelee suunnittelukohdetta tiloina, alueina ja rajoina. Jalkasen mukaan suunnittelussa pyritään sovittamaan rakennettu ympäristö osaksi maisemaa, niin että häiriöt maisemakuvassa ja luonnonprosesseissa jäävät mahdollisimman vähäiseksi. Maiseman historia ja omlaisuus voivat toimia suunnittelun lähtökohtana ja kulttuurin välittäjänä. Mieleenpainuva maisematila voi toimia inspiraationa ja lähtökohtana tilarakenteen suunnittelussa ja siinä voidaan korostaa maisemaa sijoittamalla rakennukset ja muut elementit maisemaan niin, että siluetti ja peruspiirteet säilyvät. Tämä voi tapahtua esimerkiksi sijoittamalla korkeat elementit mäkien laelle ja hillitsemällä elementtien korkeutta rinteessä. Rakennettu alue voi olla suhteessa maisemaan myös kontrastoiva, josta esimerkkinä on toistuva struktuuri vaihtelevassa maastossa. Maisema voi muistuttaa maisemaveistosta, jolloin rakennusten ja maiseman suhde on kokonaisuuden luonteenomaisin piirre. Maisema on kasvillisuuden, rakenteiden ja rakennusten muodostama korkokuva. Voimakaspiirteinen ja vaihteleva maisema voi toimia suunnitelman ideana. (Jalkanen, Kajaste, Kauppinen, Pakkala & Rosengren 1997, 103-104).

Heikkilä (2007, 23) kirjoittaa Ewald Bansen, joka erotti maisemasta näkymän. Bansen mukaan näkymä on alati vaihtuva hetki maisemasta. Näkymä on hetkellinen silmäys, joka on erilainen eri suunnista.

Banse koki että on olemassa tyypillisiä maisemia, mutta tyypillisiä näkymiä ei ole olemassakaan.

Komulaisen (2012, 16) mukaan maisemat ovat omanlaisiaan, tunnistettavia kokonaisuuksia. Maiseman luonne perustuu geologian, veden sekä ilmaston yhteisvaikutukseen ja maisemassa voi havaita erilaisia tiloja, kuvioita, muotoja, kokoeroja ja yksityiskohtia. Ilman ihmisen toimintaa luonnolliset maisemat eivät muutu kulttuurimaisemiksi joissa on käynnissä jatkuva muutos (Aartolahti 1982).

Myös Rautamáki (1989, 9-11) kuvaa maisemaa hyvin paljon Komulaisen näkemyksen mukaisesti. Rautamáen mukaan maisema perustuu Komulaisen kuvaamiin ekologiisiin tekijöihin sekä vuorovaikutussuhteisiin. Rautamáen mieltää maiseman erityisesti yksilölle näkyvänä kokonaisuutena, joka muodostuu edellä mainituista osista.

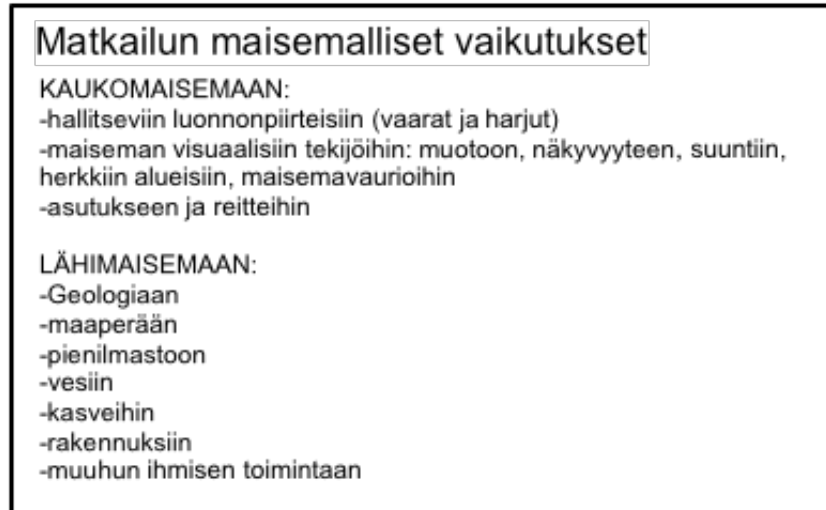
Mander, Palang ja Ihse (2001, 1) kuvaavat Meeuksen (1995, 57-59) näkemystä eurooppalaisesta mittakaavasta, josta on jäljellä hyvin vähän maisemia joita voidaan pitää aidosti kansallismaisemana. Ihminen on vaikuttanut suurimpaan osaan maisemista erilaisilla toimenpiteillä kuten maanviljelyllä ja metsätaloudella. Kansallismaiseman katsotaan liittyvän kiinteästi oman aikansa kulttuuriin, ideologioihin ja arvoihin (Keisteri, 1990, 295). Ajan saatossa kulttuurimaisemat saattavat kadota, kun alueet pääsevät metsittymään. Erityisesti metsän rooli ja käyttö vaihtelevat. Avoimet ja puoliavoimet kulttuurimaiset kasvavat umpeen jos niiden käyttö sammuu. (Rihtniemi, 1995, 14).

Maisema voi muuttua voimakkaasti myös matkailun seurauksena. Matkailurakentamista on matkailua lisäävän kohteen rakentaminen. Näitä voivat olla Lepaan tapaan puisto, viinitila ja Golfkeskus. Matkailurakentamisesta suurten laskettelukeskusten vaikutus on maisemaan suurin. Maisema jaetaan perinteisesti kahteen päätyyppiin jotka ovat kulttuurimaisema ja luonnonmaisema. Matkailu voi muuttaa molempia maisematyyppejä sekä parempaan että huonompaan suuntaan. Maisemaan vaikuttavat myös lisääntynyt määrä liikennemerkkejä ja reittioppaita, jotka lisääntyvät matkailukohtetta lähestyttäessä. Muita matkailukohteen läheisyydessä olevia elementtejä ovat sähkökaapelit, tienvarsimainokset, valaisinpylväät sekä mahdollinen heikosti hoidettu ympäristö. Suomessa ei juurikaan hoideta maisemaa matkailukohteen ympäristössä tai sisääntulossa. Keski- ja Etelä-Euroopassa matkailun kehittyminen on synnyttänyt maiseman parantamisen tarpeen. Positiivinen esimerkki Suomesta on maaseutumatkailun saralta, jossa viihtyvyyden parantamiseksi on panostettu maisemointiin ja viihtyisän ympäristön luomiseen. (Hemmi 2005a, 41-12; Hemmi 2005b, 57).

Lepaan kampukselle, viinitilalle ja Golfille saapumista leimaa tunnistettavan sisäänkäynnin puutos. Suurin osa Lepaan kampukselle saapujista tulee autolla tai bussilla Tyrvännöntien suunnalta. Suuret puut peittävät näkymän kampukselle tai viinitilalle ja viinitila ilmestyy kuin tyhjästä, nopeasti metsikön jälkeen.

Toinen sisäänkäyntiä leimaava elementti on Tyrvännön- ja Lepaantien risteyksessä oleva pieni kyläkauppa, Pikku-Akka, jonka piha on epäsiisti. Kyläkaupan lisäksi Lepaantien alussa on asumaton autiotalo, ränsistynyt puutarha ja asuntola pihoiheen. Nämä elementit ovat ensimmäinen näky Lepaan kampukselle saavuttaessa.

VECTORWORKS EDUCATIONAL VERSION

VECTORWORKS EDUCATIONAL VERSION

Kuvio 10. Matkailun vaikutus maisemaan (Hemmi 2005a, 57).

Vanajaveden laaksossa, jossa Lepaa sijaitsee, yhtyvät kulttuuriin, geologiaan erityispiirteisiin ja vesistöihin liittyvät maisemaelementit. Maisemalle tyypillinen näky ovat kartanot ja arvokkaat keskiaikaiset rakennusmonumentit ja niiden miljööt. Vanaveden reitti muodostaa Aulangon kanssa erityisen kokonaisuuden. Suotaalassa kulttuurimaisemaa hallitsee Tyrvännön vanha puukirkko. Vanaveden reitistö järvi- ja jokiketjuineen kiemurtelee monimuotoisesti ja polveilevasti. Lepaan puiston kohdalla joki kapenee Lepaan virraksi ja aukenee sen jälkeen Vanajaveteen. Hattelmalan-Tenholan harjulaakso on pohjoisosissaan maisemallisesti erittäin näkyvä ja huomattava. Osa kuuluu myös valtakunnalliseen harjujen suojeleohjelmaan. Vastakohtaan harjuille ja vaihteleville pinnanmuodoille luo laajat viljavat rantasavikot. Aulangon erikoislaatusesta luonnosta suuri osa rauhoitettua aluetta. (Maisema-alueityöryhmän mietintö II 1993, 67-68).

5.2 Kasvustorajat rajaamassa tilaa

Rihtniemi (1995, 39) kertoo Axelsson-Lingrenin (1990) näkemyksestä, jonka mukaan tila voi olla suljettu avoin tai puoliavoin. Suljetussa tyypissä kasvillisuus muodostaa peittävän reunan ja suurin osa maasta on puuston ja pensaiden peitossa. Puoliavoimilla paikoilla maa on 1:4-3:4 välillä puuston ja pensaiden peittämää. Avoimessa tilassa näkymä on aukea ja tila on täysin puuton ja pensaaton.

Rihtniemen (1995, 47-50) mukaan tilan hahmottamista voidaan säädellä reunan rakenteella. Erilaisten reunojen käytöllä voidaan luoda myös näkymäyhteyksiä tilojen välille. Lähimaisemassa katse tavoittaa kulkijan kerroksen, mikä rajaa tilaa läheltä katsottuna. Kauempaa katsottuna katse tavoittaa kulkijan kerroksen ja latvustokerroksen. Kaukomaisemassa erottuu korkeiden puiden luoma profiili. Kasvustorajaus vaikuttaa myös valaistukseen ja rajan heittämään varjoon. Rihtniemi jakaa reunat ja raja-ukset kasvustorakenteen ja sulkeutuneisuusasteen mukaan eri luokkiin. Niitä ovat: Avoin sauma, joka on jyrkkä sauma metsän ja aukean tilan välissä. Jyrkkä suljettu sauma, joka on myös jyrkkä sauma metsän ja aukean tilan välissä. Kapeakerroksinen reuna, joka on kapea välittävä vyöhyke joka muodostuu kulkijan kerroksen puustosta ja metsän puuston latvuksista. Monikerroksinen laiteellinen reunavyöhyke, joka on välittävä vyöhyke avoimen tilan ja metsän välissä. Monikerroksinen laiteellinen vyöhyke, joka on välittävä vyöhyke avoimen tilan ja metsän välissä. Vä-liverho, joka on kulkijan kerroksessa oleva metsän sisätilojen välinen rajaus.

Lepaan puiston kasvillisuusrajoista korostuu erityisesti peltojen vieressä olevat puiston alueet. Pellot ovat tärkeä ja selkeä elementti Lepaalla, vaikka ne eivät varsinaiseen puistoon kuuluukaan. Lepaan kampusalueen ja viinitilan läpi kulkevan Lepaantien molemmilla puolilla on peltoa. Pelto olisi luontevampi osa kokonaisuutta, jos puiston kasvillisuusraja olisi mietitty niin, että pellolta siirrytään luontevasti puistoon. Lepaantien molemmin puolin kulkeva pihlajakujanne ei myöskään lisää viinitilan ja kampusalueen linkittämistä. Pihlajien tilalla tulisi olla hyvinvoivia ja hyvin kasvavia puistopuita.

Rihtniemen teoria kasvustorajoista on pitkälti visuaalinen. Tätä puolta täydentää Schmidtin käsitys kasvustorajauksen puuvartisten kasvien rooleista maisemassa. Näitä ovat funktionaalinen, ekologinen ja psykologinen rooli. Puuvartistet kasvit ovat käytännössä maisemasuunnittelun elävää rakennusmateriaalia. Puistoissa ja rakennetussa ympäristössä puut ja pensaat luovat vihreät raamit tilalle ja niillä voi myös rajata eri tiloja eri tavalla. Pensasaidoilla voidaan rajata toimintoja erille toisistaan, esimerkiksi lasten leikkipaikan rajaaminen tai levähdyspaikkojen luominen vanhuksille. Puita käytetään tilojen sulkemiseen, syvyysvaikutuksen luomiseen tai näkymien luomiseen. Tunnelma ja vaikutus on aina eri, riippuen puiden väristä ja tekstuurista. Myös sommittelu vaikuttaa lopputulokseen. Näkymä on hyvin erilainen jos näkymässä on yksittäinen puu, puurykelmä tai pieni metsikkö. (Bell, Herlin & Stiles 2012, 49-50).

Puut ovat tärkeitä rajaajia pitkien lineaaristen väylien varrella. Rajaus toimii tällöin tuulen suojana ja äänen vaimentimena. Teiden varsilla kasvit myös sitovat saasteita. Jos puut ovat tien ja pellon välissä, antavat puut pellon kasveille suojaa luoden paikallisen mikroilmaston. Kaupunkialueella puut myös käyttävät hulevesiä hyväkseen ja lisäävät ilmankosteutta. Puut ja pensaat ovat myös tehokkaimmat työkalut mikro- ja makroilmaston luomiseen kaupunkialueilla. Kasveilla on lisäksi viilentävä ja kosteuttava vaikutus ja ne muodostavat happea ilmaan.

Rakennetun ympäristön kasveilla on tärkeä rooli urbaanien ympäristöjen ekosysteemien ylläpitäjänä ja rakennetussa ympäristössä kasveilla on myös psykologinen rooli. Kasvit tarvittaessa rauhoittavat, ilahduttavat ja piristävät ihmisiä. (Bell ym. 2012, 49-50).

Lepaan puiston inventoinnin yhteydessä tein myös teemakartan Lepaan puiston kasvustorajoista. Kartasta näkee, miten kasvusto rajaa tiloja Lepaan puistossa. Kasvustorajat on jaettu kolmeen luokkaan, joita ovat matala kasvusto (kuten nurmikko), vertikaalinen kasvustoraja ja latvuksenalainen tila. Vertikaalisella kasvustorajalla tarkoitetaan kasvillisuuden muodostaa reunaa, jossa lehdet tai neulaset peittävät näkymän alhaalta ylös. Latvuksen alaisessa tilassa näkymä siivilöityy runkojen läpi, mutta näkymä jatkuu kuitenkin selvästi runkojen ohi. Latvustotila on selvästi ihmisen yläpuolella. Teemakartta kasvustorajoista löytyy liitteistä. (liite 8).

Lepaan puiston kasvustorajat ovat vaihtelevia, koska puisto sisältää erilaisia alueita. Puiston tuotannolliset osat muodostavat hyvin erilaisia kasvustorajoja ja -tiloja kuin esimerkiksi asuntoloiden pihat tai puiston vanha osa. Kasvustorajojen teemakartasta on hyvin havaittavissa myös nurmi- ja pensasalueiden repaleisuus. Isommat massaistutukset korostaisivat enemmän isoja ja selkeitä nurmialueita. Tällä muutoksella olisi myös huomattava vaikutus puiston hoidettavuuteen.

5.3 SWOT analyysi

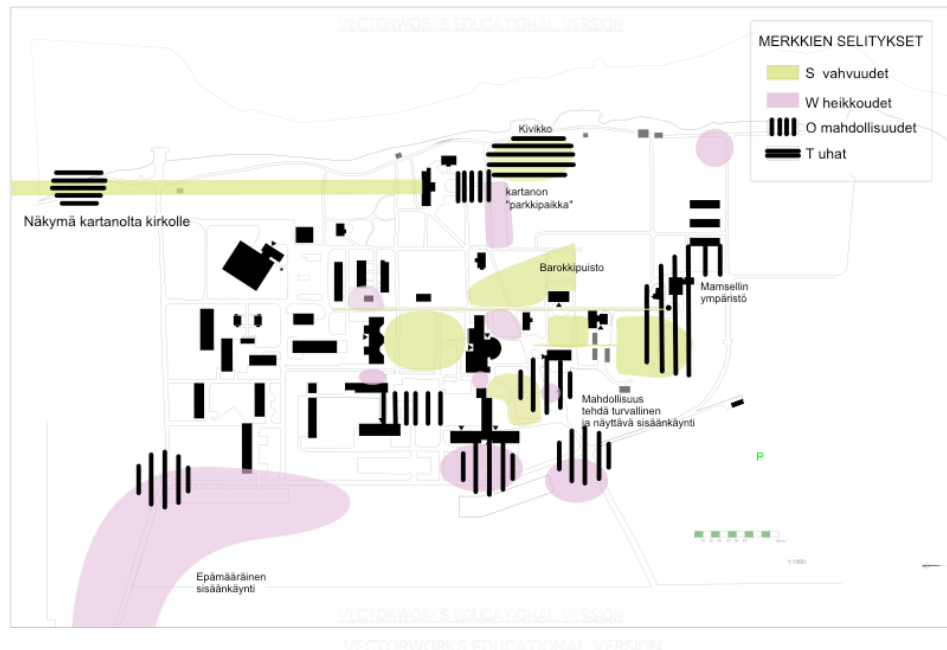
Puiston aluetta tarkasteltiin ja analysoitiin SWOT-analyysin avulla. Analyysi koostuu neljästä osa-alueesta joita ovat vahvuudet (**Strengths**), heikkoudet (**Weaknesses**), mahdollisuudet (**Opportunities**) ja uhat (**Threats**). SWOT-analyysin avulla tunnistetaan tyypillisesti organisaation sisäisiä vahvuuksia ja heikkouksia sekä ulkopuolelta tulevia mahdollisuuksia ja uhkia. (Oxford dictionary of Business 1996, 487).

Tässä työssä SWOT-analyysia sovelletaan visuaalisesti karttapohjalla johon merkitään alueittain nelikentän osa-alueet. Analyysi on tehty erikseen Lepaan kampukselle ja Lepaa Viinitilalle, jotka molemmat kuuluvat Lepaan puistoon. Analyysissa otetaan huomioon myös opettajilta ja opiskelijoilta tulleita huomioita Lepaan puiston vahvoista ja heikoista alueista.

SWOT-analyysin hyödyntämisen visuaalisesti karttapohjalla olen oppinut Outi Tahvoselta. Ennen opinnäytetyötä olen hyödyntänyt analyysia esimerkiksi maisemasuunnittelun koulutusohjelman kursseilla puistosuunnittelussa, saneeraussuunnittelussa sekä maaseudunsuunnittelussa. Aiheesta on vaikeaa löytää tieteellisiä tutkimuksia tai artikkeleita, vaikka se on maisemasuunnittelun opinnoissa yleisesti käytetty työväline.

SWOT-analyysi on hyvänä tukena analysoitaessa Lepaan puistoa. Kokonaisuuden vahvuudet, heikkoudet, uhat ja mahdollisuus on helppo hahmottaa kerralla, kun ne on piirretty alueiksi kartalle.

Lepaan puiston SWOT-analyysi on jaettu kahteen osaan: Lepaan kampukseen ja viinitilaan. Lepaan kampuksen analyysi on kuvattu kuvassa 20. ja viinitilan analyysi kuvassa 21.

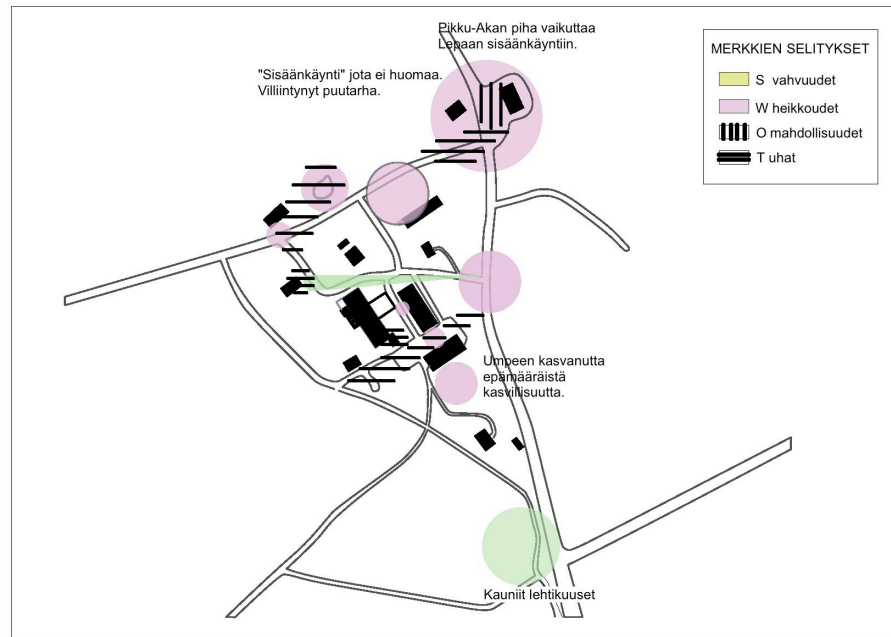
Kuva 20. SWOT-analyysi: Lepaan kampus

Lepaan kampuksen vahvoja alueita ovat Lepaan puiston historiaa henkivät Barokkipuiston ja hedelmätarhan muodostama kokonaisuus, Kivikko, hautausmaan ja Mamsellin ympäristö, sekä näkymä kartanolta kirkolle. Muita onnistuneita alueita ovat Puistohallin ja Päärakennuksen väliin jäävä avoin alue, Toimiston ja Opiston väliin jäävä aukio sekä Kivitalon parkkipaikan pensasistutukset, jotka avaavat näkymän Opistolle päin portaittain.

Lepaan kampuksen huonoimpia alueita ovat erityisesti opiskelijoiden painottamana, kampuksen sisäänkäynnit Lepaantien varrella. Muita heikkoja alueita löytyy liikenneympyrästä, jonka suuret vuorimännyt sulkevat näkymän Opistolle, alueet Päärakennuksen ympäristössä, kartanon parkkipaikka, Rantapuiston pellon laita, joka sulkee näkymän Opistolle. Heikkoja alueita löytyy myös opiskelija-asuntoloiden ympäristöstä.

Lepaan puiston historiallinen kivikko on vahvuuden lisäksi uhka puistolle. Se sitoo valtavasti resursseja ja sitä ei ole saatu toimimaan hoidollisesti nykyisessä muodossaan. Jos kivikko halutaan säilyttää täysin nykyisessä muodossaan, niin se tulee jatkossakin ohjaamaan hoidon isoimmat panostukset rantapuiston suuntaan. Puistolla ei välttämättä ole taloudellisia ja työllisiä resursseja hoitaa kivikkoa huolellisesti jatkossa nykyisessä asussaan. Toinen uhka puistolle on näkymä kartanolta kirkolle. Näkymä voidaan avata kunnolla ja pitää auki puiston rajojen sisällä, mutta muuten näkymä voi umpeutua puiston rajojen ulkopuolelta. Näkymä on historiallisesti ja maisemallisesti arvokas Lepaan puistolle.

Mahdollisuuksia Lepaan kampukselta löytyy sisäänkäyntien yhteydessä joita voidaan luoda Lepaantien varrelle sekä Kartanon eteen. Erityisesti viimeinen sisäänkäynti liikenneympyrälle sisältää mahdollisuuden rakentaa näyttävä ja turvallinen sisäänkäynti kampukselle. Sekä opettajien että opiskelijoiden tärkeäksi maamerkiksi arvottama Mamselli tarjoaa mahdollisuuden tehdä Mamsellin ja hautausmaan alueesta selkeä kokonaisuus, joka toisi Lepaan puiston tärkeät maamerkit esille. Tällä hetkellä nämä kaksi ovat hieman erillään ja hautausmaa jää helposti huomiotta. Kokonaisuus korostaisi Lepaan puiston historiaa ja tarjoaisi vierailijoille helposti hahmotettavan ja kiinnostava kokonaisuuden.

Kuva 21. SWOT-analyysi: Lepaan viinitila

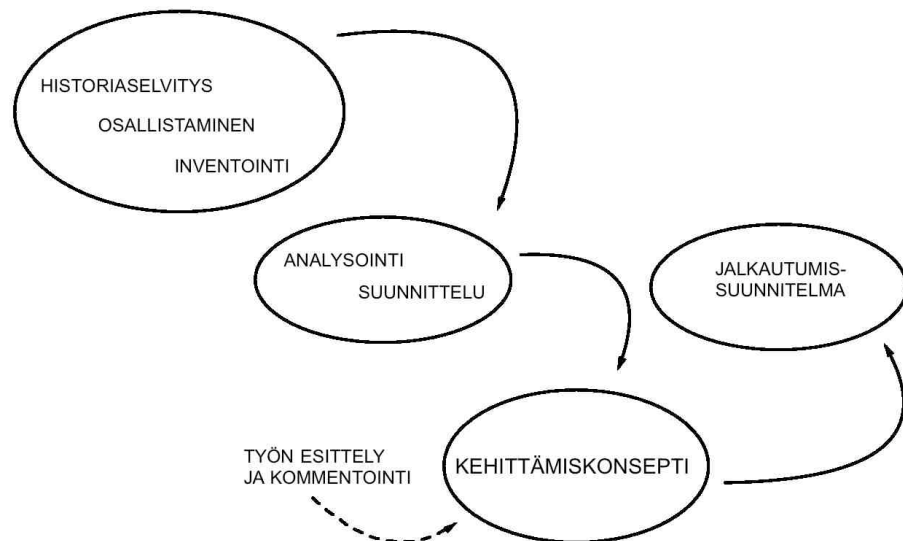
Lepaan Viinitila on tärkeä osa Lepaan puistoa, vaikka sijaitsee hieman erillään kampuksesta Lepaantien päässä. Viinitilan tärkeyttä lisää se, että alue on tavallaan puiston sisäänkäynti ja ensimmäinen näky puistosta. Viinitilan ja Golfin vahvuuksia ovat näkymät Golfille ja puiston suuntaan. Viinitilan laidassa kasvaa hienoja lehtikuusia, jotka tarjoavat mahdollisuuden tehdä niistä kunnan lehtikuusimetsikkö. Viinitilan läpi avautuu jo nyt yksi hyvä näkymäakseli. Toinen vahva näkymä Golfin sisäpihan läpi avaisi kunnan näkymän kampukselle. Yhdessä sulkeutuva metsikkö ja paria avautuvaa näkymä loisivat sisäänkäynnin arvoisen tilasarjan.

Viinitilan ympäristössä on hoitamaton ryteikkö ja epämääräistä kasvillisuutta. Nämä epäsiistit alueet ovat Viinitilan heikkous. Näitä alueita löytyy esimerkiksi Golfin rakennuksen takaa, asuntolan edestä ja lammen ympäriltä. Sisäänkäyntiä leimaa asumaton talo, Huvikumpu, ja sen hoitamaton puutarha. Myös Golfin sisäpiha on tällä hetkellä ankea, siihen nähden, että se sijaitsee yhdellä Viinitilan paraatipaikoista. Viinitilan sisäpihaa huonontavat tällä hetkellä näkyvät jäteastiat.

Suurin uhka Viinitilalle on sisäänkäynnin välittömässä läheisyydessä oleva kyläkauppa, Pikku-Akka, ja sen epäsiisti piha. Alue leimaa sisäänkäyntiä vahvasti, vaikka se ei kuulu Lepaan puistoon.

6 KEHITTÄMISKONSEPTI

Kehittämiskonsepti luotiin syyskuussa 2013. Kävimme Outi Tahvosen kanssa läpi mahdollisia lähestymistapoja puiston kehittämiseen ja käyttöön. Työssä haluttiin huomioida ja hyödyntää osallistamistilaisuuksien tulokset. Ensimmäinen vaihtoehto valmiiksi tuotokseksi oli luonnos jonka pohjalta opettajista koostuva ryhmä voisi osallistua yleissuunnitelman tekoon. Suunnitelmasta luovuttiin, koska tuotoksen haluttiin olla joustavampi, kuin tarkka suunnitelma jota noudattaa tarkasti. Valmiin työn haluttiin antavan raamit toiminnalle, suunnittelulle ja hoidolle puistossa, johon henkilöstö ja opiskelijat voisivat sitoutua. Raamien puitteissa tuli olla myös joustovaraa nopeille päätöksille, joita tehdään erityisesti HAMIsa. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi vihertöihin liittyvät opetustilanteet tai ylimääräiset istutettavat kasvit. Kehittämisen työvaiheet on kuvattu kuviossa 11.

Kuvio 11. Kehittämiskonseptin vaiheet.

Kehittämiskonsepti sisältää täysin uudenlaisen lähestymisen puiston suunnittelua, hoitoa ja käyttöä kohtaan. Nyt kehitetyssä konseptissa puisto on jaettu eri ”osiin”. Jokainen puiston osa on saanut kuvaavan nimen ja luonnehdinnan, sekä lyhyen ja pitkän aika välin toimenpidesuunnitelman. Kommentointitilaisuudessa esitelty kehittämiskonseptin luonnos (liite 9.) ja kommentoinnin perusteella muokattu kehittämiskonsepti (liite 10.) löytyvät liitteistä.

6.1 Puiston osat

Puisto on jaettu kehittämiskonseptissa kahdeksaan osaan. Osat ovat rantapuisto, avoimen peltomaiseman vyöhyke, ”sisääntulometsä”, sulkeutuva metsä, puiston sisäiset tuotantoalueet, avoimet nurmialueet, puutarhamaiset alueet ja sydänpuisto. Osat voivat sijaita eri puolella puistoa, mutta yhteistä niille on samankaltaisuus.

Lepaan puiston kehittämiskonsepti

Taulukko 1. Lepaan puiston osien idea

	Idea
A. Rantapuisto	<ul style="list-style-type: none">- Luodaan matalan hoitotason jalopuumetsä.- Koululla mahdollisuus luoda malliesimerkki maisemanhoidollisesta jalopuumetsästä.- Oppimisympäristö.
B. Avoimen peltomaiseman vyöhyke	<ul style="list-style-type: none">- Maisemallisesti arvokkaat pellot otetaan osaksi puistoa ja erityisesti Lepaan sisääntuloa.-Tämän alueen avulla on mahdollisuus rakentaa Lepaan puiston arvoisen sisääntuloa.
C. ”Sisääntulometsä”	<ul style="list-style-type: none">- Sisääntulometsän avulla luodaan tiloja ja näkymiä harkitusti.- Matala hoitotaso.- Vaikuttava sisääntulo, joka on huomattavissa.
D. Sulkeutuva metsä	<ul style="list-style-type: none">- Selkeästi umpinaisia alueita, joiden tehtävä on korostaa puiston muita puistomaisempia osia.- Oppimisympäristö.
E. Puiston sisäiset tuotantoalueet	<ul style="list-style-type: none">- Koristeellinen arvo perustuu alta avoimiin hedelmätarhoihin, jotka ovat luonteva osa puistoa.- Alueella siedetään koneet ja mutaiset kulkuväylät, jotka ovat osa tuotantoaluetta.
F. Avoimet nurmialueet	<ul style="list-style-type: none">- Pääosin isoja nurmialueita.- Vain muutamia harkittuja puu- tai pensasryhmiä sekä ryhmäkasviryhmä.- Alueelle ei saa perustaa uusia puuryhmiä, massaistutuksia tai perennaryhmiä.- Alueiden reunalla olevat kuusi- ja pensasaidat säilytetään ja uusitaan tarvittaessa.
G. Puutarhamaiset alueet	<ul style="list-style-type: none">-Paljon massaistutuksia, perennaryhmiä ja puita. Kasvillisuus muodostaa yhdessä moni kerroksellisen vaikutelman.- Kasviryhmä on melko lähekkäin, mikä tekee näkymästä lyhyen.- Kasvillisuus on pääasiassa puutarhakasvillisuutta.- Nurmialueet ovat pienempiä yhtenäisiä alueita, kohdissa joihin halutaan jättää tilantuntua.- Kasvillisuuden lomaan ei perusteta nurmikkoa aluskasvillisuudeksi → Epämääräiset ja hajanaiset nurmialueet korvataan massaistutuksilla.
H. Sydänpuisto	<ul style="list-style-type: none">- Puiston ilme säilyy vanhan kaltaisena ja puiston vanha osa pyritään säilyttämään mahdollisimman muuttumattomana.-Tämä puiston on tarkimmin säädelty ja sen suunnitelmien hyväksymisen tulee mennä puistotiimin ja rehtorin kautta. Puistossa ei tehdä nopeita muutoksia lennosta.- Alue hoidetaan hyvin ja sen ylläpitoon ohjataan eniten hoitoresursseja.-Alueen vuokralaisten sopimukset tarkastetaan ja heille luodaan ohjeet koskien pihan ylläpitoa ja vastuualueita.

Kehittämiskonseptin puiston ovat löytyvät kuvana liitteenä. (Liite 9)

6.2 Puiston tavoitetila

Puiston osia havainnoitaessa on huomioitava se seikka, että puiston osaluokkien nykytila ei vielä välttämättä vastaa tavoitetilaa. Lähimpänä tavoitetilaa on tällä hetkellä kampuksen sydänpuisto. Tämän vanhan puiston osan tavoitteena on pysyä melko muuttumattomana, minkä takia nykytila vastaa tavoitetilaa hyvin. Lepaan puistoon kuuluvan viinitilan sydänpuisto ei vastaa vielä tavoitetilaa.

Puiston osien nykytilaa ja tavoitetilaa on avattu taulukossa 2.

Taulukko 2. Puiston nykytilan ja tavoitetilan kuvaus

	Nykytilan kuvaus	Tavoitetila
A. Rantapuisto	<ul style="list-style-type: none"> - Katveinen ja puistometsämäinen yleisilme. - Pääosin alta avoin, osittain umpeenkasvanutta. - Sisältää monta hoitotasoa ottaen huomioon alueen yleisen luonteen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pitkiä ja lyhyitä näkymiä. - Kasvustotilan sulkeutuminen ja avautuminen harkitusti. - Koko rantapuisto muutetaan puistometsäksi. - Lisätään jalopuuryhmiä ja massaistutuksia. - Hoidetaan metsänä.
B. Avoimen peltomaisen vyöhyke	<ul style="list-style-type: none"> - Nuorta puustoa ja kasvillisuutta. - Väliavoin → läpinäkyvä. - Kasvillisuus jäsentymätön, sattumanvarainen. - Kaukomaisemassa keskeinen rooli. - Pitkät näkymät pellolle. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pitkiä näkymiä kampukselta pellolle ja toisinpäin. - Näkymien ja tilan rajauksen rakentaminen suunnitelmallisesti. - Maisemallisesti arvokkaat pellot huomioidaan.
C. ”Sisääntulometsä”	<ul style="list-style-type: none"> - Jo vanhempaa puustoa, jäsentymätön ja osittain jopa villi alue; umpeenkasvua ja heinittymistä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Selkeät isot puuryhmät. - Sisääntulon arvoinen. - Matala hoitotaso → metsä - Pensaskerroksen väheneminen latvuspeittävyys rakentuu.
D. Sulkeutuva metsä	<ul style="list-style-type: none"> - Tiivis kasvusto ja jyrkkä suljettu sauma. - Havupuuvaltainen. - Esim. Sikalanmäki ja Kartanon tausta. 	<ul style="list-style-type: none"> - Säilytetään metsänä ja täydennetään tarvittaessa. - Hoidetaan metsänä.
E. Puiston sisäiset tuotantoalueet	<ul style="list-style-type: none"> - Pääosin tehokkaassa käytössä. - Käytön myötä syntyneitä omia kulkuväyliä. - Yleisilme vaihteleva → esim. hedelmätarhoja, kasvimaita, tuotantopihvoja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lohkojako (kuusiainoilla) säilyy. Uusitaan tarvittaessa. - Säilytetään tuotantomaisemana. Tarvittaessa määräaikaista nurmetuksia.
F. Avoimet nurmialueet	<ul style="list-style-type: none"> - Hoidetasoltaan vaihtelevia alueita, joille yhteistä laajat, avoimet nurmikot. - Tilaa ravaavat pääasiassa rakennukset. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ei uusia massaistutuksia tai puuryhmiä. - Säilytetään pääosin avoimena. - Rajautuminen rakennuksiin. - Pitkät näkymät.

G. Puutarhamaiset alueet	<ul style="list-style-type: none">- Alueet joille yhteistä monipuoliset ja pienipiirteiset tilat ja rajaukset (rakennukset ja kasvillisuus).- Alueet hyvin vaihtelevia, joihin vaikuttaa esim. rakennuksen ja piha-alueen käyttö ja mahdollinen vuokrasuhde.- Lyhyitä näkymiä.	<ul style="list-style-type: none">- Monikerroksellista kasvillisuutta.- Massaistutuksia.- Pääosin lyhyet näkymät.
H. Sydänpuisto	<ul style="list-style-type: none">- Vanha puusto- Alta avoin tai pensasryhmiä- Kulttuurihistoriallista arvoa tai keskeinen sijainti	<ul style="list-style-type: none">- Perusluonne säilytetään- Yksityisalueiden pihojen ulkoasu tarkastetaan arvopuiston ilmeen mukaiseksi- Kartanon näkymä kirkolle määritellään ja rakennetaan uudelleen.

6.3 Puiston tilat

6.3.1 Taustaa – tila ja tilan muodostuminen

Muoto vaikuttaa ympäröivän maiseman havaitsemiseen. Muoto voi syntyä rajojen ja viivojen sisälle, kiinteän ja avoimen tilan välille tai vastakohtaisten lajien välille. Maiseman muotoon vaikuttavat rytmi, erilaiset maisematilat ja kasvillisuuden reunavyöhykkeet. Muoto vaikuttaa jopa niin voimakkaasti ihmiseen, että sillä on taipumus vaikuttaa yli muiden visuaalisten tekijöiden. (Komulainen 2012, 27).

Bellin (2008, 53-55) lähestyminen muotoa kohtaan on Komulaista teoreettisempi. Bell näkee maiseman ja muodon voimakkaasti geometrisina elementteinä, pisteinä ja viivoina, joiden olemus voi vaihdella. Bellin mukaan muodon muodostava reunaviiva voi olla sulava, pehmeä viiva tai rosainen, jäykkä viiva. Se voi näyttää erilaiselta perustuen sen ominaisuuksiin ja viivan voi muodostaa maisemassa katkoviiva, viiva jonka paksuus vaihtelee, rosainen ja epäsäännöllinen viiva sekä selkeä ja yksinkertainen viiva.

Komulainen (2012, 205-206) puhuu tilan rytmistä joka tarkoittaa osien toistuvuutta. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi koivujen säännönmukaista matkaa. Koivujen rytmi kielii päämäärästä, jonka tavoittaa kujanteen päästä. Jokainen tila muodostaa oman äänimaisemansa, joka voi muodostua lehtien kahinasta, askelten äänistä tai liikenteen taustahälystä.

Rihtniemi (1995, 45-46) lähestyy tilan muodostumista Komulaista teoreettisemmin ja hän on jakanut erilaiset kasvustotilat kuvaavasti. Niitä ovat: Taivaskerros, joka muodostaa kulkijan tilan katon varsinkin talvelle. Latvuskerros, joka rajaa metsän tilantuntua vertikaalisuunnassa. ”Kulkijan kerros”, jonka muodostavat puiden rungot ja väliverhot. Maastokerros, joka muodostaa tilan pohjan. Rihtniemen mukaan tilaa rajaavia kasvustoja ovat pysty- ja vaakasuuntaiset rajaukset sekä puustoasetelmat. Tilan rajauksissa voi olla eroa sulkeutuneisuusasteella, selkeydellä, muodolla ja mittasuhteilla. Nämä seikat vaikuttavat tilojen hahmottumiseen ja luonteeseen.

Rihtniemi mietti tilojen muodostumista pitkälti kasvustotilojen ja metsän kautta. Hyvin samankaltaiseen jakoon on päätyneet myös Catherine Deen (2001, 33-34), joka jakaa tilan kolmeen tasoon. Näitä ovat: pohjataso, ”seinä” tai vertikaaliset tasot ja taivastaso. Deenin teoreettinen jako toimii paremmin maisemassa, jossa on läsnä rakennettuja elementtejä ja arkkitehtuuria. Rihtniemi on näistä kahdesta onnistunut kuvaamaan tarkemmin nimenomaan kasvustotilat kuten metsät ja puistot.

Rihtniemi (1995, 59-61) löytää kasvustotilojen määrittämiselle vertauskohdan arkkitehtuurista ja hänen mukaansa metsän tilayksiköt pohjautuvat arkkitehtuuriin. Tilat jakautuvat rakenteensa mukaan latvustenalaiseen tilaan, metsäaukeaan ja tilasarjaan. Tilasarjan tuntu syntyy metsässä kuljettaessa, kun tilat muodostavat tilojen jatkuvan rytmisen seurannon. Samankaltaisia tiloja voi syntyä eri kasveista, jos kasvustotilojen kasvustorakenteet muodostavat saman tyyppistä tilaa. Tilantunnon kokemiseksi tulee metsän olla tilallisesti jäsentynyt. Tilojen ei tarvitse välttämättä olla kiinni toisissaan vaan tilat voivat olla myös virtaavia tai selvästi toisistaan erillään. Mitä erilaisempia tilat ovat, sitä vaihtelevampi tilasarja on. Arkkitehtuurissa vastaava esimerkki tilasarjojen yhdistelmästä on peristyylipiha, eli pylväskäytävän ympäröimä sisäpiha. Toinen esimerkki on barokkiajalle tyypillinen saapumista korostamaan käytetty asetelma kunniapihasta, cour d’honneur. Kunniapihaan saavuttaessa kuljettiin bosketin sekä puurivistön läpi portille. Portin jälkeen aukesi aukio, joka oli tiukasti rajattu rakennuksilla, jolloin keskellä oleva päärakennus korostui ja muodostui päätepisteeksi. Tilantuntu vaihtelee avoimuuden ja sulkeutuneisuusasteen mukaan. Tilakokemukset koetaan pääasiassa latvuksen alla kulkijan kerroksessa, jossa rajaukset ja tilat voivat vaihdella. Rajaukset voivat olla tiloissa lomittaisia ja ne voivat jatkua toistensa takana. Tällaiset lomittaiset rajaukset luovat virtauksen tilasta toiseen. Koko ja rajausta vaikuttavat tilaan latvuksen alla.

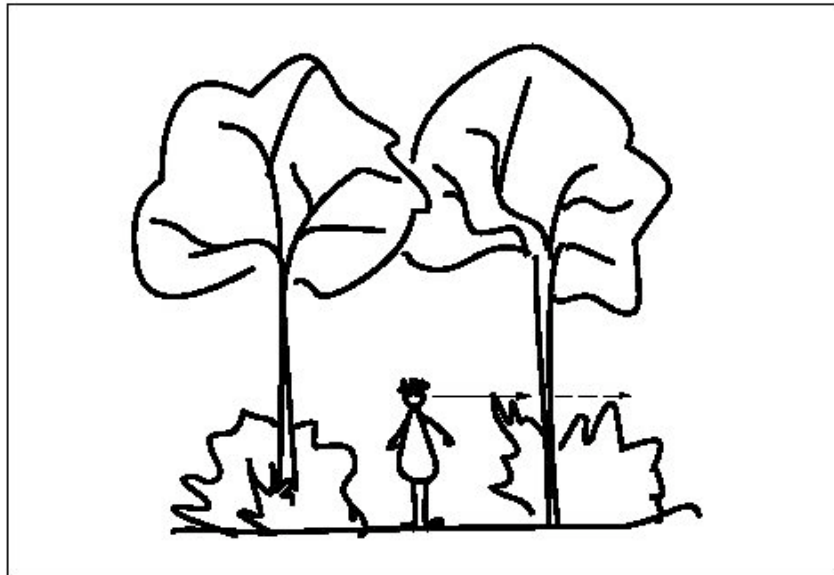
Rihtniemen (1995, 55, 57-58) mukaan puistojen suunnittelussa on tyypillistä luoda näkymiä, johdattaa kulkua ja katsetta, jäsentää maisematilaa ja luoda kiintopisteitä. Puusto voi luoda yksinään rajauksen ja puita on käytetty puistojen suunnittelussa itsenäisinä sisätilaa luovina elementteinä. Tilat voivat olla myös aukeita rakennetussa ympäristössä. Rihtniemi löytää niille vertaavan esimerkin luonnosta, sillä metsään niitä syntyy itseltään. Tila tuntuu avoimelta silloin, kun taivaskerros on kattona ja vertikaalinen rajausta puuttuu. Luonnollisia aukeita tiloja ovat esimerkiksi avokalliot. Metsiin voi muodostua avoimia alueita myös ihmisen jäljiltä. Jos avoimen tilan mitta on enemmän kuin neljä puuston runkomittaa, ei avoin tila hahmotu enää metsän sisäisenä. Avoin tila on tällöin metsän ulkopuolella.

Elävät elementit ovat aina alttiita muutokselle. Myös olemassa olevat kasvustotilat voivat muuttua ajan saatossa. Ihmisten tallaus alueilla joissa ei ole valmiiksi luotuja kulkuväyliä, kuluttaa kasvillisuutta. Kasvillisuuden kulumisella ja väistymisellä on vaikutus kasvissyöjäeläimiin, jotka hankkivat ravintonsa maaperän pintakasvillisuudesta. Näitä eläimiä ovat esimerkiksi metsäkanalinnut ja piennisäkkäät. (Hemmi, 2005a, 54-56).

Kasvillisuuden väistyminen aiheuttaa maaperälle eroosiota, jota esiintyy erityisesti rinteillä joissa sademäärät ovat suuria. Tallauksen sietokyky on alhaisinta alueilla joissa on heikosti tallausta kestävä kasvillisuus. Myös maalajeista hiesu ja hiekka kestävät huonosti tallausta. Tallaus voi paljastaa avokallioita alueilla jossa ohut humuskerros kuluu kulkemisen seurauksena. Suokasvillisuus vaurioituu jo muutamasta jatkuva etenemisestä. Tallauksen muita vaikutuksia ovat maaperän tiivistyminen, huokostilan pienentyminen, kosteusolojen muutokset, maaperän ravinteiden muutokset, valo-olosuhteiden muutokset ja eliöstön kilpailuolosuhteiden muutokset. (Hemmi, 2005a, 54-56).

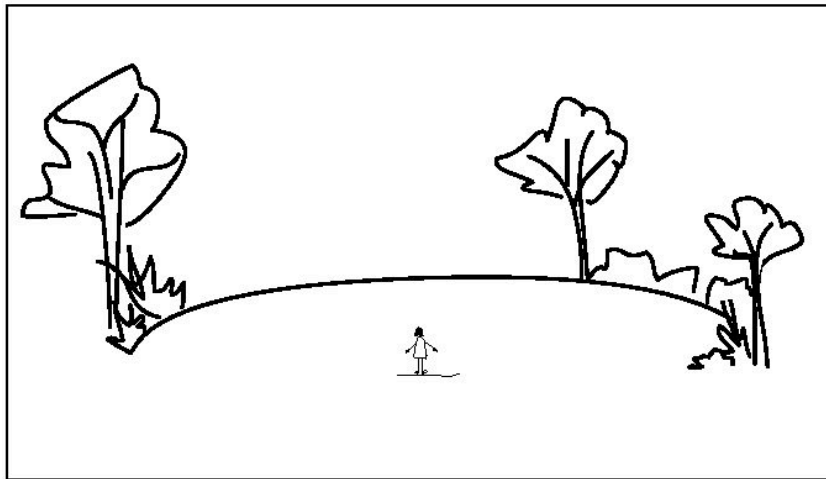
6.3.2 Tilakäsityksen soveltaminen Lepaan puistossa

Puiston tilakokemus on kuvattu piirroksina kuvissa 22-29.

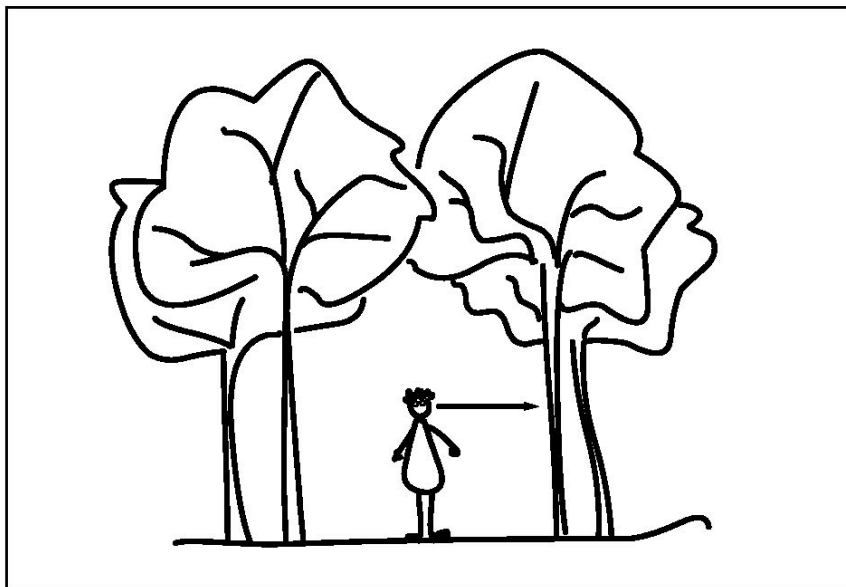
Kuva 22. Rantapuiston tila

Rantapuistossa (kuva 22.) tilaa rajaavat jalopuut ja pensaskerrasto. Latvusto sulkee ajoittain taivaan näkyvistä ja tilasta tulee suljettu latvuksen alainen tila. Jalopuiden paljaat rungot muodostavat väliverhon, jonka läpi näkee. Näkymän mitta on melko lyhyt.

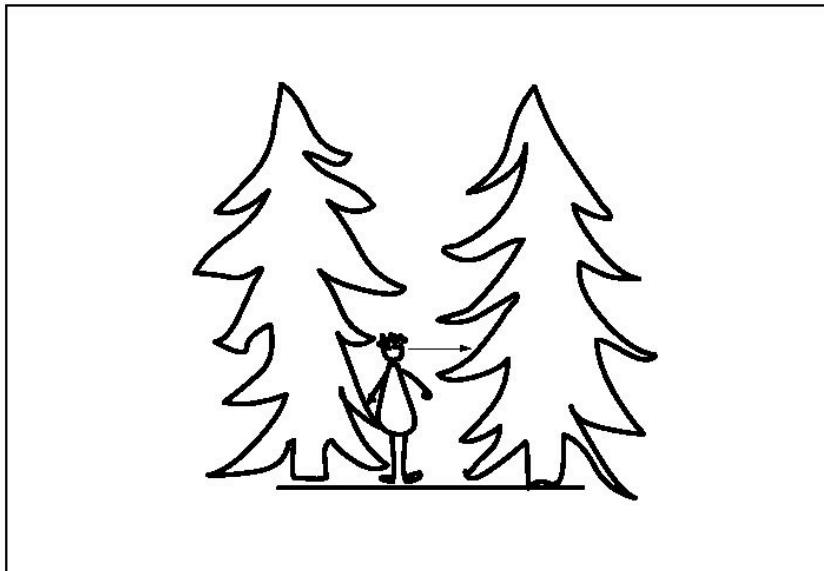
Kuva 23. Avoimen peltomaiseman vyöhykkeen tila

Avoimen peltomaiseman vyöhykkeessä (kuva 23.) tila on hyvin avoin ja näkymän mitta pitkä. Näkymä kantaa pitkälle peltojen yli ja pysähtyy kasvillisuuteen, jota peltojen reunalla kasvaa kerroksellisesti. Kasvillisuus peltojen reunalla muodostaa tyypillisesti laiteellisen reunan, joka nousee kerroksellisesti kasvien ollessa isompia ryhmän takaosassa.

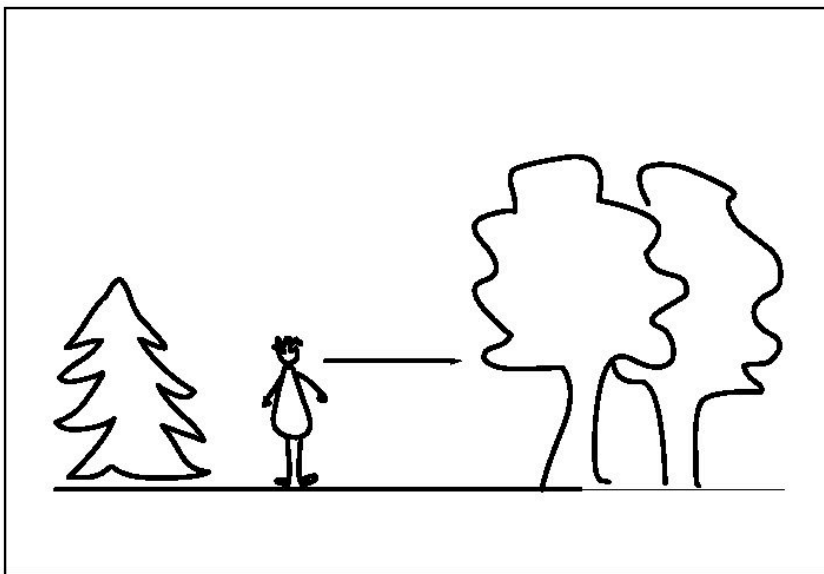
Kuva 24. Sisääntulometsän tila

Sisääntulometsässä (kuva 24.) näkymä on lyhyt ja se pysähtyy lehtipuiden runkoihin. Lehtipuumetsikkö sulkee näkymän täysin. Latvusto voi ajoittain sulkea tilan latvuksen alaiseksi tilaksi ja ajoittain näkymä yltää taivaskerrokseen asti.

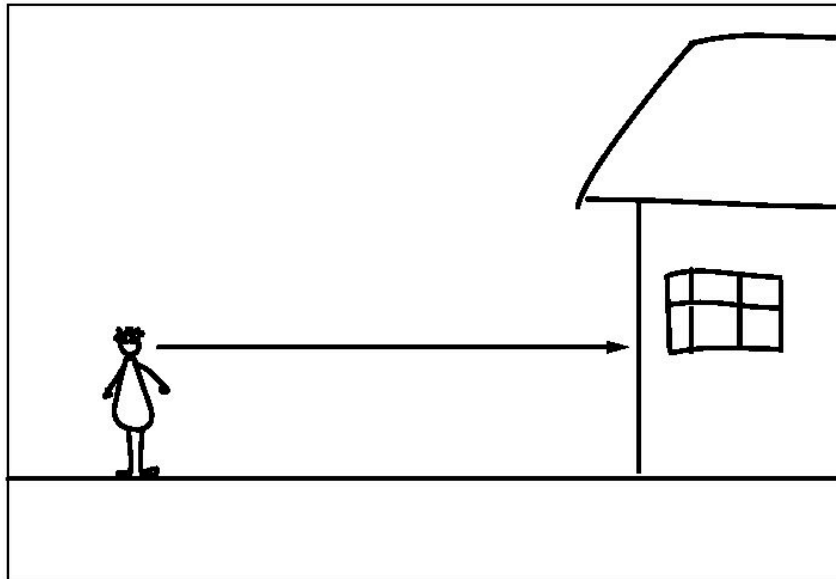
Kuva 25. Sulkeutuvan metsän tila

Sulkeutuvan metsän (kuva 25.) tila on nimensä mukaan sulkeutuva. Näkymä tässä tilassa on hyvin lyhyt. Suuret havut sulkevat näkymän alhaalta ylös ja puut muodostavat kulkijan vieressä jyrkän sauman. Tila on auki ylhäältä, josta näkee taivaskerrokseen asti.

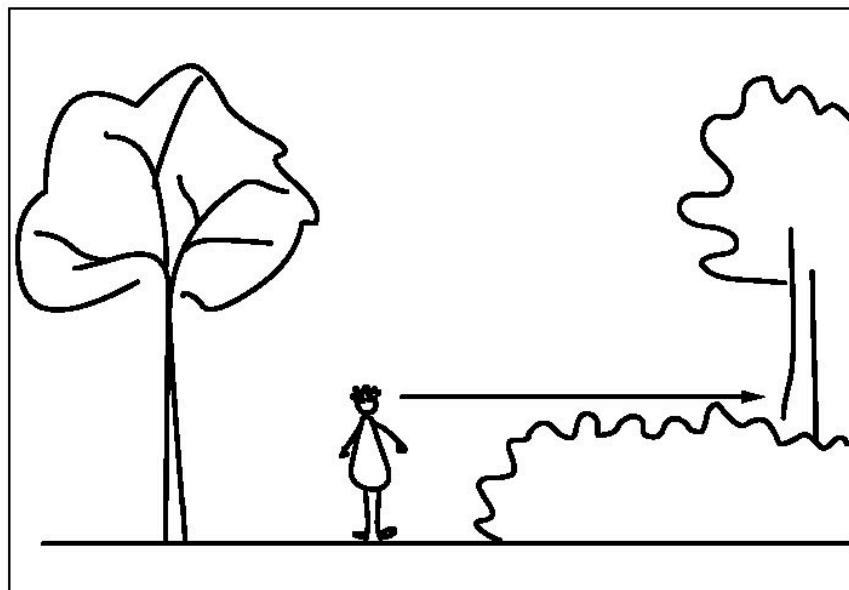
Kuva 26. Puiston sisäisten tuotantoalueiden tila

Puiston sisäisten tuotantoalueiden (kuva 26.) näkymä ja tila voi olla vaihteleva. Tilat ovat suhteellisen avaria ja näkymä kantaa yli marjapensaiden. Hedelmätarhassa näkymä siilautuu puiden muodostaman väliverhon läpi. Korkeampien hedelmäpuiden alle muodostuu ajoittain latvuksen alainen tila. Tuotantoalueet rajautuvat tyypillisesti kuusi- tai pensasaitaan, joka muodostaa jyrkän sauman.

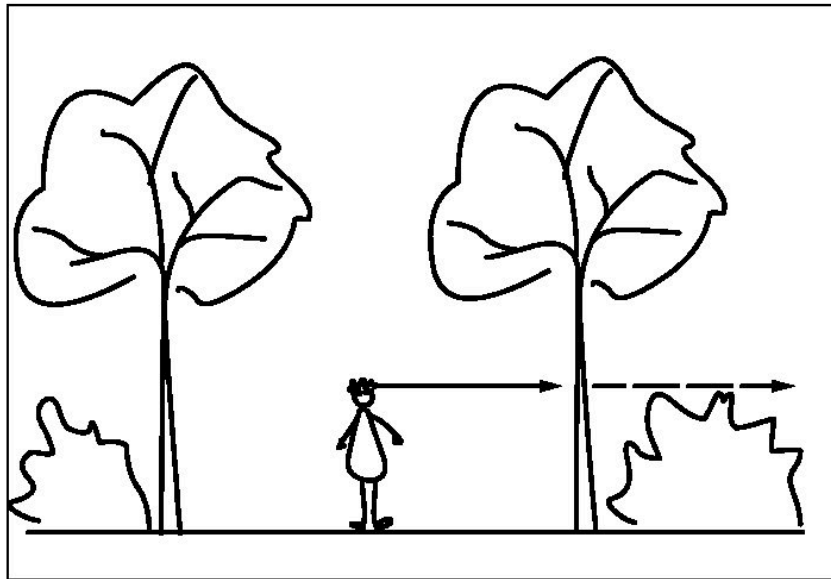
Kuva 27. Avoimien nurmialueiden tila

Avoimien nurmialueiden tila (kuva 27.) on avoin ja rajautuu jyrkkään saumaan, jonka muodostaa rakennus tai kuusiaita. Nurmialueet ovat yhtenäisiä ja suuria, jolloin näkymät ovat pitkiä vertikaalisesti ja horisontaalisesti.

Kuva 28. Puutarhamaisten alueiden tila.

Puutarhamaisilla alueilla (kuva 28.) näkymän pituus vaihtelee ja tila sulkeutuu ja aukeaa halutulla tavalla. Näkymä kantaa yli yhtenäisten pensasalueiden ja katse pysähtyy yksittäiseen puuhun tai puuryhmään. Ajoittain näkymä siilautuu puuryhmien runkojen läpi. Tila voi välillä olla latvuksenalainen, mutta useimmiten näkymä rajautuu ylhäältä taivaskerrokseen.

Kuva 29. Sydänpuiston tila

Sydänpuiston (kuva 29.) tila on puutarhamaisten alueiden tapaan vaihteleva. Sydänpuiston tunnusomaisin piirre on suuret lehtipuut ja puukujanteet. Ajoittain puukujanteet muodostavat latvuksen alaisia tiloja. Näkymä siilautuu puiden runkojen muodostaman väliveron läpi tai pysähtyy yksittäiseen puuhun näkymälinjan päässä. Tilat sulkeutuvat ja avautuvat harmitusti. Tila on intiimi, mutta ei ahdas.

6.4 Puiston pitkän ja lyhyen aikavälin toimenpiteet

Puiston hoitoon, suunnitteluun ja toteuttamiseen ohjattujen resurssien vuoksi puiston hoitotoimenpiteet on porrastettu kaksijakoisesti lyhyen ja pitkän välin hoitotoimenpiteisiin. Vaikka lyhyen välin hoitotoimenpiteet nostavat työn määrää hetkellisesti, tähtäävät ne hoitoluokkien alentamiseen. Alentunut hoitotaso vähentäisi oppilaiden ja henkilökunnan työmäärän tarvetta sekä madaltaisivat kustannuksia. Lyhyen ja pitkän aikavälin hoitotoimenpiteet on kuvattu taulukossa 3.

Taulukko 3. Lepaan puiston lyhyen ja pitkän aikavälin hoitotoimenpiteet.

	Lyhyen aikavälin hoitotoimenpiteet	Pitkän aikavälin hoitotoimenpiteet
A. Rantapuisto	<ul style="list-style-type: none"> - Poistetaan kivikon perennat. Ei uusia perenna-alueita. - Suositaan metsän pohjaan sopivia pensaslajeja. - Laaditaan tarkempi suunnitelma alueen hoitotason alentamiseen. - Avataan ja suljetaan näkymiä virralle harkitusti. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uusitaan huonokuntoiset puut. - Hoidetaan jalopuumetsänä.
B. Avoimen pelto- maiseman vyöhyke	-Harkittujen näkymien ja tilojen suunnittelu.	<ul style="list-style-type: none"> - Harkittujen näkyminen ja tilojen toteutus. - Maisemallisesti arvokkaat pellot otetaan osaksi sisääntuloa ja puistoa.
C. ”Sisääntulometsä”	<ul style="list-style-type: none"> - Raivataan sisääntulon heinittynyt alue. - Lampi raivataan auki ja muutetaan metsälammeksi. - Poistetaan huonokuntoiset saarnit ja istutetaan valittuja jalopuita metsiköksi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lampi täytetään ja poistetaan, jos se ei pysy kunnossa matalalla hoitotasolla. - Poistetaan pensaskerrastoa tasaisin välein.
D. Sulkeutuva metsä	-Poistetaan huonokuntoiset puut ja istutetaan uusia.	-Alue pidetään valitun ilmeen mukaisena ja sitä hoidetaan metsänä.
E. Puiston sisäiset tuotantoalueet	- Kuusiaitojen kunto tarkistetaan.	- Kuusiaidat uusitaan tarvittaessa.
F. Avoimet nurmi- alueet	- Rakennusten läheltä poistetaan tarpeettomat massaistutukset.	<ul style="list-style-type: none"> - Alueen rakennusten vierustat pidetään tyhjinä istutuksista. - Nurmialueet pidetään avoimina.
G. Puutarhamaiset alueet	<ul style="list-style-type: none"> -Suunnitellaan näkymälinjaukset ja otetaan ne huomioon istutuksia suunniteltaessa. - Luodaan jäsenneiltyjä tiloja massaistutuksilla. 	<ul style="list-style-type: none"> -Valitut näkymälinjaukset pidetään avoimena. -Madalletaan hoitoluokitusta luopumalla nurmikoista.
H. Sydänpuisto	<ul style="list-style-type: none"> -Näkymä kirkolle suunnitellaan ja toteutetaan. - Yksityisalueiden määrä tarkistetaan ja niille luodaan selkeät hoito-ohjeet ja säännöt siitä kuka hoitaa mitäkin. 	<ul style="list-style-type: none"> -Alueelle ei lisätä enempää asfalttia. - Ilmeessä säilyy kulttuurihistoriallinen arvo. - Vuokra-alueet noudattavat laadittuja sääntöjä ja ohjeita.

6.5 Puiston kasvillisuus

6.5.1 Taustaa - kasvien käyttö Suomessa eri vuosikymmeninä

1900-luvun alussa puutarhakulttuuri oli vasta aluillaan Suomessa. Edelläkävijöitä olivat kartanot ja pappilat. Puutarhat olivat hyvin hyötypainotteisia. 1900-luvun alusta löytyy mainintoja hyvin monipuolisista hyötytarhoista. (Koskimies & Knuuttila, 2007, 30, 46). Pensaista Koskimies mainitsee erilaiset ruusut, syreenipensaat, jasmiinit, lumimarjapensaat, orapihlajat, siperianhernepensaat ja angervot sekä puista koivun, pihlajan, kuusen ja lepän. Koristekasvien käyttö puistoissa oli jo melko monipuolisista. Koskimies kertoo esimerkin Patruunanmäen maisema- ja muotopuutarhasta, joissa kukkivat 1910-luvulla pionipensaat ja isot ornamenttimaiset ruusujen ja kesäkukkien kukkaistutukset. (Koskimies 2009, 88-89).

1900-luvun alkupuolella koivut olivat suosittuja puita puutarhoissa ja niitä istutettiin myös puistoihin. Koivukujanteet olivat tyypillinen näky arvokkaampaan pihapiiriin kuten pappilaan tai kartanoon. (Koskimies ym. 2007, 87-88). Puistoissa näkyi 1910-luvulla lehmuksia, raitoja, hopeasalvia, siperianlehtikuusia, vaahteroita ja piilipuita (Koskimies, 2009, 91).

1920-luvulla alkoi ilmestyä pieniä asumisrakennuksia, joissa piha asunon jatkeena oli arvossaan kesäaikaan. Pihapiireistä syntyi umpinaisia kun, asuinrakennukset sijoitettiin pitkittäin linjojen varteen ja talousrakennukset taka- ja sivurajoille. Avoimilta kohdin tontti rajattiin aidalla tai istutuksin. Hyötytarha ja kasvimaata oli pihan puutarhan tärkein osa. Pienen puutarhaan mahdutettiin omenapuu, viinimarjapensaat ja tikkerperit eli karviaiset. Kasvimaalta nostettiin perunoita ja juureksia. (Koskimies 2009, 148-149).

1930-luvulla alkoivat kukkivat kasvit yleistymään. Luonnonkasvien lisäksi oikeiden koristekasvien siemeniä ja juurakoita saatiin naapureilta tai kylän edistyneimmistä taloista, kuten pappiloista. 1930-luvulla kiersivät Martat kertomassa puutarhahoidosta. He puhuivat myös kukkien puolesta. Kukkapenkeissä kasvoi aluksi mitä satuttiin käsiin saamaan. Siementen kaupustelijoilta sai ostaa unikon, kehäkukan, malvan, resedan, hajuherneen, leimukukan ja samettikukan siemeniä. (Koskimies & Pelliccioni 2011, 8-9). 1930-luvulla kasvit saivat kasvaa vapaasti. Puistoissa vallitsi suosituimpana muotopuutarhaa muistuttava funktionaalinen, luonnonmukainen puutarha. Pinnoitteina puutarhoissa olivat liuskeet, sorapinta ja luonnolliset kukkaniityt. Vesi tuli osaksi puutarhaa ja valaistus otettiin ensimmäisen kerran käyttöön. (Nieminen 2013, 23).

Sodan jälkeiset vuodet tekivät puutarhahoidosta Suomessa pula-aikana hyvin viljelypainotteisen. Näinä vuosina suuri osa yksityisistä puutarhoista ja yleisistä puistoista muutettiin hyötykäyttöön. Sota vei menneeseen myös tyylisuuntien väliset ideologiat. Suomalainen puutarhakulttuuri palasi monella tapaa lähtöruutuun. (Nieminen 2013, 23-24).

1960-luvun rakennusten pihaille on tyypillistä, että pihat liukuvat kaduille ja puistoalueelle ilman selkeitä rajauksia ja siitä edelleen luontoon. Pihojen ja yleisten alueiden väleillä ei ollut silloin juurikaan aitoja. Liuskekivipinnat ja luonnonkivimuurit ovat ajan kuvalle tyypillisiä. Nurmikko oli 1960-luvulla tärkeä osa pihaa. Nurmikkoa kehystivät pensaat ja kukkivat kasvit. Kukkivat pensaat olivat myös suosittuja ja koristekasvien valikoima jo melko suuri. Tyypillisiä ajan kasveja olivat pihajasmike, tuoksuköynnöskuusama, erilaiset jaloangervot, kotkansiipisaniainen, kilpiangervot ja valeangervot. (Nieminen 2013, 26). Kansallismuseon 1960-luvulla tekemän kyselyn mukaan lehtosinilatva on akileijan rinnalla ollut yksi yleisimmistä perennoista (Koskimies ym. 2011, 39).

1970-luvun puutarhat ovat sokkeloisia ja suorakaiteen muotoisia. Puutarhat olivat tyypillisesti korkeiden pensasaitojen rajaamat. Talon eteen ilmestyivät suuret terassit. Niiden ympärillä olivat tavallisesti yhtenäiset massaistutukset. (Nieminen 2013, 26).

Tyypillisiä kasveja olivat tuhkapensaat, happomarjat ja erilaiset havukasvit ja ikivihreät kuten vuorimännyt, tuijat ja alppiruusut. Perennat olivat suurikokoisia ja reheviä kuten herttavuorenkilpi, nauhukset, syysleimut, piiskut, tatarit, ruttojuuri ja koristeraparperi. 1970-luvun portaat ja muurit olivat usein rakennettu pölleistä. Hyötykasvien käyttö tuli uudestaan muotiin ja lisääntyi. (Nieminen 2013, 26).

1980-luvulla puutarhojen polut noudattivat usein rakennuksen muotoja. Betonikivien käyttö lisääntyi ja niiden valikoima monipuolistui. Värilliset kuviot kivetyksissä olivat yleinen näky. Betoni yleistyi myös muurikivien puolella. Suurten terassien takia tingittiin myös nurmitilasta ja monesti terassin lisäksi oli nurmikon sijaan vain kasveja. Kasvivalikoima kasvoi erityisesti pienten havujen ja lehtiperennojen osalta. Muodikkaat istutusalueet olivat monilajisia. Hyötytarhan puolella kiinnostus yrttejä kohtaan oli voimakasta. Aidat muuttuivat vapaasti kasvaviksi aidanteiksi ja ne saattoivat olla myös monilajisia. Puissa ja pensaissa suosittiin kirjava- ja tummalehtisiä puita. Perennat muodostivat yhden lajin laajoja matoja. Myös koristeheiniä alkoi ilmestyä puutarhoihin ja istutusalueet alettiin kattaa kuorikatteella. (Nieminen 2013, 27).

1990-luvulla puutarhoihin tulivat pyöreät ja kaartuvat muodot. Värikkäiden betonikivien rinnalla nähtiin koristekiviä. Vaikutteita virtasi maailmalta aiempaa nopeammin. Valaistus alettiin ottaa paremmin huomioon puutarhoissa ja puistoissa. Myös teolliset patsaat ja vesialtaat yleistyivät. 1990-lukua leimasivat pergoloiden, huvimajojen ja kesäkeittiöiden yleistyminen. Nurmikosta saatettiin luopua kokonaan tai se oli suhteessa tontin kokoon pienemmässä roolissa. Nurmikon tilalle oli tyypillistä laittaa maanpeitekasveja. Istutusalueet olivat koristeellisia ja monilajisia, tavoitteena koko kesän jatkuva kukinta. Perennojen sekaan istutettiin pieniä puita tai havuja. Suurten puiden käyttö puutarhoissa väheni. 1990-luvulla muotia olivat erilaiset ruokkuistutukset ja koristeheinät. (Nieminen 2013, 27-28).

2000-luvun puutarhoilla on usein teema ja yhtenäinen tyyli jota koko puutarha noudattaa. Puutarhat ovat jopa sisustuksellisia, reheviä ja houkuttelevia. Ulkomaiset trendit liikkuvat nopeasti ja eurooppalaisten pintamateriaalien ja pihakivien saatavuus on helppoa. Betonikivien ilme on muuttunut enemmän luonnonkiven pintaa jäljitteleväksi ja myös luonnonkivien käyttö on lisääntynyt puutarhoissa. Muurikiviä käytetään runsaasti ja pihakivien tapaan niiden valikoima on laaja. Kasvillisuudessa arvostetaan enemmän luonnonkasvillisuutta aiempaa enemmän. Puutarhoihin käytetään koko ajan enemmän rahaa ja valmiista halutaan nauttia mahdollisimman pian. Taimet ostetaan isokokoisina ja nurmimattojen ja kunnan käyttö on lisääntynyt paljon. Myös eksoottisempia lajeja on tarjolla ja niitä kokeillaan rohkeasti. Ilmaston lämpeneminen on tehnyt varsinkin eteläisen Suomen oloista suotuisimmat monelle uudelle kasville. (Nieminen 2013, 29).

6.5.2 Kasvillisuuden ja materiaalien soveltaminen Lepaan puistossa

Puiston osia leimaavat kasvillisuus- ja materiaalivalinnat. Näitä valintoja on haluttu painottaa myös sen takia, että puiston osissa pysyy valittu ilme. Alla olevassa taulukossa on avattu minkälaisia valintoja kussakin puiston osassa voi tehdä. Taulukko 4. on tarkoitettu myös työvälineeksi henkilökunnalle, joka saa ja joutuu tehdä nopeita valintoja ja päätöksiä puistoon istutettavista kasveista ja materiaaleista joita oppimistilanteissa käytetään. Puiston kasvit ja materiaalit on kuvattu taulukossa 4.

Taulukko 4. Lepaan puiston kasvillisuus ja materiaalit.

	Kasvillisuus	Materiaalit
A. Rantapuisto	<ul style="list-style-type: none"> - Jalopuita. - Jalopuiden alla sopivia pensaita massaistutuksina tai metsänpohja. - Ei perennoja tai nurmikkoa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Luonnonkiveä. - Kulkuväylät tehdään läpäisevinä pintoina kuten kivituhkasta tai sorasta. - Lisäksi voi olla pienempiä metsänpohjaisia polkuja. - Ei asfalttia.
B. Avoimen peltomaisen vyöhyke	<ul style="list-style-type: none"> -Puu ja pensasistutuksia, jotka sopivat valittuun ilmeeseen. Kasveilla on tarkoitus luoda suunniteltuja tiloja ja näkymiä. - Puuryhmät ovat pääosin lehtipuita, mutta joukossa voi olla myös havupuuryhmiä. -Puiden alla joko metsänpohja tai puiden alle sopivia pensaita. - Puiden alla tulee käyttää nurmikkoa hyvin harkitusti ja mieluiten ei ollenkaan. - Ei perennoja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Isot kulkuväylät asfalttipäällysteisiä. - Pienemmät kulkuväylät kivituhkapäällysteisiä.

Lepaan puiston kehittämiskonsepti

C. ”Sisääntulometsä”	<ul style="list-style-type: none"> - Suomalaisia metsäpuita ja metsänpohjaa. - Lehtipuuvaltainen. - Nuorten lehtipuiden alla pensaskerros. Latvuskerroksen kasvaessa alla oleva pensaskerros väistyy. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ohi kulkevat isommat kulkuväylät asfalttipäällysteisiä. - Metsän sisällä ainoastaan kivituhkapäällysteisiä tai metsänpohjaisia kulkuväyliä ja polkuja. - Ei varsinaisia rakenteita kovista rakenteista.
D. Sulkeutuva metsä	<ul style="list-style-type: none"> -Havupuuvaltainen ja havujen alle sopiva metsänpohja. -Metsään ei istuteta lehtipuita, pensaita tai perennoja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kulkuväylinä polkuja metsässä. - Ei rakennettua ympäristöä ja kovia materiaaleja.
E. Puiston sisäiset tuotantoalueet	<ul style="list-style-type: none"> - Hedelmäpuita ja kasvimaita. - Alueet rajautuvat kuusi- tai pensasaitoihin, jotka uusitaan tarvittaessa. - Alueelle ei lisätä massaistutuksia tai koristekasveja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Suositaan läpäisevillä pinnoitteilla tehtyjä kulkuväyliä ja tarvittaessa asfalttia. - Parkkipaikat asfalttia. - Tuotantorakennuksien yhteydessä voi käyttää betoni- tai luonnonkivikiveystä.
F. Avoimet nurmi-alueet	<ul style="list-style-type: none"> - Pääosin isoja nurmialueita. - Vain muutamia harkittuja puu- tai pensasryhmiä sekä ryhmäkasviryhmä. - Alueelle ei saa perustaa uusia puuryhmiä, massaistutuksia tai perennaryhmiä. - Alueiden reunalla olevat kuusi- ja pensasaidat säilytetään ja uusitaan tarvittaessa. 	<ul style="list-style-type: none"> -Kulkuväylissä suositaan kivituhkapäällysteitä. Harkiten asfalttipäällysteitä. - Luonnon- tai betonikivikiveyksiä ja muureja.
G. Puutarhamaiset alueet	<ul style="list-style-type: none"> -Paljon massaistutuksia, perennaryhmiä ja puita. Kasvillisuus muodostaa yhdessä moni kerroksellisen vaikutelman. - Kasviryhmiä on melko lähekkäin, mikä tekee näkymästä lyhyen. - Kasvillisuus on pääasiassa puutarhakasvillisuutta. - Yksityisalueet rajataan pensasaidoilla, jotka pitää olla leikattuja. - Nurmialueet ovat pienempiä yhteisiä alueita, kohdissa joihin halutaan jättää tilantuntua. - Kasvillisuuden lomaan ei perusteta nurmikkoa aluskasvillisuudeksi →Epämääräiset ja hajanaiset nurmi-alueet korvataan massaistutuksilla. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ei lisää asfaltoituja kulkuväyliä. - Asfalttia voidaan käyttää ainoastaan erillisen suunnitelman mukaan esimerkiksi uusissa paikoitusalueissa. - Luonnon- tai betonikivikiveyksiä ja muureja. - Puiston vanhassa osassa suositaan ensisijaisesti luonnonkiveä materiaalina. - Ei puuaitoja.

H. Sydänpuisto	<ul style="list-style-type: none">- Vanhan puiston kasvillisuutta kuten vanhoja puistopuita, pensaita ja perenna- sekä ryhmäkasvi-istutuksia.- Kasviryhvät voivat olla näyttäviä ja vaativia ylläpidon suhteen.- Kasvillisuus tulee olla tarkkaan suunniteltua ja uutta lisätään harkiten. Uudella kasvillisuudella korvataan pääosin vanhoja kuolleita kasveja.	<ul style="list-style-type: none">--Ei lisää asfaltoituja kulkuväyliä. Kulkuväylissä ja parkkipaikoilla suositaan esim. sauvakivi-kiveystä tai kivituhkaa.-Ei puuaitoja.
----------------	--	--

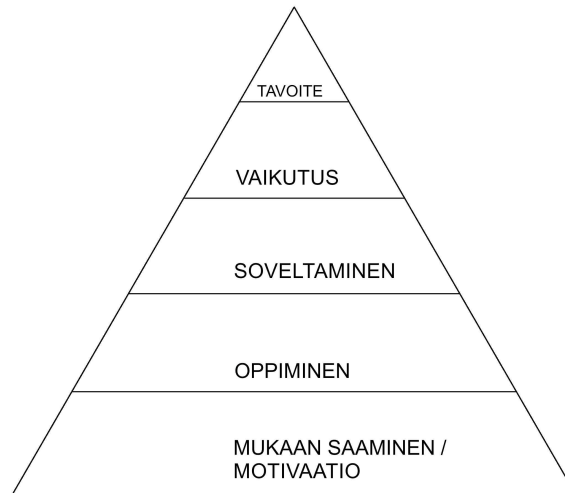
Lepaan puisto sisältää paljon eri aikakausilla rakennettuja rakennuksia ja puiston osia. Kasvivalinnoissa suositellaan käyttämään rakennuksen yhteydessä sen aikakauden tyylin mukaisia kasvivalintoja. Kahden eri aikakauden edustaminen rakennusten väliin voi suunnitella liukumia aikakaudelta toiselta. Esimerkiksi Maratan ja Kivitalon väliin voisi perustaa istutusalueen joka liukuu 50-luvulta 60-luvulle.

6.6 Kehittämiskonseptin jalkauttaminen

Lepaan puiston kehittämiskonseptin jalkautussuunnitelma on osa kehityskonseptin osallistamista. Osallistaminen muodostuu kahdesta osasta: määrittelyvaiheesta ja jalkautumisvaiheesta. Ensimmäinen osa on kehityskonseptin rakentumisvaihe, johon kuuluu myös osallistamis- ja kommentointitilaisuudet. Toiseen vaiheeseen kuuluu suunnitelma kehittämiskonseptin jalkauttamisesta vakituiseksi työkaluksi. (Haastattelu 27.1.2014).

Osallistamista konseptin määrittelyyn tehdään jalkautumisen mahdollistamisen ja laadukkaan sisällön varmistamisen takia. Osallistamista hyödynnetään myös yhteisymmärryksen lisäämiseksi ja sidosryhmien sitouttamiseksi. Hyvä sisältö tuotetaan nostamalla esiin parhaat käytännöt sekä hyödyntämällä asiantuntijoiden tietämystä. (Haastattelu 27.1.2014). Lepaan puiston kehittämiskonseptin suunnittelussa osallistaminen tehtiin hyvin laajasti sitouttamisen näkökulmasta, jotta työ alkaisi jalkautua mahdollisimman hyvin jo määrittelyvaiheesta lähtien. Pelkän hyvän sisällön tuottaminen olisi onnistunut haastattelemalla tärkeimpiä asiantuntijoita.

Otso Jukarainen (2014) soveltaa Jack Phillipsin (Certification in the ROI Methodology 2009) ROI metodia kuvion 12. mukaisesti. Jalkauttaminen tapahtuu edeten portaan alimmalta portaalta ylimmälle. Jokainen porraskorkeus on tavoite toimenpiteille joita jalkauttamisessa tehdään. Portailla vaaditut toimenpiteet on helpompi määritellä, kun portaiden tavoitteet on avattu taustakohtaisesti.

Kuvio 12. Kehittämiskonseptin vaiheet (Haastattelu 2014).

Jalkauttamisen ensimmäisessä vaiheessa pyritään saamaan henkilökunta motivoitumaan kohti kehittämiskonseptin hyödyntämisen tavoitetta. Seuraavalle portaalle siirtyminen vaatii yhteistä ymmärrystä siitä, että puistolle halutaan ja tarvitaan puiston kehittymistä ohjaava konsepti. Tämä vaatii esimerkiksi muutosvastarinnan käsittelyä ja substanssiosaamisen kunnioitusta ja hyödyntämistä. Osallistaminen on osa jalkauttamisen ensimmäistä porrasta. (Haastattelu 27.1.2014).

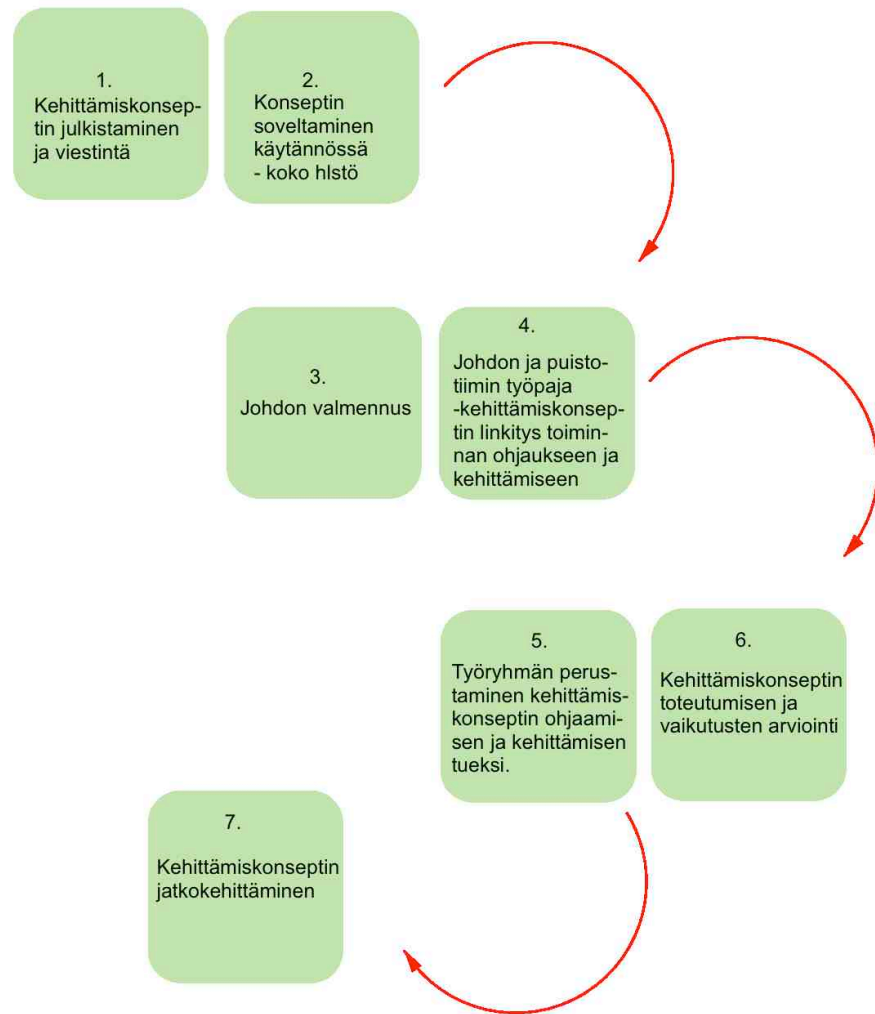
Jotta jalkautuminen voi tapahtua, täytyy henkilökunnan oppia mitä kehittämiskonsepti tarkoittaa ja miten sitä käytetään. Tähän vaikuttaa myös ymmärryksen lisääminen puiston eri osien tärkeydestä, yksilöllisistä piirteistä ja maisemallisista arvoista. (Haastattelu 27.1.2014).

Jalkauttamisen kolmannella portaalla henkilökunnalle avautuu yksilötasolla kehittämiskonseptin vaikutus omaan työhön, sekä se miten konseptia sovelletaan erilaisiin työtehtäviin. (Haastattelu 27.1.2014).

Jalkauttamistoimenpiteiden haluttu vaikutus näkyy käytännössä, kun kehittämiskonsepti ohjaa Lepaan puiston, HAMK:n ja HAMIn henkilökunnan toimintaa Lepaan puiston käytössä.

Tavoite jalkauttamisen suhteen on toteutunut, kun puisto kehittyy kehittämiskonseptin mukaisesti. (Haastattelu 27.1.2014).

Jalkauttaminen tapahtuu kuvio 17. mukaisesti.

Kuvio 13. Lepaan puiston kehittämiskonseptin jalkauttaminen.

Kehittämiskonsepti tulee jakaa johdon taholta henkilöstölle ja siihen tulee kehottaa tutustumaan ennen yhteistä tapaamista konseptin opetteluvaiheen osalta. Henkilöstön sitoutumisen ja motivoimisen kannalta, tulisi johdon osoittaa olevansa sitoutuneita kehittämiskonseptiin.

Koko henkilöstön tulee tietää miten kehittämiskonseptia sovelletaan omassa työssä ja mitä se tulee kokonaisuudessa tarkoittamaan työnkuvan kannalta. Nämä soveltamiskeskustelut tulisi käydä lyhyinä kehityskeskusteluina.

Vaihe 2. ja 3. ovat hyvin lähekkäin. Johdon valmentaminen ja koko henkilöstön sopeuttaminen voivat olla samoihin aikoihin tai johdon valmentaminen jopa ennen. Johdon valmentaminen tulee tehdä erikseen, koska johdolla on vastuussa muutosvastarinnan purkamisesta ja sitouttamisesta.

Johdolle ja puistotiimille järjestetään oma työpaja, jossa mietitään kehittämiskonseptin linkittämistä toiminnanohjaukseen, työtapoihin ja puiston kehittämiseen.

Suositan erillisen työryhmän perustamista kehittämiskonseptin ohjaamisen ja jatkokehittämisen tueksi. Työryhmässä on hyvä olla mukana joku johtotason henkilöistä. Ryhmän tulee olla eri kuin puistotiimi, jotta kehittämiskonseptiin vaikuttaa ja sitä kehittää puistotiimin lisäksi myös toinen ryhmä. Henkilöt voivat olla osittain samoja molemmissa ryhmissä.

Kehittämiskonseptin jalkautumisen seurannan kannalta tulee tehdä seuranta, jonka voi toteuttaa esimerkiksi verkkopohjaisena kyselynä puolen vuoden tai vuoden päästä kehittämiskonseptin jalkauttamisesta. Tulokset tulee käsitellä ja esitellä henkilökunnan palaverissa. Palautteen perusteella voidaan kehittää kehittämiskonseptia ja tehdä myös nopeita viilauksia ja parannuksia konseptiin.

Suositan myös kehittämiskonseptin päivittämistä jatkossa, jotta se mukautuu puiston muuttuviin tarpeisiin ja resursseihin. Jatkokehitys on tarpeellista myös siksi, että konseptista tulee pysyvä työkalu puistolle.

7 POHDINTA JA KEHITYSEHDOTUKSET

Puiston kehittämiskonsepti on toimiva työkalu perinteisen yleissuunnitelman rinnalla tai jopa sen korvaajana. Yleissuunnitelmaan verrattuna kehittämiskonsepti on enemmän toimintaa ja toimenpiteitä ohjaava työkalu. Se antaa liikkumavaraa yksilötyöskentelylle ja kunnioittaa useamman asiantuntijan substanssiosaamista. Konseptin taustaselvitykseksi tehdyn perusteellisen historiaselvityksen ja puiston inventoinnin avulla puiston henkilökunta saa hyvän kokonaiskuvan hallittavista viheralueista ja alueen arvo-
taustasta.

Lepaan puistossa on jo pitkään eletty vaihetta, jossa henkilökunnan erilaiset motivaatiot ja arvolataukset saavat aikaan ristiin meneviä ratkaisuja puiston kehittämisen osalta. Henkilökunnalla ei ole ollut yhteisiä raameja toiminnan suunnasta, suunnittelusta ja resurssienohjaamisesta. Erityisesti yksittäisten viheralueiden osalta henkilökunnalla on ollut mahdollista tehdä ainakin osittain itsenäisiä päätöksiä. Hoitoa on ohjannut hoitoluokkiin perustuva jako.

Opinnäytetyön materiaalin perusteella tilaajan on helpompi hahmottaa puiston nykytila ja puistossa tapahtunut, eri aikakausien kerroksellinen rakentaminen. Viheralueiden suunnittelu, hoito ja resurssien kohdentaminen on helpompaa ja hallitumpaa ajantasaisen inventoinnin ja karttamateriaalin perusteella. Nykytilan kartoituksen ja tavoitetilan määrittelyn ansiosta tilaajan on helpompi laatia budjetit ja kohdistaa resursseja puiston kehittämisessä ja mahdollisessa saneerausessa. Tavoitetilan saavuttamiseksi tilaaja voi hyödyntää määriteltyjä lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpidesuunnitelmia.

Puiston kehittämiskonsepti on täysin uudenlainen lähestymistapa puiston hallintaan ja suunnitteluun. Kehittämiskonseptin teko on osallistamisen kannalta aikaa vievä ja aikatauluja venyttävä, mutta muuten työtapa on kustannustehokas. Myös tämän tyyppiseen työhön tehtävä inventointi on nopeampi kuin mittatarkka inventointi.

Kehittämiskonseptin etuna on sen monialainen analysointi ja työstäminen. Työssä otetaan huomioon alueen historia ja arvot, nykytilan analysointi ja sidosryhmien mielikuvat alueesta sekä kommentointi luonnoksesta. Huolellinen seuranta jalkautumisvaiheessa mahdollistaa myös nopeatkin korjaukset kehittämiskonseptin osiin ja toimivuuteen.

Osallistamisessa ilmenneet kommentit olivat osaltaan ristiriidassa, mikä jättää vastuun työn tekijälle koskien kipupisteitä. Tässä työssä niitä olivat erityisesti kivikon ja viinitilan pihan kohtalo. Tein päätöksen, asiantuntijoiden tukemana, koskien viinitilan sisäpihaa sisällyttää sen Sydänpuistoon. Kivikon osalta tein päätöksen antaa kivikon kuulua Rantapuistoon. Perustelen päätöstä sillä, että kivikkoon tulisi istuttaa siihen luontaisemmin sopivia kasveja. Lisäksi alueen hoitoluokkaa pitäisi saada alennettua tuntuvasti vähentyneiden resurssien myötä. Suosittelen että kivikko säilytetään niin, että se saa uuden ilmeen, jossa kuitenkin näkyy kivikon historia ja sen arvokkuus.

Nykyiset kivikon kasvit suosittelen siirrettäväksi esimerkiksi puiston puutarhamaisille alueille. Perennoiden määrä on jatkossakin tärkeä osa Lepaan puiston oppimisympäristössä. Suosittelen että perennoiden sijoituspaikassa kuullaan erityisesti kasvintuntemusta opettavia opettajia.

Kehittämiskonseptin jalkauttamista varten on laadittu tilaajalle jalkauttamissuunnitelma. Jalkauttamisessa on ollut merkittävänä osana projektin eri vaiheissa tehty osallistaminen, jossa on otettu huomioon opiskelijoiden ja opettajien mielipiteet Lepaan puistosta. Molemmilla ryhmillä on ollut mahdollisuus kommentoida kehittämiskonseptin luonnosta. Valmiissa kehittämiskonseptissa on pyritty huomioida mielipiteitä, toiveita, arvoja ja kritiikkiä sekä kunnioittaa ja hyödyntää asiantuntijoiden osaamista.

Tämän opinnäytetyön tulokset osoittivat osallistamisen sidosryhmien mielipiteitä puiston hyvistä ja huonoista alueista. Työn avulla kyettiin päivittämään tieto mielikuvista Lepaan puiston sisäänkäynnistä ja maamerkeistä. Opiskelijat piirsivät kartalle myös alueita joissa ovat saaneet opetusta ja paikkoja jotka ovat hyviä oman oppimisen alueita. Pelkästään osallistamisessa tulleiden mielipiteiden avulla henkilökunnalla on mahdollisuus kehittää opetusta ja selkiyttää puiston ilmettä.

Osallistaminen on nykypäivänä yhä tärkeämmässä roolissa suunniteltaessa, kehitettäessä, hoidettaessa ja rakentaessa isompia viheralueita, kuten puistoja, talonyhtiöiden pihvoja tai julkisia alueita. Osallistaminen on osa suunnitelman jalkauttamisen alkuvaiheita, mutta sillä on tärkeä rooli myös tiedon ja mielipiteiden keräämisessä. Sen avulla on mahdollista vaihtaa ja yhdistää asiantuntijuutta molemmin puolin. Jatkuva tiedottaminen projektin kaikissa vaiheissa lisää sitoutuneisuutta, selkiyttää tiedonkulkua ja lisää vuorovaikutusta. Sidosryhmien tiedottamisen ja vaikutusmahdollisuuksien myötä on mahdollisuus vähentää muutosvastarintaa, lisätä avoimuutta ja vaikutusmahdollisuutta.

Inventoinnissa tehdään usein mittatarkkoja selvityksiä, jossa myös yksittäinen kasvillisuus on huomioitu. Kehittämiskonseptin pohjalle soveltuvasmpi inventointi oli kytketty historiaselvitykseen. Sen tarkoituksena oli kerätä nykytieto näkymistä, kasvillisuusrajoista ja tiloista joita rakennukset ja kasvillisuus yhdessä muodostavat. Inventoinnissa arvioitiin myös alueiden toimivuutta nykyisessä muodossaan sekä niiden hoidon tarvetta. Inventointivaiheen pohjalta arvioitiin mahdollisia uusia näkymiä ja tiloja sekä keinoja madaltaa hoitoluokituksia suurimmalla osalla alueista.

Tärkeimpiä tavoitteita tässä työssä oli työn tulosten hyödynnettävyys ja jalkautuminen tulevaisuudessa. Toiminnallisen produktin myötä osa tavoitteessa on saavutettu, koska kehittämiskonseptin ensimmäinen versio on valmis ja jalkauttaminen aloitettu osallistamisvaiheessa.

Kehittämiskonseptin lopullinen jalkautuminen vaatisi konseptin huolellisen jalkauttamisen suunnitelman mukaan. Käytännössä tämä tarkoittaisi johdon sitoutumista kehittämiskonseptiin ja erillistä johtoryhmän kouluttamista konseptin sisällön ja jalkauttamisen osalta.

Jalkauttamista tulisi ohjata henkilön joka on perillä työn sisällöstä ja kykenee opettamaan kehittämiskonseptin sisällön henkilökunnalle. Projektin johtajan tulisi kyetä myös käymään kehityskeskustelut henkilökunnan kanssa siitä, miten työtä sovelletaan jokaisen henkilökunnan jäsenen omassa työssä.

Kehittämiskonseptin kannalta olisi tärkeää perustaa erillinen työryhmä, joka hyväksyy puistoon tehtävät yleissuunnitelmat ja vastaa kehittämiskonseptin ohjaamisesta sekä siihen tehtävistä muutoksista. Työryhmän vastuulla olisi myös kehittämiskonseptin jalkauttamisen seuranta. Seuranta ja kehittämiskonseptin muutokset voisivat olla myös opinnäytetyön aihe.

LÄHTEET

- Aartolahti, T. 1982. Suomen luonnonmaisemien kehitys. Terra 94:1.
- Axelsson-Lingren, C. 1990. Uppleva skillnader mellan skogbestånd. Rekreations- och planeringsaspekter. Sveriges Lantbruksuniversitetet, institutionen för landskapsplanering. Stadt&Land nro 87.
- Bell, S. 2008. Elements of visual design in the landscape second edition. Abingdon: Lontoo & New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Bell, S., Herlin, I. & Stiles, R. Toim. 2012. Exploring the Boundaries of Landscape Architecture. New York: Routledge.
- Collan, O., Haapanen & A., Salmenlinna, S.S. 1935. Lepaan puutarhaopisto 1910-1935. Porvoo: Werner Söderströmin osakeyhtiön kirja- ja syväpaino.
- Deen, C. 2001. Form and Fabric in landscape architecture. A visua introduction. New York: Spon Press.
- Hautamäki, R. 2000. Portti puutarhaan, historiallisten puutarhojen inventointiopas. Helsinki: Edita Oy.
- Hemmi, J. 2005. Matkailu, ympäristö, luonto osa 1. Jyväskylä: Gummerus.
- Hemmi, J. 2005. Matkailu, ympäristö, luonto osa 2. Jyväskylä: Gummerus.
- Hänninen, K. & Kaila, T. (toim.) 2010. Sata vuotta puutarhaopetusta Lepaalla. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu
- Sinisalo, A. & Häyren, M. (toim.) 1997. Puutarhataiteen historian perusteet. Viherympäristöliiton julkaisu 6 / 1997 Espoo: Viherympäristöliitto.
- Ignatius, G. Lepaan puutarhaopiston vuosikertomus. 1910-1920.
- Jalkanen, R., Kajaste, T., Kauppinen, T., Pakkala, P. & Rosengren, C. Asuinaluesuunnittelu. 1997. Tampere: Rakennustieto Oy.
- Jutikkala, E. & Nikander, G. 1945. Suomen kartanot ja suurtilat. Helsinki: Kustannusyhtiö Kivi.
- Komulainen, M. 2012. Metsä maisemassa – suunnittelu ja hoito. Hämeenlinna: Tekijä ja Metsäkustannus Oy.
- Koskimies, T. & Pelliccioni, S. 2011. Kaunokainen ja ilopisara. Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa / Kirjapaja.
- Koskimies, T. 2009. Patruunan puutarha ja työmiehen kessupenkki. Helsinki: Kustannus Oy Arkki.

Koskimies, T. & Knuutila, M. 2007. Pappilan puutarhassa. Helsinki: Kustannus Oy Arkki.

Laurila, E. 1995. Puutarhatalouden viisi kehityksen vuosikymmentä. Puutarhaliiton julkaisuja.

Mander, Ü, Palang, H & Ihse, M. 2001. Development of European Landscapes, pdf-tiedosto. Viitattu 28.1.2014. [http://people.su.se/~ihse/Linked%20documents/ Development%20of%20European%20Landscapes.pdf](http://people.su.se/~ihse/Linked%20documents/Development%20of%20European%20Landscapes.pdf)

Maisema-aluetyöryhmän mietintö 66/1992. 1993. Maisemanhoito maisema-aluetyöryhmän mietintö osa 1. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Maisema-aluetyöryhmän mietintö 66/1992. 1993. Arvokkaat maisema-alueet maisema-aluetyöryhmän mietintö osa 1. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Meeus, J.H.A. 1995. Pan-European landscapes. Landscape and Urban planning. Vol 31. (1-3), 57-79. Pdf-tiedosto. Viitattu 25.9.2013. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0169204694010368>

Ojanen, E. 2002. Tyrvännön historia. Hattula: Tyrväntö-seura.

Oxford dictionary of Business. 1996. New York: Market House Books Ltd.

Pankakoski, A. 1960. Teoksessa Lepaan puutarhaoppilaitos 1910-1960. Historiikki. Valkeakoski.

Poropuhdas, L. 1987. Kulttuurimatkakohteita Hämeessä. Hämeenlinna: Hämeen läänin taidetoimikunnan julkaisu.

Putkonen, L. & Ivars, M. 2003. Kyliä ja kortteleita, Hämeenlinnan ja Hattulan rakennuskulttuuriselvitys. Hämeenlinna: Karisto.

Rautamäki, M. 1989. Maisema rakentamisen perustana. Helsinki: valtion painatuskeskus.

Rihtiniemi, A. 1995. Taajamametsän kasvustotilat ja metsätyypit. Vammala: Helsingin yliopiston Metsäelologian laitoksen Julkaisuja 13.

Tapper, A. 2009. Leif Simberg Lepaan puiston suunnittelijana. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Vaasvainio, T. 2005. Lepaan puiston dokumentointi. Hämeen ammattikorkeakoulu. Tieto- ja mediatekniikkaan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Valmunen, H. 2007. Lepaan puiston historiaselvitys. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Viitala, M. 2008. Viheralueiden yleinen hoitoluokitus ja hoitosuunnitelma. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maisemasuunnittelun koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

AIKAKAUSLEHDET

Keisteri, T.1990. Kulttuurimaiseman muutos. Terra 102(4), 294-302.

HENKILÖKOHTAISET TIEDONANNOT

Jukarainen, O. 2014. Myyntijohtaja, konsultti. Juuriharja Consulting Group. Haastattelu 27.1.2014.

Laurila, E. 2007. Hanna Valmusen haastattelu 2.3.2007.

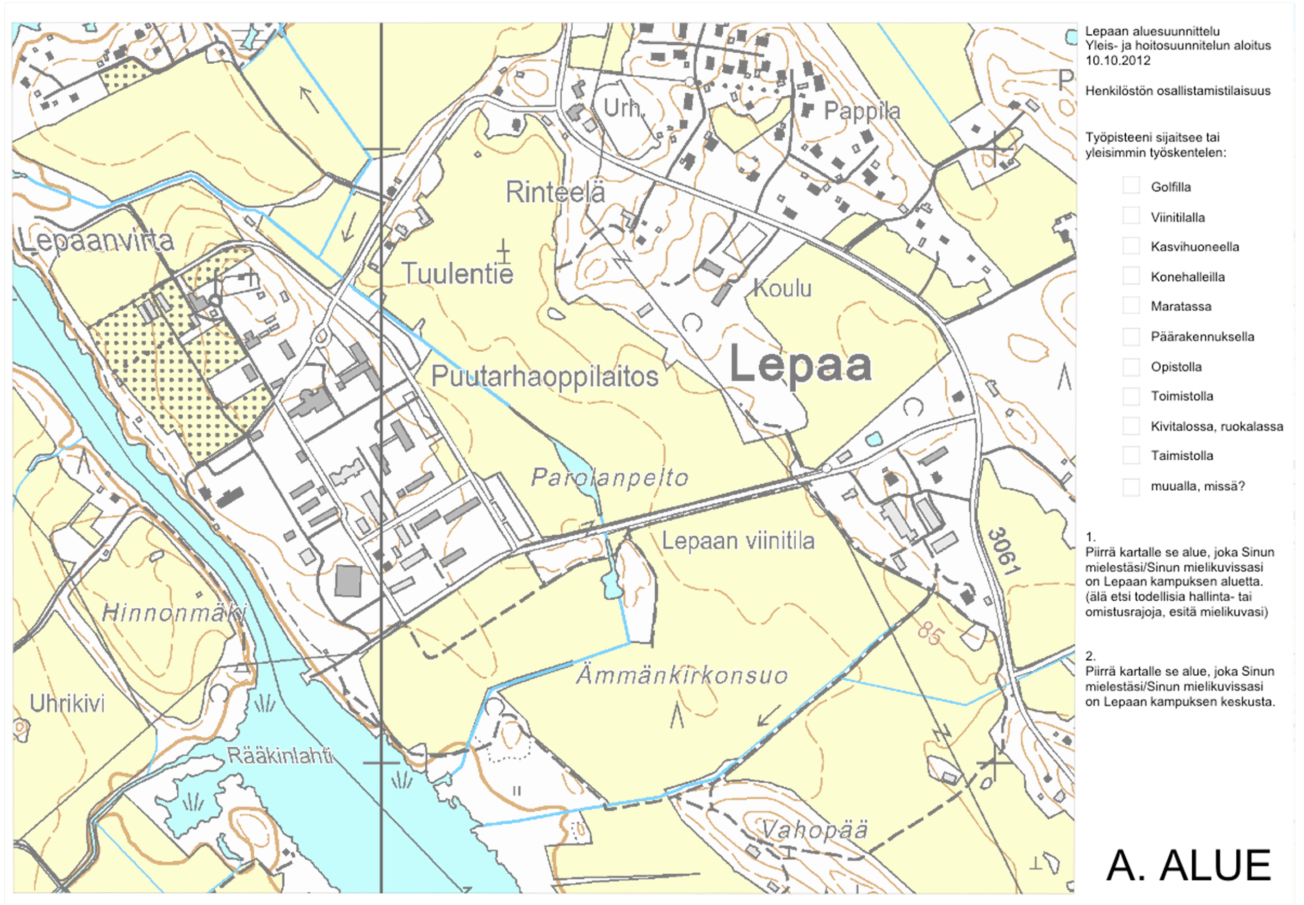
VERKKODOKUMENTIT

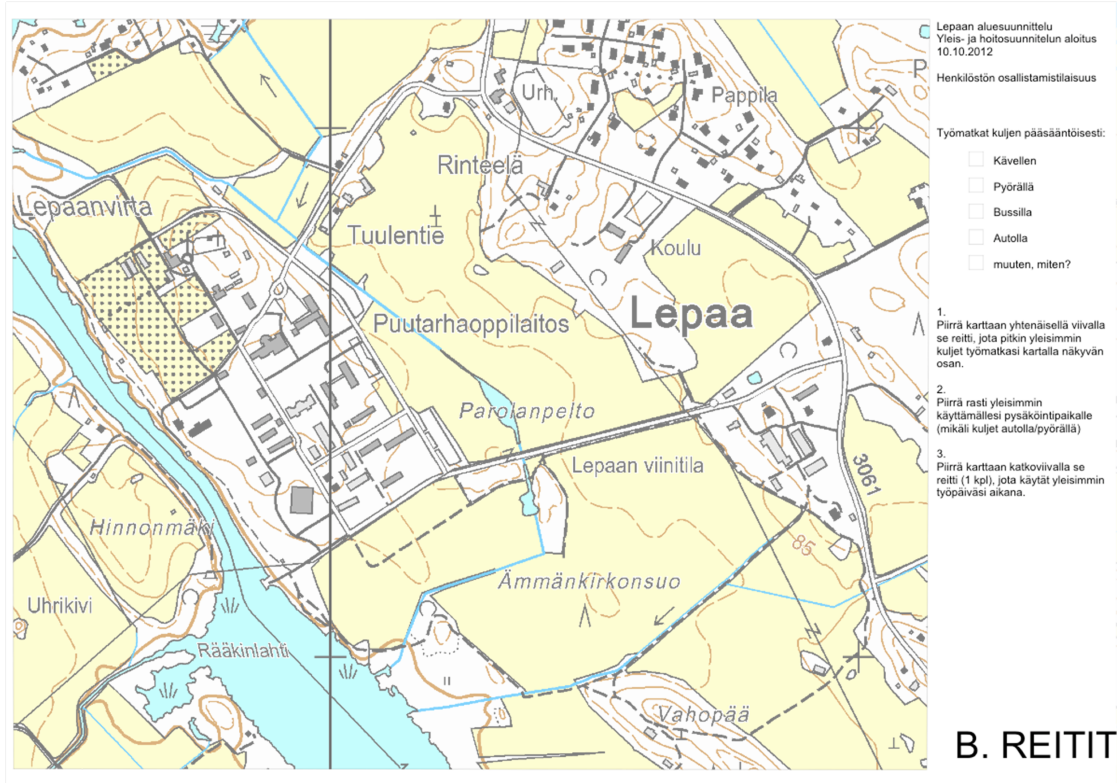
Certification in the ROI Methodology, The Complete Impact Measurement Certification system 2009, pdf-tiedosto. Viitattu 28.1.2014.
<http://media.roiinstitute.net/pdf/CertificationOverview.pdf>

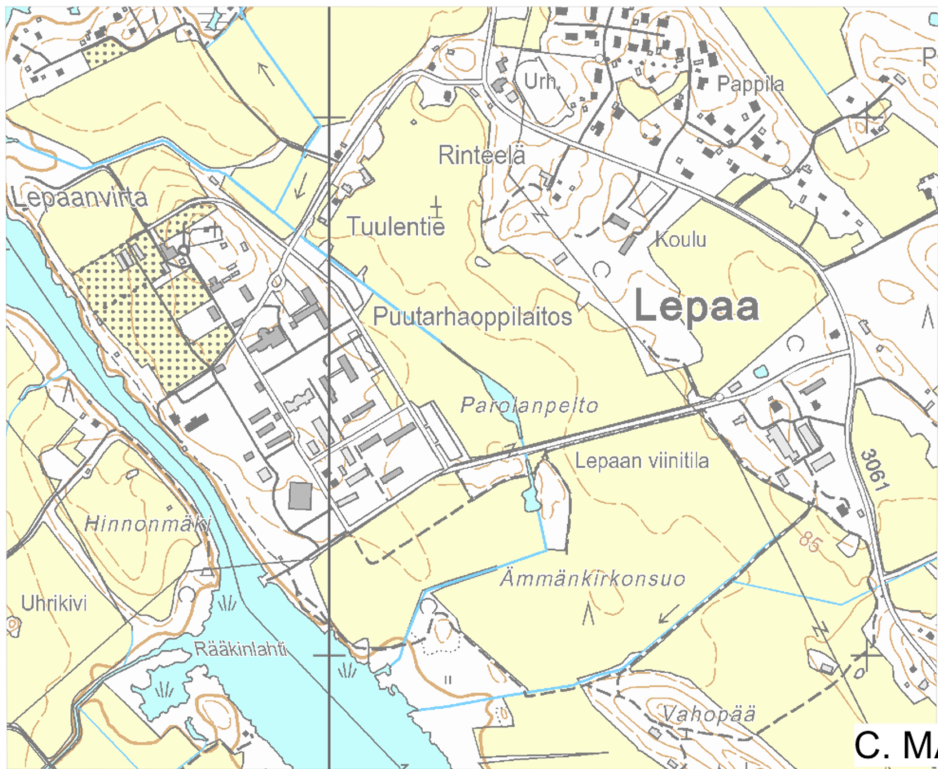
LIITTEET

OPETTAJIEN OSALLISTAMISTILAISUUS: POHJA A

LIITE 1

Lepaan aluesuunnittelu
Yleis- ja hoitosuunnitelun aloitus
10.10.2012

Henkilöstön osallistamistilaisuus

1. Mitkä kolme paikkaa/rakennusta ovat Sinun mielestäsi Lepaan kampuksen tärkeimmät maamerkit?

a) _____
b) _____
c) _____

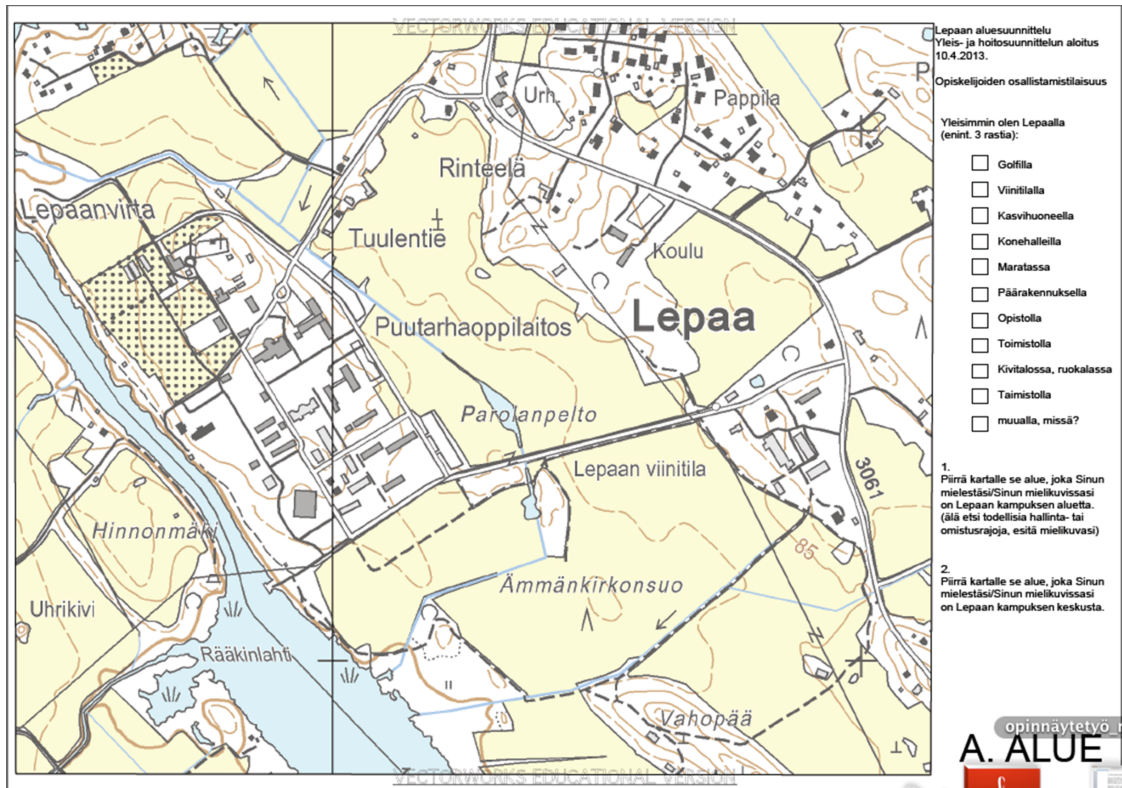
2. Piirrä yhtenäisellä viivalla Sinun mielestäsi kaikkein hienoin alue Lepaan kampuksella.

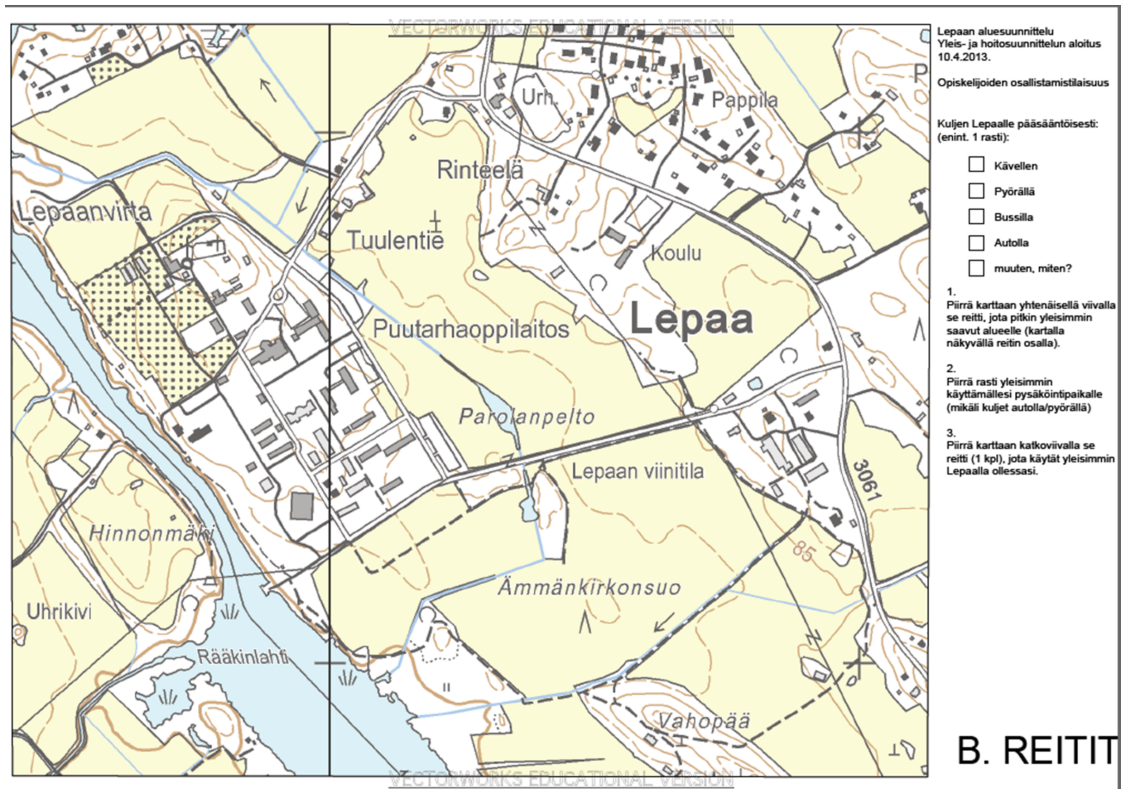
3. Piirrä karttaan katkoviivalla Sinun mielestäsi kaikkein surkein alue Lepaan kampuksella.

C. MAAMERKIT

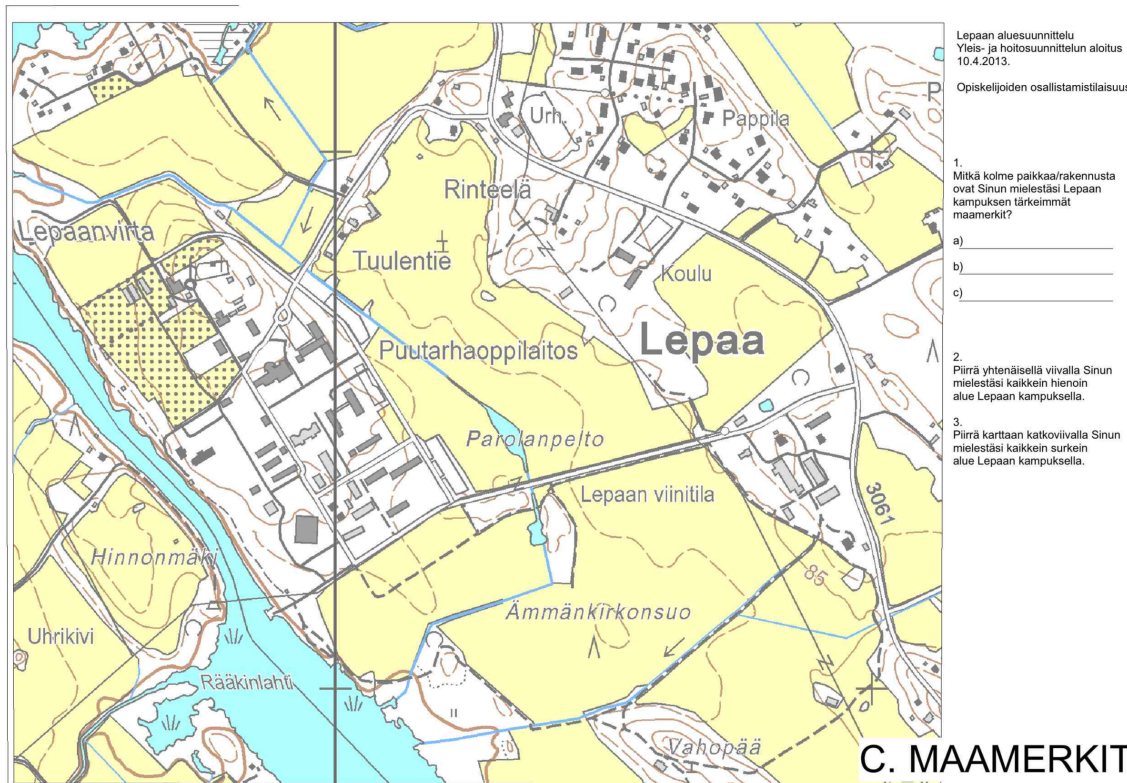
The map shows the Lepaa area with various landmarks and planning lines. Key locations labeled include Lepaanvirta, Tuulentie, Rinteelä, Urh., Pappila, Koulu, Puutarhaoppilaitos, Lepaa, Parolanpelto, Lepaan viinitila, Ammäkirkonsuo, Vahopää, Rääkintahiti, Uhrikivi, and Hinnonmäki. A blue line indicates a path or boundary, and a dashed line indicates another boundary. The map also shows roads, buildings, and natural features like a river and a lake.

OPISKELIJOIDEN OSALLISTAMISTILAISUUS: POHJA A LIITE 4

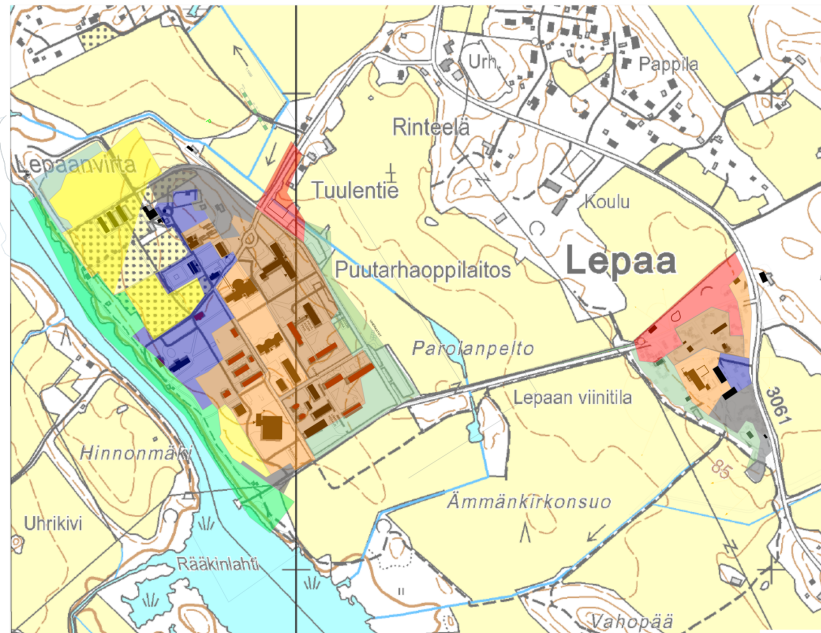

OPISKELIJOIDEN OSALLISTAMISTILAISUUS: POHJA C LIITE 6

VECTORWORKS EDUCATIONAL VERSION

- A. RANTAPUETO
 - B. AIKORIN PELLONTOMISEN REUNAVYÖHYKE
 - C. SIEMÄNTUOMETSÄ
 - D. SUKESIVUMETSÄ
 - E. PUISTON ERISORT TILATONALUEET
 - F. AUKOJEN NORMAALIEET
 - G. KULTTURIRAKENNET ALUEET
 - H. SYÖKÄPUETO
- KS. YHDESSÄ ERILLISEN TILALUONNOKKASIA.

LEPAAN KAMPUS
PUISTON ALUEELLINEN JAKO
LUONNOS 11.12.2013 1:2000

VECTORWORKS EDUCATIONAL VERSION

